

**WOJEWÓDZKA STACJA SANITARNO-EPIDEMIOLOGICZNA
W ŁODZI**

**Ocena stanu sanitarnego
województwa łódzkiego
w 2022 roku**

Kwiecień 2023

Przedstawiam Państwu *Ocenę stanu sanitarnego województwa łódzkiego za 2022 r.*, która została opracowana przez posiadających specjalistyczną wiedzę pracowników Wojewódzkiej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Łodzi. Niniejszą publikację sporządzono w oparciu o materiały własne oraz o dane nadesłane przez państwowych powiatowych inspektorów sanitarnych województwa łódzkiego.

W minionym roku podejmowano liczne działania przeciwepidemiczne oraz sprawowano zapobiegawczy i bieżący nadzór sanitarny w zakresie zdrowia publicznego. Dzięki zaangażowaniu i współpracy między pracownikami Państwowej Inspekcji Sanitarnej województwa łódzkiego uzyskano zawarte w raporcie informacje nt. jakości wody do spożycia, żywności, żywienia i przedmiotów użytku oraz higieny nauczania, wychowania, rekreacji i wypoczynku.

Serdecznie zapraszam do zapoznania się z przedmiotowym opracowaniem. Mam nadzieję, że stanie się ono ważnym źródłem wiedzy o stanie sanitarnym województwa łódzkiego w 2022 r.

z poważaniem

LÓDZKI PAŃSTWOWY WOJEWÓDZKI
INSPEKTOR SANITARNY

Małgorzata Widawska

Małgorzata Widawska

PAŃSTWOWA INSPEKCJA SANITARNA WOJEWÓDZTWA ŁÓDZKIEGO

Województwo łódzkie, leżące w geometrycznym centrum Polski, miało i nadal ma ogromne znaczenie dla jego rozwoju gospodarczego. Przez dwa stulecia województwo słynęło z produkcji włókienniczej i odzieżowej. Przemiany gospodarcze ostatnich lat zmieniły profil gospodarczy regionu. Obecnie najbardziej rozwiniętymi gałęziami są: przemysł lekki włókienniczy i odzieżowy, elektroniczny, elektromaszynowy i chemiczny.

Zajmując obszar **18219 km²** (**5,8%** powierzchni kraju) plasuje się na **9** miejscu co do wielkości wśród województw w kraju. Województwo łódzkie zamieszkuje ok. **2448713** mieszkańców.

Pod względem administracyjnym województwo dzieli się na **24** powiaty, w tym:

- **3** grodzkie: Łódź, Piotrków Trybunalski, Skierniewice;
- **21** ziemskich: bełchatowski, brzeziński, kutnowski, łaski, łęczycki, łowicki, łódzko-wschodni, opoczyński, pabianicki, pajęczański, piotrkowski, poddębicki, radomszczański, rawski, sieradzki, skierniewicki, tomaszowski, wieluński, wierszowski, zduńsko-wolski, zgierski;
- **177** gmin, w tym **18** miejskich, **133** wiejskich i **26** miejsko-wiejskich;
- **44** miasta, **5005** miejscowości wiejskich i **3496** sołectwa.

Państwowa Inspekcja Sanitarna od 01.01.2010 roku funkcjonuje w strukturze rządowej administracji zespolonej. Łódzki Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny jest organem wyższego stopnia w rozumieniu Kodeksu Postępowania Administracyjnego w stosunku do **21** państwowych powiatowych inspektorów sanitarnych województwa łódzkiego, a jednocześnie organem pierwszej instancji dla **1073** obiektów zlokalizowanych na terenie naszego województwa.

Wśród **21** powiatowych stacji sanitarno-epidemiologicznych działających na terenie województwa **6** stacji dysponuje bazą laboratoryjną, natomiast **15** jest wyłącznie stacjami nadzorowymi.

Od 2003 r. funkcjonuje zintegrowana merytorycznie baza laboratoryjna Państwowej Inspekcji Sanitarnej woj. łódzkiego, w skład której wchodzi laboratoria Wojewódzkiej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Łodzi oraz Powiatowych Stacji Sanitarno-Epidemiologicznych w Piotrkowie Trybunalskim, Skierniewicach, Łodzi, Sieradzu, Wieluniu, Zduńskiej Woli. Laboratoria zapewniają badania i pomiary dla wszystkich jednostek organizacyjnych Państwowej Inspekcji Sanitarnej województwa łódzkiego.

BADANIA WYKONYWANE W ZINTEGROWANYCH MERYTORYCZNIE LABORATORIACH PAŃSTWOWEJ INSPEKCJI SANITARNEJ WOJEWÓDZTWA ŁÓDZKIEGO:

WSSE w Łodzi

Badania żywności
 Badania materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością
 Badania produktów kosmetycznych
 Badania wody:
 - do spożycia przez ludzi
 - ciepłej w kierunku Legionella Sp.
 Badania epidemiologiczne
 Badania papierosów
 Badania środowiska pracy
 Badania z zakresu higieny środowiska
 Badania radiologiczne

PSSE w Zduńskiej Woli

Badania wody:
 - do spożycia przez ludzi
 - z basenów i kąpielisk
 - ciepłej w kierunku Legionella Sp.
 Badania środowiska pracy
 Badania z zakresu higieny środowiska

PSSE w Sieradzu

Badania epidemiologiczne

PSSE w Wieluniu

Badania wody:
 - do spożycia przez ludzi
 - z basenów i kąpielisk
 - ciepłej w kierunku Legionella Sp.
 Badania epidemiologiczne

PSSE w Łodzi

Badania wody:
 - do spożycia przez ludzi
 - z basenów i kąpielisk
 - ciepłej w kierunku Legionella Sp.
 Badania środowiska pracy
 Badania epidemiologiczne
 Badania z zakresu higieny środowiska

PSSE w Skierniewicach

Badania żywności
 Badania produktów kosmetycznych
 Badania wody:
 - do spożycia przez ludzi
 - z basenów i kąpielisk
 - ciepłej w kierunku Legionella Sp.
 Badania epidemiologiczne
 Badania środowiska pracy
 Badania z zakresu higieny środowiska

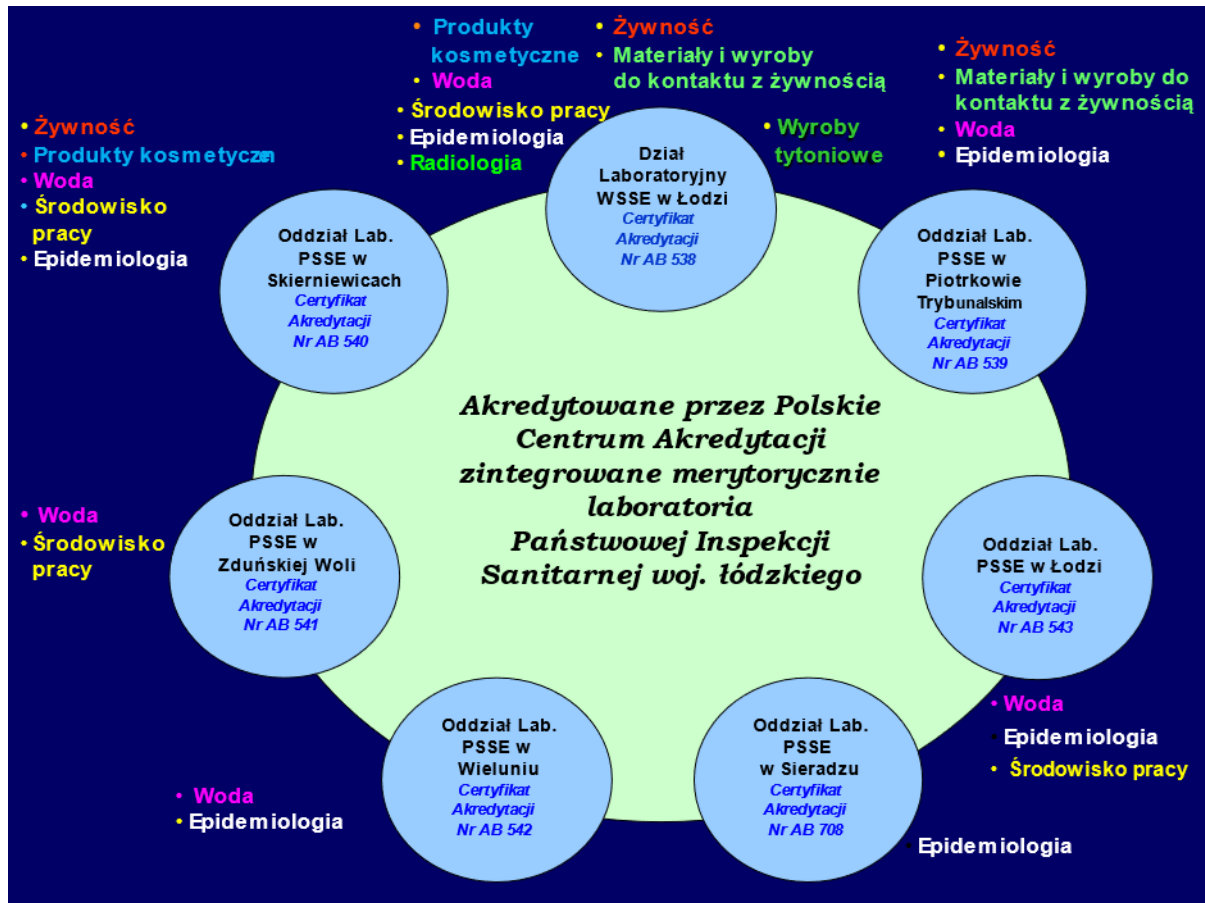

PSSE w Piotrkowie Trybunalskim

Badania żywności
 Badania materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością
 Badania wody:
 - do spożycia przez ludzi
 - z basenów i kąpielisk
 - ciepłej w kierunku Legionella Sp.
 Badania epidemiologiczne

Kompetencje laboratoriów potwierdzają Certyfikaty Akredytacji wydane przez Polskie Centrum Akredytacji, które posiadają wszystkie laboratoria Państwowej Inspekcji Sanitarnej woj. łódzkiego.

**AKREDYTACJA W ZINTEGROWANEJ MERYTORYCZNE BAZIE LABORATORYJNEJ PAŃSTWOWEJ
INSPEKCJI SANITARNEJ WOJEWÓDZTWA ŁÓDZKIEGO:**

W Wojewódzkiej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Łodzi funkcjonują m.in.:

- jedyne w kraju urzędowe laboratorium kontrolne, powołane rozporządzeniem Ministra Zdrowia, do przeprowadzania weryfikacji maksymalnego poziomu wydzielanych substancji smolistych, nikotyny i tlenu węgla w dymie papierosowym;
- laboratorium badania żywności, działające w ramach agregacji/specjalizacji badań, jako jedno z sześciu w strukturach Państwowej Inspekcji Sanitarnej, wykonujące dla potrzeb całego kraju, w ramach urzędowej kontroli i monitoringu, badania pozostałości pestycydów w żywności pochodzenia roślinnego;
- laboratorium wirusologiczne, jako jedno z siedmiu laboratoriów w strukturach Państwowej Inspekcji Sanitarnej, sekwencjonujące genom wirusa SARS-CoV-2.

Wdrożony w Państwowej Inspekcji Sanitarnej województwa łódzkiego system zarządzania w działalności laboratoryjnej, zgodnie z normą PN-EN ISO/IEC 17025:2018-02, poddawany jest co roku ocenie przez Polskie Centrum Akredytacji, w celu potwierdzenia kompetencji do wykonywania badań i pomiarów.

Funkcjonujący system zarządzania w działalności kontrolnej Państwowej Inspekcji Sanitarnej województwa łódzkiego, zgodnie z normą PN-EN ISO/IEC 17020:2012, jest weryfikowany podczas procesu auditów wewnętrznych. Zapewnia on jednolity sposób prowadzenia działań kontrolnych w województwie łódzkim.

Doskonalenie funkcjonujących systemów zarządzania, stanowi gwarancję uzyskiwania wiarygodnych i użytecznych wyników badań i ocen zgodności prowadzonych przez Państwową Inspekcję Sanitarną.

Wymagają one od pracowników ciągłego podnoszenia kwalifikacji, co przedkłada się w konsekwencji na wyższą jakość wykonywanych zadań.

Państwowa Inspekcja Sanitarna realizując swoje zadania, na stałe współpracuje z innymi inspekcjami oraz organizacjami na szczeblu centralnym, wojewódzkim i powiatowym, m.in. z: Narodowym Instytutem Zdrowia Publicznego PZH – Państwowym Instytutem Badawczym w Warszawie, Państwową Agencją Atomistyki, Instytutem Medycyny Pracy w Łodzi, Inspekcją Weterynaryjną, Wojewódzkim Inspektoratem Ochrony Środowiska w Łodzi, Państwową Inspekcją Pracy.

W ZAKRESIE EPIDEMIOLOGII

SYTUACJA EPIDEMIOLOGICZNA ZAKAŻEŃ I CHOROÓB ZAKAŻNYCH W WOJEWÓDZTWIE ŁÓDZKIM W ROKU 2022

Sytuacja epidemiologiczna chorób zakaźnych w województwie łódzkim była w roku 2022 nadal zdominowana przez zakażenia wirusem SARS-CoV-2. W 2022 r. wzrosła zapadalność na większość rejestrowanych chorób zakaźnych, w tym m.in. „choroby wieku dziecięcego”, choroby inwazyjne, zakażenia jelitowe wywołane przez *Clostridium difficile* i rotawirusy, wirusowe zapalenia wątroby, gruźlicę, grypę i choroby przenoszone drogą płciową. Najprawdopodobniej wynikało to m.in. ze zwiększenia liczby kontaktów międzyludzkich i rezygnacji ze środków zapobiegających przenoszeniu zakażenia wirusem SARS-CoV-2 oraz większej liczby badań w kierunku czynników zakaźnych. Ponadto w 2022 r. wystąpiły zachorowania na niewystępującą wcześniej na terenie kraju chorobę zakaźną – ospę małą. Spośród 19 podejrzeń tej choroby, 8 zostało potwierdzonych laboratoryjnie, a **1** został wykazany jako przypadek prawdopodobny, w oparciu o spełnione kryteria epidemiologiczne.

Dane liczbowe na temat zakażeń wirusem SARS-CoV-2 podawane były w 2022 r. codziennie przez Ministerstwo Zdrowia i dostępne są na stronie internetowej www.gov.pl/web/koronawirus. W okresie 01.01-31.12.2022r. na terenie województwa łódzkiego odnotowano **133 821** potwierdzonych przypadków zakażeń wirusem SARS-CoV-2 oraz **1 626** zgonów ogółem, w tym **566** zgonów w wyniku COVID-19 i **1 060** zgonów osób zakażonych ze współistniejącymi chorobami.

Z dniem 28.03.2022 r. został zniesiony obowiązek izolacji i kwarantanny w związku z rozpoznaniem zakażeniem wirusem SARS-CoV-2. Do tego czasu kwarantanną objętych było dziennie od ok. **2** do ok. **82** tys. mieszkańców województwa łódzkiego w zależności od przebiegu fali epidemii i aktualnego stanu prawnego.

W 2022 r. na terenie województwa łódzkiego, podobnie jak na terenie całego kraju miały miejsce piąta najwyższa i szósta fala epidemii zakażeń wirusem SARS-CoV-2. Z prowadzonych badań sekwencjonowania genomu tego wirusa wynika, że do dnia 29.12.2022 r. w **2 326** próbkach pobranych od mieszkańców województwa łódzkiego wykryto wariant Omicron (B.1.1.529, BA.X). Najczęściej wykrywany był podtyp BA.2 (**207** przypadków) i BA.5 (**191** przypadków).

W związku z trwającą epidemią, a następnie stanem zagrożenia epidemicznego Państwowa Inspekcja Sanitarna w województwie łódzkim podejmowała liczne działania w celu zapobiegania szerzeniu się zakażenia, w tym przeprowadzanie wywiadów epidemiologicznych w każdym przypadku zakażenia i prowadzenie dochodzeń epidemiologicznych w ogniskach zakażeń, obejmowanie osób narażonych na zakażenie obowiązkiem kwarantanny, rozpatrywanie wniosków obywateli o skrócenie i zwolnienie z kwarantanny oraz odwołań w tych sprawach, a także inne działania.

W 2022 r. wzrosła, w porównaniu z rokiem poprzednim, zapadalność na tzw. „choroby wieku dziecięcego” tj. na ospę wietrzną (z **121,85** na 100 tys. ludności do **336,14**), krztusiec (z **1,44** do **4,49**), płonicę (z **2,6** do **11,44**), świnkę (z **0,7** do **1,68**) i różyczkę (z **0,21** do **0,59**). Przypadki różyczki zostały zakwalifikowane jako możliwe, tzn. zostały rozpoznane na podstawie objawów klinicznych bez laboratoryjnego potwierdzenia rozpoznania. Zgłoszono **1** przypadek odry (brak przypadków w 2021 r.) u dorosłej obywatelki Ukrainy. Badania molekularne i serologiczne nie potwierdziły jednoznacznie rozpoznania. Przypadek został zgłoszony jako możliwy. W 2022 r. w ramach światowego programu eradykacji poliomyelitis zarejestrowano **3** przypadki ostrego porażenia wiotkiego u dzieci poniżej 15 r.ż. (**2** przypadki w 2021 r.), w których wykluczono zakażenie wirusami poliomyelitis.

W 2022 r. w województwie łódzkim wzrosła zapadalność na wirusowe zapalenie wątroby typu A (z **0,21** do **0,38**), przewlekłe wirusowe zapalenie wątroby typu B (z **7,29** do **11,74**) i wirusowe zapalenie wątroby typu C (z **2,97** do **6,54**). Nie odnotowano przypadków ostrego wzv C (jak w 2021 r.) i zarejestrowano **1** przypadek ostrego wzv B. Odnotowanych **9** przypadków wzv A dotyczyło w większości osób płci męskiej, nie wyjeżdżających za granicę przed zachorowaniem. U osób tych nie ustalono źródeł zakażenia. Tak jak w latach wcześniejszych, w 2022 r. większość zachorowań na wzv B i C stanowiły przypadki przewlekłe będące wynikiem zakażeń, do których doszło kilka lub kilkanaście lat wcześniej.

Inwazyjna choroba wywołana przez *Streptococcus pneumoniae* w 2022 r. została zgłoszona u **119** osób (zapadalność **4,99**), z czego u większości (**89** chorych) rozpoznano posocznicę. W roku poprzednim zarejestrowano ogółem **24** zachorowania, czyli około **5** razy mniej niż w 2022 r. Inwazyjna choroba meningokokowa to **5** odnotowanych przypadków (zapadalność **0,21**) zarówno w 2022 r., jak i w 2021 r. Spośród zachorowań na inwazyjną chorobę meningokokową u **3** osób rozpoznano zapalenie opon mózgowo-rdzeniowych, a u **2** posocznicę. Ponadto w 2022 r. odnotowano **110** przypadków inwazyjnej choroby wywołanej przez *Streptococcus pyogenes*, w tym **3** przypadki zespołu wstrząsu toksycznego (w 2021 r. odpowiednio **68** i **1** przypadek) oraz **6** przypadków inwazyjnej choroby wywołanej przez *Haemophilus influenzae*. W 2021 r. nie zgłoszono przypadków tej choroby.

W 2022 r. wzrosła zapadalność na boreliozę (z **12,36** do **22,64**). Spośród **540** odnotowanych przypadków boreliozy, 41 przypadków zakwalifikowano jako neuroboreliozę. Zarejestrowano także **4** przypadki sporadycznej postaci choroby Creutzfeldta-Jakoba (1 przypadek w roku poprzednim) oraz **11** zachorowań na legionelozę (w 2021 r. - **1** zachorowanie). U **10** osób rozpoznano chorobę legionistów, u **1** osoby gorączkę Pontiac. **2** osoby chore na legionelozę podały w trakcie wywiadu przebywanie w klimatyzowanych pomieszczeniach przed zachorowaniem, zaś chory na gorączkę Pontiac podał korzystanie ze źródeł termalnych na terenie województwa małopolskiego.

Spośród chorób importowanych w 2022 r. zarejestrowano **2** przypadki malarii (1 przypadek w 2021 r.) wywołanych przez *Plasmodium vivax* lub *Plasmodium falciparum* u chorych, którzy podróżowali do Sudanu lub Malawi. Ponadto w 2022 r. zgłoszono **3** przypadki gorączki denga (brak zgłoszeń w 2021 r.) u osób powracających z Indii, **1** przypadek duru brzuszego (brak zgłoszeń w 2021 r.) po powrocie z Bangladeszu oraz **2** przypadki leptospirozy osób podróżujących do Sri Lanki (w 2021 r. nie zgłoszono takich zachorowań).

Spośród chorób pasożytniczych w 2022 r. odnotowano **1** przypadek bąblowicy (**4** przypadki w roku 2021) oraz **23** przypadki lambliozy, czyli prawie **6** razy więcej niż w roku poprzednim (**4** przypadki).

W 2022 r. odnotowano dalszy wzrost liczby przypadków zakażeń jelitowych wywołanych przez *Clostridium difficile* (z **1463** do **1901**). Wzrosła również liczba wirusowych zakażeń jelitowych wywołanych przez rotawirusy (z **277** do **1897**). Spadła natomiast liczba salmonelozowych zatruc pokarmowych (z **501** do **373**). Zatrucia pokarmowe salmonelozowe stanowiły **76,4%** wszystkich bakteryjnych zatruc pokarmowych, zaś zatrucia pokarmowe wywołane przez gronkowce – **23,4%**. **93,8%** wszystkich zakażeń bakteryjnych jelitowych było wywołanych przez *Clostridium difficile*, a najczęstszym ustalonym czynnikiem etiologicznym zakażeń jelitowych wirusowych były rotawirusy (**69,5%**). W 2022 r. odnotowano **3** przypadki bakteryjnych zakażeń jelitowych wywołanych przez *Escherichia coli* enterokrwotoczną. U osób chorych rozpoznano zespół hemolityczno-mocznicy i nie ustalono źródeł zakażenia. Zakażeń takich nie zgłoszono w 2021 r.

Odnotowano **13** ognisk zbiorowych zatruc/zakażeń pokarmowych, w tym **6** w mieszkaniach prywatnych, **4** w trakcie zorganizowanych obozów dzieci i młodzieży, **2** w wyniku przyjęć na salach bankietowych (wesele i chrzciny) oraz **1** w szpitalu. Najczęstszym ustalonym czynnikiem etiologicznym ognisk była *Salmonella*. Główną podejrzaną przyczyną wystąpienia ognisk wywołanych przez bakterie *Salmonella* było użycie do potraw zakażonych surowców poddanych niewystarczającej obróbce cieplnej oraz zaniedbania higieniczne w przygotowywaniu i przechowywaniu potraw. Drugim najczęściej ustalonym w ogniskach w 2022 r. czynnikiem etiologicznym były rotawirusy.

Największe ognisko zgłoszone w 2022 r. dotyczyło obozu młodzieżowego na terenie powiatu piotrkowskiego. W ognisku tym objawy chorobowe wystąpiły u **114** osób, zaś **12** osób było hospitalizowanych. Prawdopodobnym czynnikiem etiologicznym w tym ognisku była bakteria *Staphylococcus aureus*.

W 2022 r. odnotowano **308** zachorowań na gruźlicę (zapadalność **12,91**), czyli o **100** przypadków więcej niż w 2021 r. (**208** przypadków). Najwyższą zapadalność odnotowano w grupie wiekowej 45-64 (**22,78**) oraz 65 i więcej (**21,53**). Zbliżoną zapadalność na gruźlicę notowano wśród mieszkańców wsi (**12,98**) i miast (**12,87**). Wyższa zapadalność tyczyła się mężczyzn (**20,32**) niż kobiet (**6,1**).

W sezonie epidemicznym 2021/2022 (od 01.09.2021 r. do 30.04.2022 r.) zarejestrowano łącznie **120 224** przypadki podejrzeń/zachorowań na grypę, w tym **55 499** u dzieci do 14 r.ż. (**46,16%**). U chorych mieszkańców województwa łódzkiego w pobranych próbkach (wymaz z gardła i nosa) stwierdzono obecność materiału genetycznego dla wirusów: grypy typu A i B, paragrypy typu 3, RSV A i B, adenowirusów i bokawirusów. Nie zgłoszono zgonów mieszkańców województwa łódzkiego, u których rozpoznano zakażenie wirusami grypy.

W czasie obecnego sezonu epidemicznego 2022/2023 (od 01.09.2022 r. do 15.02.2023 r.) zarejestrowano łącznie **151 107** przypadków podejrzeń/zachorowań na grypę, w tym **64 168** u dzieci do 14 r.ż. (**42,47%**). W analogicznym okresie sezonu 2021/2022 zarejestrowano **89 765** zachorowań, w tym **40 887** dzieci do 14 r.ż. (**45,55%**). W pobranych próbkach od osób chorych najczęściej wykrywano wirusy grypy typu A, rzadziej wirusy grypy typu A/H1N1/, A/H3N2/, B, RSV A i B, adenowirusy, bokawirusy i metapneumowirusy.

W bieżącym sezonie epidemicznym (do 15.02.2023 r.) do Państwowej Inspekcji Sanitarnej w województwie łódzkim wpłynęły informacje o zgonach **6** mieszkańców województwa łódzkiego, u których testami antygenowymi stwierdzono zakażenie wirusem grypy typu A oraz **1** mieszkańca województwa łódzkiego, u którego stwierdzono zakażenie wirusem grypy typu B. Zachorowania te nie były potwierdzone badaniami molekularnymi. Osoby te z uwagi na wiek i choroby przewlekłe były narażone na cięższy przebieg choroby.

W 2022 r. odnotowano **183** przypadki nowych zakażeń HIV, a w 2021 r. - **122** przypadki. W roku 2022 zarejestrowano **7** zachorowań na AIDS, a w 2021 r. - **5** zachorowań. W 2022 r. wzrosła również liczba innych chorób przenoszonych drogą płciową: kiły (z **28** do **147**), rzeżączki (z **9** do **35**) i zakażeń wywołanych przez Chlamydie (z **6** do **25**).

Ogólna liczba przypadków pokąsań ludzi przez zwierzęta w województwie łódzkim wynosiła **2 302**, tj. więcej niż w 2021 r., kiedy odnotowano 1 920 pokąsań. Z tej liczby **55** przypadków były to kontakty ludzi ze zwierzętami dzikimi, głównie szczurami, wiewiórkami, i nietoperzami. Spośród wszystkich pokąsanych decyzję o podjęciu szczepień poekspozycyjnych p/wścieklicznie podjęto u **541** osób (**23,5%**), a po kontakcie z dzikimi zwierzętami u **48** osób (**87,3%**). W latach 2005-2016 i w latach 2018-2022 na terenie województwa łódzkiego nie rejestrowano zachorowań zwierząt na wścieklicznę.

Z powodu zakażeń i chorób zakaźnych w 2022 r. w województwie łódzkim zmarło **1 718** osób (w roku poprzednim odnotowano **4 871** zgonów na choroby zakaźne). Większość (**96%**) zarejestrowanych zgonów stanowiły zgony osób zakażonych wirusem SARS-CoV-2. Odnotowano **28** przypadków zgonów osób z rozpoznaniem zakażeniem jelitowym wywołanym przez *Clostridium difficile*, **19** przypadków zgonów z powodu gruźlicy, **8** przypadków zgonów z powodu inwazyjnej choroby pneumokokowej i **4** przypadki zgonów z powodu AIDS. Ponadto odnotowano pojedyncze przypadki zgonów osób z powodu m.in. innych inwazyjnych chorób (wywołanej przez *Haemophilus influenzae* i *Streptococcus pyogenes*), zakażenia *Escherichia coli* enterokrwotoczną oraz zapalenia opon mózgowo-rdzeniowych i mózgu.

OCENA WYKONANIA SZCZEPIEŃ OBOWIĄZKOWYCH W WOJEWÓDZTWIE ŁÓDZKIM W 2022 R.

Zgodnie z obowiązującymi w 2022 r. przepisami prawnymi dzieci i młodzież podlegały następującym obowiązkowym szczepieniom ochronnym przeciw: gruźlicy, wzw B, błonicy, tężcowi, krztuścowi, poliomyelitis, odrze, śwince, różyczce, inwazyjnemu zakażeniu *Haemophilus influenzae* typu b, inwazyjnym zakażeniom *Streptococcus pneumoniae* i zakażeniom wywołanym przez rotawirusy. Wymienione szczepienia wykonywane są u dzieci i młodzieży w określonym wieku i cyklach.

P/gruźlicy zaszczepiono **97,68%** dzieci urodzonych w 2022 r. (w 2021 r. - **97%**). W pierwszej dobie życia zaszczepiono **44%** noworodków (w roku wcześniejszym - **44,39%**).

W 2022 r. odsetek dzieci zaszczepionych p/wzw typu B w 1 r.ż. wynosił **85,07%** (w 2021 r. - **85,47%**).

Szczepienie pierwotne szczepionką DTP wykonano u **47,12%** dzieci urodzonych w 2022 r. (w 2021 r. - **48,52%**). Cykl szczepienia pierwotnego i dawkę uzupełniającą szczepionki DTP otrzymało **94,83%** dzieci urodzonych w 2021 r. (w roku wcześniejszym - **94,19%**). Szczepionką DTaP zaszczepiono **49,84%** dzieci w 6 r.ż. (w roku poprzednim - **49,41%**).

P/błonicy, tężcowi i krztuścowi w roku 2022 zaszczepiono **61,75%** dzieci w 14 r.ż. (w 2021 r. – **59,3%**). P/błonicy i tężcowi zaszczepiono **74,54%** młodzieży w 19 r.ż. (w roku poprzednim – **74,82%**).

W 2022 r. szczepieniami p/poliomyelitis objęto **46,89%** dzieci w 1 r.ż. (w 2021 r. - **47,77%**). Szczepienie pierwotne i dawkę uzupełniającą otrzymało **94,82%** dzieci w 2 r.ż. (**94,18%** w roku poprzednim). Szczepieniem p/poliomyelitis w 6 r.ż. objęto **49,82%** dzieci (**49,59%** w 2021 r.).

Szczepionką potrójną p/odrze, śwince i różyczce zaszczepiono **71%** dzieci w 2 r.ż. (w 2021 r. - **70,66%**). Dawką przypominającą (6 r.ż.) objęto **44,38%** dzieci (w 2021 r. - **43,97%**). Kontynuowane było również szczepienie dawką przypominającą w 10 r.ż., którą objęto **66,01%** dzieci (w 2021 r. – **55,76%**).

Szczepienia pierwotne p/inwazyjnemu zakażeniu *Haemophilus influenzae* typu b wykonano u **47,08%** dzieci urodzonych w 2022 r. (w 2021 r. – **48,24%**). Natomiast **94,94%** dzieci urodzonych w 2021 r. zaszczepiono pierwotną lub uzupełniającą dawką szczepionki, podobnie jak w roku wcześniejszym (**94,29%**).

Szczepienie pierwotne p/inwazyjnym zakażeniem *Streptococcus pneumoniae* wykonano u **58,49%** dzieci urodzonych w 2022 r. (w 2021 r. - **57,51%**). Pełny cykl szczepień wykonano u **60,5%** dzieci urodzonych w 2021 r. (w roku wcześniejszym odpowiednio – **61,79%**), natomiast **34,39%** dzieci z 2021 rocznika wykonane miało tylko szczepienie pierwotne (w roku wcześniejszym odpowiednio – **34,9%**).

P/zakażeniami wywołanymi przez rotawirusy w pełnym cyklu zaszczepiono **58,97%** dzieci urodzonych w roku 2022 (w 2021 r. - **59,43%**).

Wykonanie poszczególnych obowiązkowych szczepień ochronnych w województwie łódzkim w 2022 r. utrzymywało się dla większości szczepień na poziomie porównywalnym do roku wcześniejszego. Nie odnotowano dużych spadków wykonania poszczególnych szczepień. Najistotniejsze spadki dotyczyły szczepień wykonywanych u dzieci w 1-2 r.ż. Największy zaś wzrost wykonania szczepień dotyczył szczepienia p/odrze, śwince i różyczce w 10 r.ż. oraz p/błonicy, tężcowi i krztuścowi w 14 r.ż.

W 2022 r. kontynuowano szczepienia populacyjne p/COVID-19. Dane na temat NOP-ów po tych szczepieniach są zamieszczane na stronie www.gov.pl/web/szczepimysie/ niepożądane-odczyny-poszczepienne. W 2022 r. wśród mieszkańców województwa łódzkiego odnotowano łącznie **154** przypadki podejrzeń/rozpoznań niepożądanych odczynów poszczepiennych (w 2021 r. - **869** przypadków). Tylko **88** spośród tych przypadków dotyczyło szczepień obowiązkowych i zalecanych innych niż p/COVID-19, głównie dzieci. W większości były to łagodne NOP-y. Ponadto odnotowano **13** przypadków poważnych NOP-ów oraz **3** przypadki ciężkich NOP-ów.

W 2022 r. do organów Państwowej Inspekcji Sanitarnej w województwie łódzkim zgłoszono informację o **4 169** osobach odmawiających wykonania obowiązkowych szczepień ochronnych swoich dzieci (w 2021 r. – **3 395** rodziców/opiekunów dzieci). Ustaloną przyczyną niewykonywania szczepień obowiązkowych dzieci przez te osoby był najczęściej wpływ ruchów antyszczepionkowych. Pod koniec 2022 r. u **2 891** dzieci z terenu województwa łódzkiego występowały braki/opóźnienia w wykonywaniu obowiązkowych szczepień ochronnych.

OCENA STANU SANITARNO-HIGIENICZNEGO PODMIOTÓW WYKONUJĄCYCH DZIAŁALNOŚĆ LECZNICZĄ W WOJ. ŁÓDZKIM W ROKU 2022

W województwie łódzkim w 2022 r. pod nadzorem Państwowej Inspekcji Sanitarnej znajdowało się **3 900** podmiotów wykonujących działalność leczniczą (licząc według obiektów), w tym **78** szpitali. W podmiotach tych zostało przeprowadzonych **4 188** kontroli sanitarnych i/lub wykonawstwa szczepień ochronnych. W wyniku kontroli wydano **110** decyzji administracyjnych na poprawę stanu sanitarno-technicznego kontrolowanych podmiotów leczniczych oraz nałożono **8** mandatów karnych na łączną sumę **3 050,00 zł**.

Podmioty te nadzorowane były w zakresie stanu sanitarno-technicznego, czystości bieżącej i zabezpieczenia przeciwepidemicznego, w tym prawidłowości przeprowadzania procesów dezynfekcji i sterylizacji, zaopatrzenia w sprzęt jednorazowego użytku i materiały opatrunkowe oraz w zakresie wykonywania szczepień ochronnych.

W trakcie przeprowadzanych kontroli sanitarnych nadal stwierdzone były uchybienia, głównie takie jak: brak dostosowania dla osób niepełnosprawnych, brak prawidłowej wentylacji na blokach operacyjnych i salach intensywnej opieki medycznej, brak postępowego, jednokierunkowego ruchu pacjentów, narzędzi i sprzętu medycznego na blokach operacyjnych, brak centralnych sterylizatori zorganizowanych zgodnie z obowiązującym rozporządzeniem Ministra Zdrowia w sprawie szczegółowych wymagań, jakim powinny odpowiadać pomieszczenia i urządzenia podmiotu wykonującego działalność leczniczą oraz brak zaplecza magazynowego i odpowiednio wyposażonych brudowników.

W podmiotach leczniczych prowadzone były liczne prace remontowe i modernizacyjne w celu poprawy stanu sanitarno-technicznego poszczególnych pomieszczeń i sprzętów oraz dostosowania placówek do wymagań obowiązującego rozporządzenia. Większe prace modernizacyjno-remontowe wykonane były m.in. w:

- Kutnowskim Szpitalu Samorządowym Sp. z o.o. w Kutnie - przeprowadzono generalny remont Oddziału Anestezjologii i Intensywnej Terapii wraz z jego rozbudową,
- Wojewódzkim Szpitalu Zespolonym im. Stanisława Rybickiego w Skierniewicach - przeprowadzono remont i modernizację Oddziału Dziecięcego,
- Instytucie „Centrum Zdrowia Matki Polki” w Łodzi - wykonano prace remontowo-modernizacyjne m.in. w nowym bloku porodowym i Zakładzie Medycyny Rodzinnej,
- Bonifraterskim Centrum Medycznym Sp. z o.o. Oddział w Łodzi Szpitalu Zakonu Bonifratrów św. Jana Bożego w Łodzi - przeprowadzono prace modernizacyjne na bloku operacyjnym.

Sterylizacja narzędzi, materiałów opatrunkowych i bielizny w podmiotach leczniczych odbywa się w autoklawach (para wodna pod zwiększonym ciśnieniem) na miejscu lub podpisane są umowy na świadczenia usług sterylizacyjnych z innymi podmiotami. W 12 szpitalach na terenie województwa łódzkiego zorganizowane są sterylizatornie z podziałem na strefę brudną, czystą i sterylną. Wykonywane są tam wszystkie czynności związane z przygotowaniem do sterylizacji sprzętu wielokrotnego użytku i bielizny jak: dezynfekcja i mycie w automatycznych urządzeniach, sortowanie, pakowanie, sterylizacja i przechowywanie w wyznaczonych magazynach. Sterylizatornie wyposażone są w przelotowe i nieprzelotowe autoklawy parowe oraz sterylizatory na tlenek etylenu.

Na terenie województwa łódzkiego znajduje się jedna sterylizatornia zorganizowana poza podmiotem leczniczym. Jest to Centralna Sterylizatornia Toruńskich Zakładów Materiałów Opatrunkowych w Łodzi. Świadczy ona usługi w zakresie sterylizacji (materiał do sterylizacji przywożony w zapakowanych pakietach) oraz usługi w pełnym zakresie (dezynfekcja, mycie, pakowanie i sterylizacja). Sterylizatornia ta wyposażona jest w 1 sterylizator plazmowy i 4 autoklawy parowe (przelotowe). W części przygotowawczej znajduje się myjnia przelotowa. Magazyn do przechowywania materiału sterylnego wyposażony jest w monitoring temperatury i wilgotności. Sterylizatornia posiada certyfikat ISO i świadczy usługi innym podmiotom.

W 3 placówkach w województwie łódzkim zainstalowane są komory dezynfekcyjne - Wojewódzki Szpital Zespolony im. Stanisława Rybickiego w Skierniewicach, Samodzielny Szpital Wojewódzki im. Mikołaja Kopernika w Piotrkowie Trybunalskim i Areszt Śledczy w Piotrkowie Trybunalskim.

We wszystkich podmiotach leczniczych, wykonujących działalność leczniczą w rodzaju świadczenia szpitalne powołane są Zespoły i Komitety ds. Kontroli Zakażeń Szpitalnych zgodnie z ustawą z dnia 5 grudnia 2008 r. o zapobieganiu oraz zwalczaniu zakażeń i chorób zakaźnych u ludzi. Kierownicy tych podmiotów są obowiązani do wdrożenia systemu zapobiegania i zwalczania zakażeń szpitalnych, w tym m. in. ocenę ryzyka, monitorowanie i rejestrację zakażeń szpitalnych i czynników alarmowych, zapewnienie dostępu do całodobowych badań laboratoryjnych, w tym badań mikrobiologicznych i organizację udzielania świadczeń zdrowotnych w sposób zapewniający zapobieganie zakażeniom szpitalnym i czynnikom alarmowym. W podmiotach leczniczych prowadzone są kontrole wewnętrzne w obszarze realizacji działań zapobiegających szerzeniu się zakażeń i chorób zakaźnych.

W 2022 r. zarejestrowano 250 ognisk epidemicznych w szpitalach województwa łódzkiego. Najczęściej były one wywołane przez wirusy (189 ognisk), w tym 185 ognisk było wywołanych wirusami SARS-CoV-2, 2 ogniska - rotawirusami i po 1 ognisku - wirusem grypy typu A i enterowirusami.

Spośród **64** ognisk wywołanych przez bakterie, **49** ognisk wywołanych było przez *Clostridioides difficile*, **6** ognisk przez *Acinetobacter baumannii*, **5** przez *Klebsiella pneumoniae* NDM(+), **2** przez *Klebsiella pneumoniae* MBL(+) i po **1** – jednocześnie przez *Klebsiella pneumoniae* NDM(+) i OXA-48(+) oraz MBL(+) i KPC(+). **1** ognisko wywołane było przez świerzbowca. Z analizy raportu rocznego o występowaniu ognisk epidemicznych w podmiotach wykonujących działalność leczniczą za rok 2022 wynika, że ogniska wywołane wirusami SARS-CoV-2 najczęściej występowały na oddziałach wewnętrznych, rzadziej chirurgicznych.

Wśród czynników alarmowych wykrywanych u pacjentów przebywających w szpitalach województwa łódzkiego w 2021 r. najwyższą zapadalnością charakteryzowały się: *Clostridium difficile* (**4,38**), *Klebsiella* spp. ESBL(+) (**3,23**), *Acinetobacter* spp. (**2,33**), *Escherichia coli* ESBL(+) (**2,15**), MRSA (**1,23**), *Enterococcus faecium* VRE (**1,20**), *Klebsiella pneumoniae* MBL/NDM(+) (**0,67**), rotawirusy (**0,63**), *Enterococcus faecalis* VRE (**0,62**), *Enterobacter* spp. ESBL(+) (**0,62**) i *Acinetobacter* spp. (**0,57**).

Poprawie uległo wykonywanie badań mikrobiologicznych w podmiotach leczniczych w celu wykrywania czynników etiologicznych zakażeń. W 2021 r. liczba badań mikrobiologicznych na łóżko szpitalne wynosiła **18,99**, podczas gdy w 2020 r. – **16,99**.

Aktualnie trwa zbieranie danych na temat wykrytych czynników alarmowych i badań mikrobiologicznych wykonanych w szpitalach w 2022 r. W przedstawionych ocenach i sytuacji podane zostały dane liczbowe według stanu na dzień 20.02.2023 r., które mogą ulec korektom. Zapadalność została policzona na 100 tys. ludności lub 1 tys. pacjentów szpitali.

Przygotowała:

Anna Guzek

Kierownik Oddziału Nadzoru Epidemiologii WSSE

W ZAKRESIE HIGIENY ŚRODOWISKA

W ZAKRESIE NADZORU HIGIENY KOMUNALNEJ

W 2022 roku w ewidencji inspekcji sanitarnej województwa łódzkiego znajdowały się: **554** wodociągi zbiorowego zaopatrzenia w wodę, **169** innych podmiotów zaopatrujących w wodę przeznaczoną do spożycia, **22** kąpieliska, **4** miejsca okazjonalnie wykorzystywane do kąpieli, **1908** podmiotów leczniczych oraz **9443** obiekty użyteczności publicznej.

Jakość wody do spożycia w wodociągach zaopatrujących mieszkańców województwa łódzkiego.

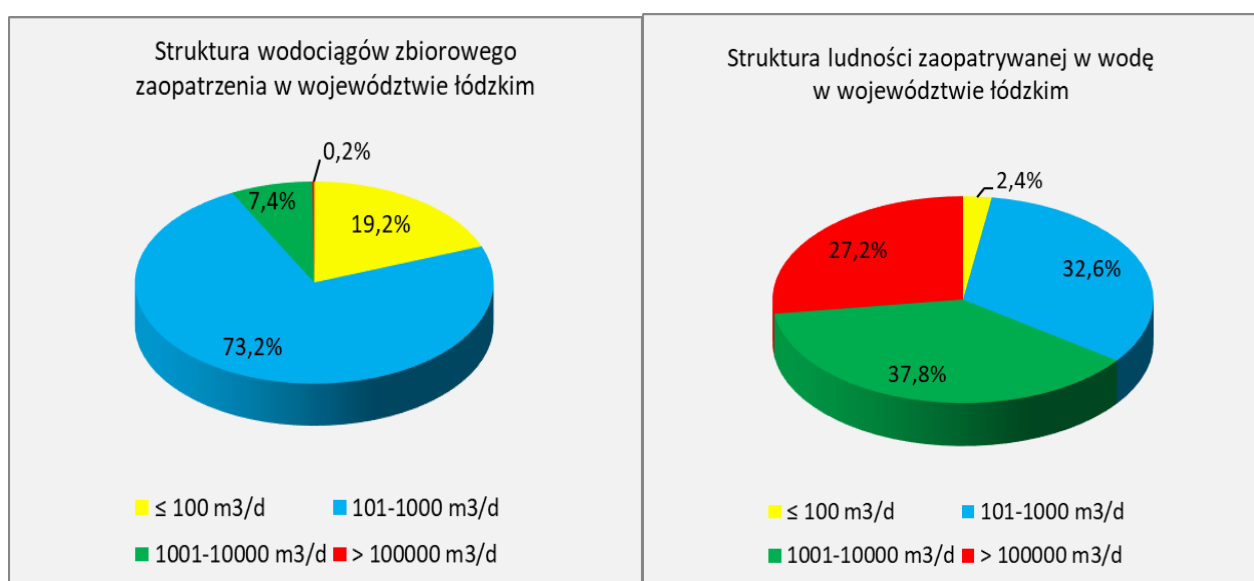
W 2022 roku około **2.327.000** mieszkańców województwa łódzkiego było zaopatrywanych w wodę przez **553** wodociągi zbiorowego zaopatrzenia o różnej wydajności:

- poniżej 100 m³/d – **106** wodociągów zbiorowego zaopatrzenia zaopatrujących **2,4%** ludności,
- 101 – 1000 m³/d – **406** wodociągów zbiorowego zaopatrzenia zaopatrujących **32,6%** ludności,
- 1001 - 10000 m³/d – **41** wodociągów zbiorowego zaopatrzenia zaopatrujących **37,8%** ludności,
- powyżej 100000 m³/d – **1** wodociąg zaopatrujący **27,2%** ludności.

Nie odnotowano wodociągów o produkcji wody wynoszącej 10001 – 100000 m³/d.

Ponadto **2,5%** mieszkańców województwa łódzkiego zaopatrywała się w wodę z własnych ujęć lokalnych lub studni przydomowych.

Struktura wodociągów zbiorowego zaopatrzenia według produkowanej wody oraz zaopatrywanej ludności przez wodociągi zbiorowego zaopatrzenia w województwie łódzkim w 2022 roku.

Skontrolowano i oceniono jakość wody w **99,8%** wodociągów zbiorowego zaopatrzenia oraz w **94,1%** innych podmiotów zaopatrujących w wodę przeznaczoną do spożycia.

Nie dokonano oceny jakości wody w **1** wodociągu zbiorowego zaopatrzenia, którego ujęcie zostało czasowo wyłączone z eksploatacji z powodu modernizacji (woda była dostarczana z innego wodociągu) oraz w **10** wodociągach lokalnych z uwagi na nieczynne ujęcia wody (podmioty zawiesiły działalność lub obiekty podłączone były do sieci wodociągów zbiorowego zaopatrzenia).

Państwowi Powiatowi Inspektorzy Sanitarni województwa łódzkiego mając na względzie bezpieczeństwo zdrowotne konsumentów/odbiorców usług, ze względu na przekroczenia parametrów mikrobiologicznych (*Escherichia coli*, Enterokoki) orzekli brak przydatności wody do spożycia dla **36** wodociągów zbiorowego zaopatrzenia oraz **8** innych podmiotów zaopatrujących w wodę przeznaczoną do spożycia.

Wydane były decyzje administracyjne, którymi zobowiązano producentów wody do czasowego unieruchomienia wodociągów poprzez wydanie zakazu korzystania z wody do celów spożywczych oraz zapewnienie odbiorcom wody zgodnej z wymaganiami. Konsumenci byli zaopatrywani w wodę o odpowiedniej jakości z innego ujęcia, wodę z beczkowozów lub w wodę konfekcjonowaną. Na koniec 2022 roku jakość wody w **99,9%** wodociągów (wzrost o **0,8%** w stosunku do 2021 r.) oceniono jako przydatną do spożycia. Tylko jeden wodociąg zbiorowego zaopatrzenia w Lututowie w powiecie wieruszowskim, dostarczający wodę **2834** odbiorcom, oceniono pod względem jakości wody jako zły, z uwagi na obecność bakterii grupy coli oraz Clostridium Perfringens.

Odsetek wodociągów, w których stwierdzano krótkotrwały brak przydatności wody do spożycia w 2022 r. w porównaniu z ubiegłym rokiem wzrósł o **3%** i wynosił **6,2%**, natomiast dla warunkowej przydatności wody do spożycia wyniósł **12,1%** i był porównywalny z 2021 rokiem.

Ocena skolonizowania instalacji wody ciepłej bakteriami Legionella sp. w stacjonarnych podmiotach leczniczych oraz obiektach zamieszkania zbiorowego.

Ciepła woda użytkowa jest środowiskiem dla rozwoju bakterii Legionella sp., a czynnikiem sprzyjającym ich rozwojowi i namnażaniu jest temperatura wody w zakresie 20-48°C. Do zakażenia bakteriami Legionella sp. dochodzi na skutek wdychania skażonego aerozolu wodno-powietrznego. Osobami narażonymi na zakażenia są chorzy przebywający w szpitalach, zakładach opiekuńczo-leczniczych, mieszkańcy domów pomocy społecznej i innych obiektów zamieszkania zbiorowego.

W 2022 r. Państwowa Inspekcja Sanitarna województwa łódzkiego monitorowała instalacje ciepłej wody w ww. obiektach w aspekcie przeciwdziałania zagrożeniom zdrowia powodowanym bakteriami Legionella sp. Przebadano wodę ciepłą w **352** obiektach, w tym: **63** szpitalach, **29** innych stacjonarnych podmiotach leczniczych, **71** domach pomocy społecznej, **37** hotelach, **79** placówkach opiekuńczych i edukacyjnych dla dzieci i młodzieży oraz **73** innych obiektach.

PPIS województwa łódzkiego w wyniku sprawowanego nadzoru w **86** ww. obiektach stwierdzili ponadnormatywny poziom Legionella sp. i wydali **60** decyzji administracyjnych dotyczących doprowadzenia jakości wody ciepłej do obowiązujących wymagań, a w pozostałych przypadkach wydano zalecenia.

Spośród obiektów, dla których istnieje obowiązek badania ciepłej wody użytkowej, szczególną grupę stanowią szpitale z uwagi na zwiększony stopień ryzyka zdrowotnego, związany z narażeniem na bakterie Legionella sp. osób hospitalizowanych, z uwagi na osłabioną odporność organizmu, spowodowaną ich stanem zdrowia. W 2022 r. skażenie instalacji wody ciepłej stwierdzono w **31** przebadanych szpitalach na terenie województwa.

W wyniku podjętych działań w większości obiektów uzyskano poprawę jakości wody ciepłej.

Jakość wody w kąpieliskach.

W sezonie kąpielowym trwającym zgodnie z ustawą Prawo wodne od 1 czerwca do 30 września na terenie województwa łódzkiego w 2022 roku zostały zgłoszone przez organizatorów **22** kąpieliska, zatwierdzone uchwałami rad gmin.

W ramach prowadzonego przez Państwowych Powiatowych Inspektorów Sanitarnych województwa łódzkiego nadzoru nad jakością wody w kąpieliskach oceniano jakość wody pod względem mikrobiologicznym z uwzględnieniem bakterii Escherichia coli i Enterokoków oraz dokonywano wizualnej oceny wody m.in. pod względem zakwitów glonów. W trakcie sezonu kąpielowego wydawano bieżące oceny jakości wody. Z powodu braku przydatności wody do kąpieli - **11** kąpielisk było czasowo unieruchomionych. Były to następujące kąpieliska:

- Stawy Stefańskiego w Łodzi, Lewityn w Pabianicach, Nad Stawem w Konstancynie Łódzkiej, Tatar w Rawie Mazowieckiej, Przysań w Tomaszowie Mazowieckim, Mroźniczka w Głownie, pow. zgierski, Stryków, pow. zgierski - (zakwit sinic),

- Słoneczko w Piotrkowie Trybunalskim (Enterokoki), Pilica YMCA w Kurnędu, pow. piotrkowski (Enterokoki i Escherichia coli), Przedbórz, pow. radomszczański (Enterokoki i Escherichia coli), Próba, pow. sieradzki (Enterokoki).

W 2022 r. na podstawie czteroletniego zestawu wyników badań bakteriologicznych wody za lata 2019-2022 dokonano klasyfikacji jakości wody w **17** funkcjonujących kąpieliskach, którą sklasyfikowano jako:

- doskonałą: Wawrzkowizna pow. bełchatowski, Tatar w Rawie Mazowieckiej, Żurawia w Białej Rawskiej pow. rawski, Sieradz, Mrożyczka w Głownie pow. zgierski, Stryków pow. zgierski,
- dobrą: Łask, Arturówek w Łodzi, Stawy Jana w Łodzi, Stawy Stefańskiego w Łodzi, Lewityn w Pabianicach, Zadębie w Skierniewicach,
- dostateczną: Nad Stawem w Konstancynie Łódzkim pow. pabianicki, Przedbórz, pow. radomszczański, Próba pow. sieradzki,
- niedostateczną: Słoneczko w Piotrkowie Trybunalskim, Pilica YMCA w Kurnędu, pow. piotrkowski.

Nie dokonano klasyfikacji jakości wody w **5** kąpieliskach ponieważ nie spełniały kryteriów do dokonania klasyfikacji (nie funkcjonowały przez cztery sezony).

Ocena stanu sanitarnego obiektów użyteczności publicznej.

W 2022 roku Państwowi Powiatowi Inspektorzy Sanitarni województwa łódzkiego sprawowali bieżący nadzór nad stanem sanitarno-porządkowym i technicznym w takich obiektach jak: hotele, obiekty wczasowo-turystyczne, zakłady fryzjerskie i kosmetyczne, zakłady odnowy biologicznej i tatuażu, domy pomocy społecznej, dworce kolejowe i autobusowe, środki transportu osobowego, wiaty przystankowe, port lotniczy, parkingi, stacje paliw, pływalnie, ustępy publiczne, cmentarze, zakłady pogrzebowe. Skontrolowano **4639** obiektów użyteczności publicznej i **567** środków transportu publicznego.

W większości skontrolowanych obiektów użyteczności publicznej stwierdzono dobry stan sanitarny, higieniczny i techniczny. Tylko **21** obiektów użyteczności publicznej, co stanowi **0,5%** skontrolowanych obiektów, oceniono jako złe pod względem higienicznym lub sanitarno-technicznym. W 2022 roku wydano **29** decyzji administracyjnych nakazujących usunięcie stwierdzonych podczas kontroli nieprawidłowości oraz nałożono **34** mandaty karne za stwierdzone w trakcie kontroli uchybienia higieniczno-sanitarne.

W prowadzonym nadzorze nad obiektami użyteczności publicznej w obszarze ochrony zdrowia publicznego, szczególną uwagę zwrócono na usługi solaryjne a zwłaszcza:

- ochronę zdrowia przed niekorzystnym wpływem korzystania z usług solaryjnych, poprzez egzekwowanie zakazu reklamy usług solaryjnych oraz udostępniania tych usług nieletnim, w świetle ustawy z dnia 15 września 2017 r. o ochronie zdrowia przed następstwami korzystania z solarium (Dz. U. z 2017 r. poz. 2111) oraz rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 18 stycznia 2018 r. w sprawie umieszczania informacji o zakazie udostępniania solarium osobom, które nie ukończyły 18 roku życia oraz treści informacji o ryzyku związanym z korzystaniem z solarium (Dz. U. z 2018 r., poz. 275). Nadzorem objęto **74** solaria oraz **242** obiekty świadczące między innymi usługi solaryjne i nie stwierdzono naruszenia przepisów w ww. zakresie.

Ponadto kontrolami sanitarnymi objęto stacje paliw w tym w zakresie realizacji obowiązku wynikającego z art. 4 ust. 3 ustawy z dnia 14 marca 1985 r. o Państwowej Inspekcji Sanitarnej (Dz. U. z 2019 r., poz. 59) tj. kontroli zagadnień dotyczących zobowiązań nałożonych na podmioty prowadzące obrót i sprzedaż lub magazynowanie paliw ciekłych, określonych w art. 23r ust. 3 ustawy z dnia 10 kwietnia 1997 r. Prawo energetyczne (Dz. U. z 2019 r., poz. 755 z późn. zm.).

W trakcie kontroli stacji paliw sprawdzono dokumentację dot. posiadania koncesji na obrót lub sprzedaż paliw ciekłych, wpisu do rejestru podmiotów przywożących lub zgłoszenia infrastruktury służącej do magazynowania paliw i nie stwierdzono naruszenia przepisów.

Wnioski:

Dokonując oceny stanu sanitarnego jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi i w kąpieliskach oraz obiektów użyteczności publicznej województwa łódzkiego należy stwierdzić:

- mieszkańcy województwa łódzkiego piją wodę dobrej jakości bez zanieczyszczeń mikrobiologicznych i chemicznych;
- wzrosła liczba funkcjonujących kąpielisk na terenie województwa łódzkiego,
- w wyniku sprawowanego bieżącego nadzoru sanitarnego poprawie uległ stan sanitarno–higieniczny i techniczny obiektów użyteczności publicznej.

W ZAKRESIE NADZORU HIGIENY PRACY

W 2022 roku w ewidencji inspekcji sanitarnej województwa łódzkiego znajdowało się **8420** podmiotów gospodarczych zatrudniających ogółem **309546** pracowników. W porównaniu z 2021 rokiem liczba zewidencjonowanych podmiotów gospodarczych zwiększyła się o **161** i dotyczyła głównie mikroprzedsiębiorstw zatrudniających mniej niż **9** pracowników i przedsiębiorstw średnich zatrudniających od **50-249** pracowników.

Odnotowano spadek o **16681** ogólnej liczby zatrudnionych pracowników. W dalszym ciągu przeważają mikroprzedsiębiorstwa zatrudniające do **9** pracowników w liczbie **4398** oraz przedsiębiorstwa małe zatrudniające do **49** pracowników, których było **2839**. W 2022 roku stanowiły one odpowiednio **52%** i **34%** ogółu jednostek będących w ewidencji Państwowej Inspekcji Sanitarnej województwa łódzkiego. W stosunku do ubiegłego roku na niezmienionym poziomie utrzymuje się liczba średnich przedsiębiorstw zatrudniających do **249** pracowników. Natomiast nieznacznie o **13** wzrosła liczba zakładów pracy zatrudniających **250** i więcej pracowników. Stanowiły one **3%** ogółu zakładów pracy będących w ewidencji Państwowej Inspekcji Sanitarnej.

W 2022 r. zostało skontrolowanych **2579** zakładów pracy, w których ogółem przeprowadzono **3135** kontroli warunków przestrzegania przepisów określających wymagania higieniczne i zdrowotne w określonym zakresie. Liczba skontrolowanych zakładów zwiększyła się w stosunku do ubiegłego roku o **915** a liczba przeprowadzonych kontroli o **1069**.

Wiodącymi gałęziami przemysłu w naszym województwie była produkcja artykułów spożywczych oraz produkcja wyrobów z gumy i tworzyw sztucznych. Istotnymi gałęziami była również: produkcja urządzeń elektrycznych, produkcja papieru i wyrobów z papieru, odzieży, wyrobów metalowych oraz wyrobów z pozostałych mineralnych surowców niemetalicznych (produkcja szkła, gipsu, ceramiki, wyrobów z betonu itp.) oraz produkcja tkanin. Działalność prowadzona była w zakładach zatrudniających do **9** i do **49** pracowników.

Ocenę higienicznych warunków pracy dokonano w oparciu o badania i pomiary przeprowadzone w laboratoriach posiadających certyfikat akredytacji, w tym w czterech laboratoriach inspekcji sanitarnej.

Laboratoria inspekcji sanitarnej wykonały **1709** oznaczeń szkodliwych czynników chemicznych i fizycznych (hałas, drgań ogólnych i miejscowych, mikroklimatu), pyłów oraz czynników uciążliwych (oświetlenia) występujących na stanowiskach pracy.

W ramach działalności statutowej wykonano **810** oznaczeń ww. czynników.

Przeprowadzone na stanowiskach pracy badania i pomiary czynników szkodliwych dla zdrowia wykazały, że **4873** pracowników pracowało w warunkach niezgodnych z normatywami higienicznymi, co stanowiło **1,6%** ogółu zatrudnionych objętych ewidencją Inspekcji Sanitarnej.

W stosunku do ubiegłego roku zmniejszyła się o **92** liczba pracowników zatrudnionych w warunkach przekroczeń normatywów higienicznych czynników chemicznych i fizycznych (NDS/NDN) czyli w warunkach, które stwarzały zagrożenie dla zdrowia pracujących. Zmniejszyła się o 102 liczba pracowników zatrudnionych w warunkach przekroczeń NDS czynników fizycznych.

Natomiast wzrosła o **11** liczba pracowników zatrudnionych w przekroczeniu NDS pyłów i o **105** liczba pracowników zatrudnionych w przekroczeniach czynników chemicznych. Nie stwierdzono przekroczeń Najwyższych Dopuszczalnych Stężeń Chwilowych (NDSCH).

Informacje dotyczące przekroczeń czynników szkodliwych przedstawia poniższe zestawienie tabelaryczne.

Lata	Liczba pracowników zatrudnionych w warunkach przekroczeń NDS/NDN	Liczba pracowników pracujących w przekroczeniu NDS			
		czynniki chemiczne	pyły	czynniki fizyczne	hałas
2018	5396	25	315	5153	5065
2019	5326	115	125	5150	5067
2020	4592	130	97	4592	4516
2021	4965	132	50	4784	4703
2022	4873	237	61	4682	4647

Najliczniejszą grupę pracującą w warunkach przekroczenia norm higienicznych stanowiły w dalszym ciągu osoby ekspozowane na hałas. W 2022 roku w przekroczeniach Najwyższych Dopuszczalnych Natężeń hałasu pracowało **4647** osób, co stanowiło **95,4%** ogółu osób zatrudnionych w przekroczeniach normatywów higienicznych. Stwierdzone przekroczenia NDN hałasu spowodowały intensyfikację działań prowadzonych przez pracowników higieny pracy (kontrole sanitarne, pomiary laboratoryjne wykonywane z nadzoru, działania w zakresie promocji zdrowia). Powodem przekroczeń poziomu hałasu był sam proces technologiczny oraz wyeksploatowany i przestarzały technologicznie park maszynowy. Niemniej jednak należy podkreślić, że w ostatnich latach obserwuje się systematyczny spadek liczby pracowników ekspozowanych na hałas ponadnormatywny.

Najwięcej nadmiernie głośnych stanowisk pracy stwierdzono w zakładach przetwórstwa spożywczego, produkcji mebli, produkcji wyrobów tekstylnych, produkcji wyrobów metalowych oraz wyrobów z gumy. Wszystkich pracodawców, u których stwierdzono poziom hałasu przekraczający obowiązujący normatyw higieniczny zobowiązano do podjęcia działań mających na celu zmniejszenie ekspozycji na hałas, a pracowników nakazano wyposażyć w atestowane ochronniki słuchu dobrane do wielkości charakteryzujących hałas i do cech indywidualnych pracowników. Obowiązek ten realizowany jest przez pracodawców na bieżąco.

W ramach promocji zdrowia, podczas kontroli sanitarnych, pracownicy Państwowej Inspekcji Sanitarnej informowali pracodawców o celowości stosowania środków ochrony indywidualnej, potrzeby monitorowania narażenia na hałas, podejmowania działań w celu obniżenia poziomu ekspozycji na hałas i badań profilaktycznych.

Na stwierdzone w trakcie kontroli nieprawidłowości wydano w 2022 roku łącznie **311** decyzji administracyjnych, w tym między innymi: **119** decyzji dotyczących poprawy warunków pracy, **44** dotyczących obniżenia stężeń i natężeń czynników szkodliwych. Nie wydano decyzji unieruchamiających: stanowiska, oddziały i zakłady pracy, które stwarzałyby zagrożenie zdrowia i życia pracowników.

W wydanych decyzjach sformułowano łącznie **702** nakazy.

Prowadzone przez inspekcję sanitarną działania administracyjne spowodowały, że w wyniku podjętych przez pracodawców działań takich jak: modernizacja hal produkcyjnych, wdrażanie nowych technologii, wymiana parku maszynowego na nowy oraz instalowanie dodatkowych odciągów służących do odsysania zanieczyszczeń u źródeł ich powstawania (pyłów), modernizacja wentylacji mechanicznej oraz urządzeń i maszyn emitujących hałas w wielu zakładach, zmian organizacyjno-administracyjnych obniżono poziom stężeń i natężeń czynników szkodliwych. Uzyskano poprawę warunków pracy dla **1039** zatrudnionych pracowników.

Ponadto osiągnięto istotną poprawę warunków sanitarnych dotyczącą przede wszystkim: zapewnienia pracownikom nowych lub zmodernizowanych pomieszczeń produkcyjnych i sanitarno-higienicznych.

Pomimo poprawiających się warunków pracy i świadomości pracowników poprzez informowanie ich o ryzyku zawodowym, które wiąże się z wykonywaną pracą oraz zasadach ochrony przed zagrożeniami w dalszym ciągu stwierdzane są choroby zawodowe.

W 2022 roku stwierdzono **61** chorób zawodowych, czyli o **13** mniej niż w roku ubiegłym. Liczba stwierdzonych chorób zawodowych znacznie zmalała w stosunku do lat ubiegłych, gdzie obserwowano progresję stwierdzanych chorób zawodowych.

Stwierdzono wzrost liczby takich chorób jak: przewlekłe choroby obwodowego układu nerwowego wywołane sposobem wykonywania pracy, choroby skóry, choroby słuchu oraz odnotowano przewlekłe obturacyjne zapalenie oskrzeli.

Stwierdzono spadek liczby takich chorób jak: choroby narządu głosu, astma oskrzelowa, przewlekłe choroby układu ruchu wywołane sposobem wykonywania pracy, pylice płuc, alergiczny nieżyt nosa, choroby zakaźne, astma oskrzelowa, choroby układu wzrokowego, zewnątrzpochodne alergiczne zapalenie pęcherzyków płucnych, zatrucia ostre lub przewlekłe lub ich następstwa wywołane przez substancje chemiczne.

W grupie chorób zakaźnych najwięcej stwierdzonych chorób dotyczyło boreliozy (**9** przypadków) rozpoznanej głównie u rolników (**7** przypadków) i leśników (**2** przypadki). Rozpoznano **4** przypadki wirusowego zapalenia płuc w przebiegu COVID-19 u **2** lekarzy, położnej i pielęgniarki. Liczba rozpoznanych chorób utrzymuje się na niezmiennym poziomie.

Nie stwierdzono u pracowników wirusowego zapalenia wątroby typu B i C na co istotny wpływ miało stosowanie bezpiecznego sprzętu, przestrzeganie przez pracowników uniwersalnych zasad ochrony zdrowia i profilaktyki zakażeń szerzących się przez krew oraz wprowadzenie szczepień ochronnych personelu medycznego w przypadku WZW typu B.

Również nie odnotowano gruźlicy rozpoznawanej w latach ubiegłych u pracowników opieki zdrowotnej.

Nie stwierdzono u pracowników nowotworów złośliwych powstałych w następstwie działania czynników rakotwórczych występujących w środowisku pracy, uznanych za rakotwórcze dla ludzi oraz zespołu wibracyjnego.

Liczbę stwierdzonych chorób zawodowych w latach 2018-2022 przedstawia poniższy wykres.

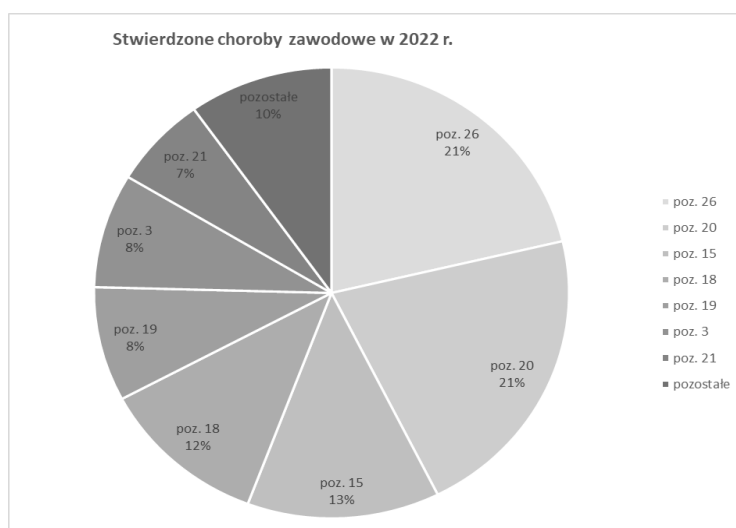
Struktura stwierdzonych w 2022 roku chorób zawodowych wg jednostek chorobowych w porównaniu z 2021 rokiem uległa zmianie. Aktualnie istotnie (prawie **3-krotnie**) zmniejszyła się liczba astmy oskrzelowej oraz (prawie **2-krotnie**) zmniejszyła się liczba chorób zawodowych narządu głosu spowodowanych nadmiernym wysiłkiem głosowym rozpoznawanej w grupie zawodowej nauczycieli.

Ponadto nastąpił spadek liczby rozpoznawanych pylic płuc (pylicy krzemowej, azbestowej i spawaczy), przewlekłych chorób układu ruchu wywołanych sposobem wykonywania pracy, zewnątrzpochodnego alergicznego zapalenia pęcherzyków płucnych, alergicznego nieżytu nosa, chorób zakaźnych, chorób układu wzrokowego, zatruc ostrych albo przewlekłych lub ich następstw wywołanych przez substancje chemiczne.

Istotnie (prawie **2-krotnie**) wzrosła liczba przewlekłych chorób obwodowego układu nerwowego wywołanych sposobem wykonywania pracy – zespołu cieśni w obrębie nadgarstka rozpoznawanego głównie u kobiet w takich zawodach jak: szwaczka monterka, prasowaczka.

Nie odnotowano u pracowników nowotworów złośliwych powstałych w następstwie działania czynników rakotwórczych występujących w środowisku pracy, uznanych za rakotwórcze dla ludzi oraz zespołu wibracyjnego. W wyniku narażenia na alergeny środowiska pracy (pyły mąki) u dwóch pracowników rozpoznano po dwie choroby zawodowe tj. alergiczny nieżyt nosa i pylicę oskrzelową.

Strukturę stwierdzonych chorób zawodowych w 2022 r. wg jednostek chorobowych zgodnych z enumeracją zamieszczoną w wykazie chorób zawodowych stanowiącym załącznik do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 30.06.2009 r. przedstawia poniższy wykres:

(Poz. 26 – choroby zakaźne; Poz. 20. przewlekłe choroby obwodowego układu nerwowego wywołane sposobem wykonywania pracy; Poz. 19 – przewlekłe choroby układu ruchu wywołane sposobem wykonywania prac; Poz. 6 – astma oskrzelowa; Poz. 3 – pylice płuc; Pozostałe choroby)

Istotnym zagrożeniem występującym w środowisku pracy są czynniki rakotwórcze rejestrowane w **634** zakładach pracy naszego województwa. Narażenia dotyczyły głównie:

- prac związanych z narażeniem na krzemionkę krystaliczną - frakcję respirabilną powstającą w trakcie pracy,
- pyłu drewna powstającego w zakładach zwłaszcza powiatu łódzkiego i radomszczańskiego, w których prowadzona jest produkcja mebli,
- promieniowania jonizującego, którego źródłami są izotopy, urządzenia takie jak: aparaty RTG, tomografy, mammografy,
- formaldehydu używanego do utrwalania materiału biologicznego.

Wnioski:

Dokonując oceny stanu sanitarnego warunków pracy województwa należy stwierdzić:

- **w przypadku czynników szkodliwych dla zdrowia występujących w środowisku pracy:**
 - nastąpił wzrost przekroczeń Najwyższego Dopuszczalnego Stężenia (NDS) dla związków chemicznych oraz nieznaczny wzrost Najwyższego Dopuszczalnego Stężenia (NDS) dla pyłów,
 - nastąpił znaczny spadek przekroczeń Najwyższego Dopuszczalnego Natężenia (NDN) hałasu w zakładach przetwórstwa spożywczego, produkcji mebli i odzieży oraz wyrobów metalowych,
 - nie odnotowano przekroczenia Najwyższego Dopuszczalnego Stężenia Chwilowego (NDSCH) dla substancji chemicznych.

Podjęmowane przez pracodawców działania: techniczne, organizacyjno-administracyjne, stosowanie środków ochrony indywidualnej, profilaktyka medyczna w znacznym stopniu zapobiegają ujemnym skutkom działania szkodliwych czynników występujących w środowisku pracy.

- **w przypadku stwierdzonych chorób zawodowych:**
 - nastąpił wzrost takich chorób jak: przewlekłe choroby obwodowego układu nerwowego wywołane sposobem wykonywania pracy, choroby skóry, choroby słuchu oraz przewlekłe obturacyjne zapalenie oskrzeli,
 - stwierdzono spadek liczby takich chorób jak: choroby narządu głosu, astma oskrzelowa, przewlekłe choroby układu ruchu wywołane sposobem wykonywania pracy, pylice płuc, alergiczny nieżyt nosa, choroby zakaźne, astma oskrzelowa, choroby układu wzrokowego, zewnątrzpochodne alergiczne zapalenie pęcherzyków płucnych, zatrucia ostre lub przewlekłe lub ich następstwa wywołane przez substancje chemiczne.

W grupie chorób zakaźnych i pasożytniczych dominującą chorobą była borelioza rozpoznawana w grupie zawodowej rolników.

Ponadto stwierdzono przypadki wirusowego zapalenia płuc w przebiegu COVID-19.

- nie stwierdzono u pracowników wirusowego zapalenia wątroby typu B i C, gruźlicy rozpoznawanej u pracowników opieki zdrowotnej, nowotworów złośliwych powstałych w następstwie działania czynników występujących w środowisku pracy, uznanych za rakotwórcze u ludzi oraz zespołu wibracyjnego.

Poprawiające się warunki pracy i wzrost świadomości pracowników w zakresie ryzyka zawodowego związanego z wykonywaną pracą oraz ochrona przed zagrożeniami, wpływają na liczbę stwierdzanych u pracowników chorób zawodowych.

W wyniku działań Państwowej Inspekcji Sanitarnej osiągnięto istotną poprawę warunków sanitarnych pomieszczeń produkcyjnych i sanitarno-higienicznych oraz zaopatrzenia pracowników w odzież ochronną i środki ochrony indywidualnej.

Przygotowała:

Barbara Piórkowska

Kierownik Oddziału Nadzoru Higieny Środowiska WSSE

W ZAKRESIE NADZORU NAD CHEMIKALIAMI

Z początkiem 2022 roku w Wojewódzkiej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Łodzi, zgodnie z zarządzeniem Nr 279/2021 Wojewody Łódzkiego z dnia 16 listopada 2021r. zmieniającym zarządzenie w sprawie nadania Statutu Wojewódzkiej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Łodzi oraz Zarządzeniem Nr 5/22 Dyrektora Wojewódzkiej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Łodzi z dnia 15 lutego 2022 r. w sprawie ustalenia Regulaminu Organizacyjnego Wojewódzkiej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Łodzi, które weszły w życie z mocą obowiązującą od dnia 31 grudnia powstał nowy Oddział Nadzoru nad Chemikaliami, koordynujący na terenie województwa łódzkiego nadzór nad szeroko pojętym obrotem chemikaliami na terenie województwa łódzkiego oraz nadzór nad prekursorami narkotyków kategorii 2 i 3, detergentami, produktami biobójczymi i kosmetykami a także realizację zadań dotyczących środków zastępczych i nowych substancji psychoaktywnych (NSP).

Na terenie województwa łódzkiego w 2022 roku nadzór nad chemikaliami był sprawowany przez 21 Powiatowych Stacji Sanitarno-Epidemiologicznych w ramach komórek Nadzoru Higieny Pracy oraz Nadzoru Żywności i Żywienia. W latach poprzednich nadzór nad chemikaliami był podzielony na nadzór prowadzony przez różne oddziały:

- 1) *w zakresie nadzoru higieny pracy* podczas którego były realizowane kontrole dotyczące przestrzegania przepisów polskich i unijnych przepisów „chemicznych” w tym dotyczących produktów biobójczych, detergentów, prekursorów narkotyków, środków zastępczych i NSP oraz
- 2) *nadzór w zakresie bezpieczeństwa żywności, żywienia i produktów kosmetycznych* – nadzór nad produkcją, konfekcją i obrotem produktami kosmetycznymi.

W 2022 roku zgodnie z zaleceniem Głównego Inspektora Sanitarnego rozpoczął się proces transpozycji nadzoru nad kosmetykami z komórek nadzoru żywności i żywienia do nadzoru higieny pracy, skutkiem czego rok 2022 zakończył się przekazaniem nadzoru nad kosmetykami w 11 powiatach do komórek nadzoru higieny pracy.

Nadzór nad substancjami i mieszaninami chemicznymi oraz detergentami

W 2022 roku na terenie woj. łódzkiego było **18** producentów i **25** importerów substancji chemicznych w ich postaci własnej lub jako składników w mieszaninach oraz **2411** stosujących. Pod nadzorem PPIS znajdowało się również **777** dystrybutorów substancji i mieszanin chemicznych oraz **169** dystrybutorów detergentów. Wśród wszystkich obiektów nadzorowanych pod kątem produkcji i handlu substancjami i mieszaninami chemicznymi oraz detergentami przeprowadzono **1178** kontroli w tym **18** dotyczących detergentów. W wyniku **44** z nich stwierdzono nieprawidłowości, które najczęściej dotyczyły błędnych kart charakterystyk dla **69** substancji oraz uchybień w oznakowaniu dla **63** substancji i mieszanin. W wyniku kontroli wydano **8** decyzji administracyjnych zaś w **1** przypadku zastosowano karanie mandatowe.

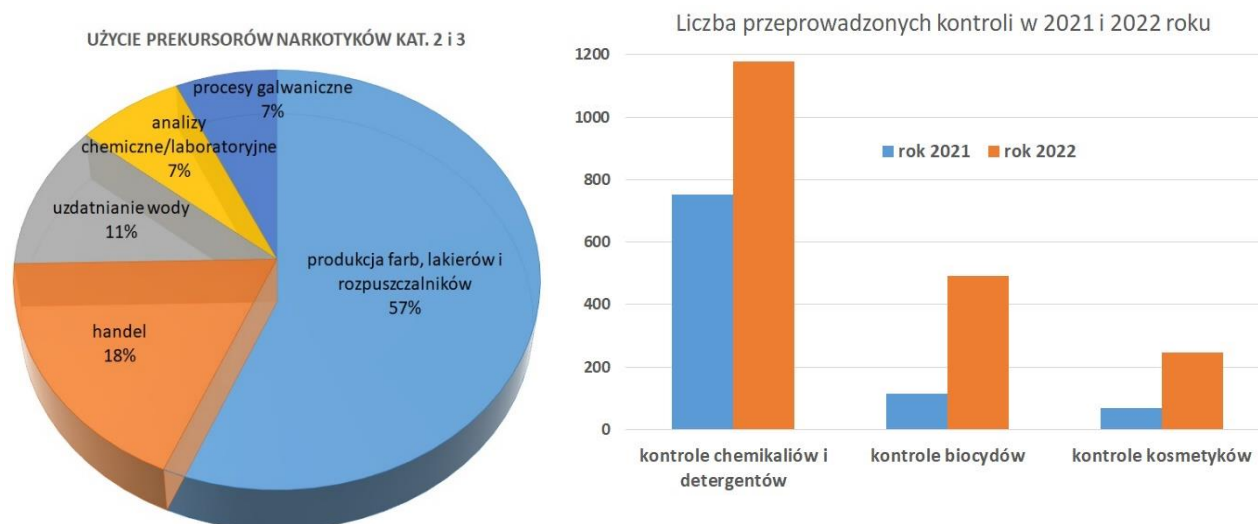
Nadzór nad wprowadzonymi do obrotu produktami biobójczymi.

Pod nadzorem Inspekcji Sanitarnej w 2022 roku było **425** podmiotów będących dystrybutorami produktów biobójczych, wśród których jedynie **35** miało obowiązek do uzyskania zezwolenia na wprowadzanie do obrotu produktów biobójczych na terytorium Polski. Nadzór był prowadzony zgodnie z przyjętym na 2022 rok harmonogramem kontroli oraz wedle uzyskiwanych z terenu kraju informacji o podejrzeniach nieprawidłowości przy wprowadzaniu do obrotu produktów biobójczych. W 2022 roku zostało przeprowadzonych **490** kontroli w zakresie wprowadzania do obrotu produktów biobójczych. W wyniku **50** kontroli stwierdzono naruszenia przepisów w zakresie produktów biobójczych. **76%** nieprawidłowości dotyczyło wprowadzania do obrotu produktów biobójczych bez zezwolenia a **24%** przypadków wprowadzania o obrotu produktów niewłaściwie oznakowanych. W **20** przypadkach wszczęte postępowania administracyjne w sprawie stwierdzonych uchybień zakończyły się wydaniem decyzji.

Nadzór na prekursorami narkotyków, środkami zastępczymi i NSP

Nadzór nad prekursorami narkotyków kategorii 2 i 3 był w 2022 roku zrealizowany podczas **116** kontroli. **17** kontroli odbyło się u wprowadzających prekursory do obrotu a **99** wśród stosujących. W województwie łódzkim najwięcej prekursorów kat. 2 i 3, oprócz handlu, jest stosowanych w: produkcji farb, lakierów i rozpuszczalników, procesach uzdatniania wody, analizach chemicznych w laboratoriach oraz procesach galwanicznych.

W trakcie prowadzonego nadzoru nie stwierdzono naruszeń przepisów w zakresie prekursorów narkotykowych.

W zakresie nadzoru nad przestrzeganiem przepisów ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii dotyczących środków zastępczych i nowych substancji psychoaktywnych (NSP) w 2022 roku przeprowadzono **97** kontroli głównie w punktach wprowadzania do obrotu produktów konopnych. Podczas prowadzonych działań nie stwierdzono wprowadzania do obrotu podejrzanych lub niedozwolonych substancji. Na terenie całego województwa prowadzone były również działania edukacyjne w postaci przekazywania materiałów informacyjnych, które trafiły do ok. **650** zakładów pracy zatrudniających w sumie ponad **2** mln osób. W ponad **60** placówkach oświatowych prowadzone były prelekcje, pogadanki i konkursy dla młodzieży, kadry pedagogicznej oraz rodziców. Profilaktyka przeciwdziałaniu dopalaczom prowadzona była również podczas wycieczek letniego i zimowego dzieci i młodzieży.

Nadzór nad kosmetykami

W województwie łódzkim w 2022 roku pod nadzorem Państwowej Inspekcji Sanitarnej było **58** zakładów wytwarzających i konfekcjonujących produkty kosmetyczne oraz **339** obiektów obrotu produktami kosmetycznymi, w tym **53** hurtownie i **286** sklepów. Wśród nadzorowanych podmiotów przeprowadzono **246** kontroli z czego **44** u wytwórców i konfekcjonerów. W trakcie kontroli jedynie w **2** przypadkach stwierdzono nieprawidłowości w zakresie oznakowania opakowań jednostkowych oraz w **1** przypadku uchybienie dotyczące dokumentacji niezgodnej z wymaganiami. W **1** przypadku wszczęto postępowanie administracyjne zakończone wydaniem decyzji. W ramach nadzoru zostało pobranych **86** próbek do badań. **51** spośród nich pobrano od producentów i konfekcjonerów, pozostałe zostały pobrane losowo spośród dostępnych na rynku w bezpośredniej sprzedaży produktów kosmetycznych. Analizy były prowadzone przez dwa laboratoria Państwowej Inspekcji Sanitarnej:

- Laboratorium Badania Żywności i Produktów Kosmetycznych WSSE w Łodzi - prowadzące badania chemiczne zawartości formaldehydu, azotynów i amoniaku oraz
 - Pracownię Badań Żywności i Produktów Kosmetycznych Oddziału Laboratoryjnego PSSE w Skierniewicach - przeprowadzającą analizę zawartości zanieczyszczeń mikrobiologicznych typu: *Pseudomonas aeruginosa*, *Staphylococcus aureus*, *Escherichia coli*, *Candida albicans* oraz obecność bakterii tlenowych mezofilnych, drożdży i pleśni a także badania chemiczne zawartości kwasu 4 -hydroksybenzoesowego, kwasu salicylowego, kwasu benzoowego oraz kwasu sorbowego.
- W wyniku przeprowadzonych analiz nie stwierdzono niezgodności składu pobranych próbek z obowiązującymi przepisami.

Wnioski

W 2022 roku liczba zakładów będących pod nadzorem Inspekcji Sanitarnej w zakresie nadzoru nad chemikaliami utrzymała się na podobnym poziomie jak w 2021.

Wzmożenie nadzoru wobec pośredników oraz końcowych dystrybutorów wprowadzających do obrotu chemikalia przyczyniło się do znacznego wzrostu liczby przeprowadzonych kontroli:

- w zakresie nadzoru nad chemikaliami i detergentami liczba kontroli wzrosła o **56%**,
- w zakresie nadzoru nad produktami kosmetycznymi o **261%**, zaś
- w zakresie wprowadzania do obrotu produktów biobójczych aż o **322%**.

Dziesięciokrotnie wrosła liczba decyzji wydanych dla stwierdzonych nieprawidłowości w zakresie wprowadzania do obrotu produktów biobójczych.

Przygotował:

Mariusz Wójcik

Kierownik Oddziału Nadzoru nad Chemikaliami WSSE

W ZAKRESIE BEZPIECZEŃSTWA ŻYWNOŚCI I ŻYWIENIA

CHARAKTERYSTYKA STANU SANITARNEGO ZAKŁADÓW PRODUKCJI I OBROTU ŻYWNOŚCIĄ ORAZ MATERIAŁAMI I WYROBAMI PRZEZNACZONYMI DO KONTAKTU Z ŻYWNOŚCIĄ

W 2022 r. pod nadzorem Państwowej Inspekcji Sanitarnej na terenie województwa łódzkiego znajdowało się **38 087** zakładów produkcji i obrotu żywnością oraz materiałami i wyrobami przeznaczonymi do kontaktu z żywnością. W roku sprawozdawczym zatwierdzono **2 192** zakłady, skontrolowano – **9 455**, przeprowadzono ogółem **13 866** kontroli sanitarnych, w tym **2 153** interwencyjne.

Na podstawie arkusza oceny zakładu oceniono **5 803** zakłady, zakwalifikowano do kategorii niskiego ryzyka **16 752**, średniego – **11 730**, wysokiego – **9 605**.

Ogółem wydano **656** decyzji administracyjnych, w tym **21** decyzji unieruchomienia/ przerwania działalności całego lub części zakładu oraz **19** decyzji zakazu wprowadzania produktu do obrotu, nałożono ogółem **715** mandatów karnych na sumę **199 150,00 zł**, skierowano **90** wniosków o nałożenie kar pieniężnych przez Łódzkiego Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego oraz **1** wniosek do Sądu. Ponadto wystosowano **2** zawiadomienia do prokuratury.

Stan sanitarny nadzorowanych obiektów oceniany był przez organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej zgodnie z jednolitymi procedurami urzędowej kontroli żywności oraz materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością uwzględniającymi przepisy w zakresie wymagań higienicznych.

ZAKŁADY PRODUKCJI ŻYWNOŚCI

Zewidencjonowano ogółem **11 153** zakłady produkcji żywności (łącznie z produkcją pierwotną). Najliczniejszą grupę stanowiły piekarnie – **335**, ciastkarnie – **269**, automaty do lodów – **233**, przetwornie owocowo-warzywne i grzybowe – **132**, wytwornie lodów – **80**, zakłady garmazeryjne – **67**, zakłady przemysłu zbożowo-młynarskiego – **52**. Skontrolowano **1 380** zakładów.

Oceniono na podstawie arkusza oceny zakładu – **1 059**, zakwalifikowano do kategorii niskiego ryzyka – **7 906**, średniego ryzyka – **1 044**, wysokiego ryzyka – **2 203**.

Informacje dot. najbardziej znaczących grup zakładów produkcji żywności zamieszczono w poniższej tabeli:

Grupa obiektów	Liczba obiektów wg ewidencji	Liczba obiektów skontrolowanych	Liczba obiektów ocenionych na podstawie arkusza oceny stanu sanitarnego	Liczba obiektów zakwalifikowanych do kategorii niskiego ryzyka	Liczba obiektów zakwalifikowanych do kategorii średniego ryzyka	Liczba obiektów zakwalifikowanych do kategorii wysokiego ryzyka	Liczba decyzji administracyjnych	Liczba decyzji o unieruchomieniu zakładu	Liczba mandatów karnych	Liczba wniosków o nałożenie kar pieniężnych
Wytwornie lodów	80	59	52	0	4	76	0	0	2	1
Automaty do lodów	233	158	131	1	231	1	8	0	8	1
Piekarnie	335	228	199	227	65	43	61	3	33	5
Ciastkarnie	269	179	151	24	20	225	25	0	18	1
Przetwornie owocowo-warzywne i grzybowe	132	77	70	99	19	14	15	0	4	2
Zakłady garmazeryjne	67	50	38	1	3	63	16	1	7	1
Zakłady przemysłu zbożowo-młynarskiego	52	37	30	47	3	2	1	0	2	1
Wytwornie wyrobów cukierniczych	24	11	10	14	10	0	0	0	1	0

W wyniku działań kontrolnych w **3** piekarniach stwierdzono uchybienia stanowiące zagrożenie dla zdrowia i życia ludzkiego, które były przyczyną ich unieruchomienia tj. nieprawidłowy stan sanitarno-higieniczny oraz techniczny pomieszczeń i wyposażenia zakładu, brak bieżącej wody, a także obecność w pomieszczeniach i surowcach moli spożywczych, obecność prusaków, brak identyfikacji dostawców surowców.

Została również unieruchomiona **1** wytwórnia garmażeryjna z uwagi na niewłaściwe warunki sanitarno-higieniczne i techniczne pomieszczeń i wyposażenia oraz obecność żywych owadów (much). Ponadto powierzchnia lokalu i jego wyposażenie nie były przygotowane do produkcji dużej ilości potraw, co przy istniejących warunkach technicznych nie zapewniało bezpieczeństwa i właściwej jakości zdrowotnej produkowanej żywności.

W **1** zakładzie wydano decyzję zakazującą produkcji i sprzedaży alg japońskich, grzybka herbacianego i grzybka tybetańskiego.

W **2** punktach produkcji lodów z automatu stwierdzono m.in. nieprzestrzeganie zasad higieny podczas produkcji lodów z uwagi na fakt, iż pobrane w ramach urzędowej kontroli próbki lodów zostały zakwestionowane za nadmierne zanieczyszczenie bakteriami z rodziny *Enterobacteriaceae* (pobrano **41** próbek lodów, z czego zakwestionowano – **8**). Właściciele zakładów zobowiązano do podjęcia działań naprawczych, polegających na poprawie warunków higieny produkcji oraz przestrzeganiu podwyższonego reżimu sanitarnego w trakcie cyklu produkcyjnego. Zobligowano przedsiębiorców do przeprowadzenia ponownych badań lodów z automatu w kierunku liczby *Enterobacteriaceae* w 1g oraz przedłożenia stosownych sprawozdań z badań.

Właściciel jednego z zakładów przedstawił sprawozdanie z badań mikrobiologicznych lodów z automatu, przeprowadzonych w ramach kontroli wewnętrznej w laboratorium akredytowanym, które potwierdziły zgodność z kryteriami higieny procesu.

Drugi przedsiębiorca poinformował, iż planuje zakończyć działalność w punkcie produkcji lodów z automatu.

W wyniku działań podjętych przez organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej w nadzorowanych zakładach produkcji żywności (ogółem **154** decyzje administracyjne, w tym **103** decyzje nakazowe) wyegzekwowano właściwy stan sanitarno-techniczny pomieszczeń, wyposażenia, urządzeń i sprzętu produkcyjnego, zapewnione zostały również odpowiednie warunki do mycia sprzętu produkcyjnego i rąk oraz właściwe warunki do obróbki wstępnej surowców.

Zasady GHP/GMP wdrożyły **10 732** zakłady, natomiast system HACCP – **3333**.

Na skutek zastosowanych sankcji karnych (**84** mandaty karne na kwotę **26 000,00 zł**) wyegzekwowano również usunięcie uchybień dot. bieżącego stanu czystości i porządku, nieprawidłowości dot. warunków przechowywania środków spożywczych i prowadzonych procesów produkcyjnych.

OBIEKTY OBROTU ŻYWNOCIĄ

W **2022 r.** zewidencjonowano ogółem **15 403** obiekty obrotu żywnością (hurtownie, sklepy, kioski, apteki, obiekty ruchome, tymczasowe i inne). Skontrolowano **4 385** obiektów, oceniono na podstawie arkusza oceny zakładu – **2 361**, zakwalifikowano do kategorii niskiego ryzyka – **4 775**, średniego ryzyka – **5 801**, wysokiego ryzyka – **4 827**.

Szczegółowe informacje zostały zamieszczone w poniższej tabeli.

Grupa obiektów	Liczba obiektów wg ewidencji	Liczba obiektów skontrolowanych	Liczba obiektów ocenionych na podstawie arkusza oceny stanu sanitarnego	Liczba obiektów zakwalifikowanych do kategorii niskiego ryzyka	Liczba obiektów zakwalifikowanych do kategorii średniego ryzyka	Liczba obiektów zakwalifikowanych do kategorii wysokiego ryzyka	Liczba decyzji administracyjnych	Liczba decyzji o unieruchomieniu zakładu	Liczba mandatów karnych	Liczba wniosków o nałożenie kar pieniężnych
Hurtownie	1084	357	209	671	231	182	38	1	16	9
Sklepy spożywcze	9532	3291	1849	1397	4182	3953	191	1	295	5
Apteki	958	216	92	863	95	0	0	0	0	2
Kioski spożywcze	1250	159	100	211	550	489	6	0	13	3
Obiekty ruchome i tymczasowe	1182	175	22	577	554	51	6	0	20	5
Inne obiekty obrotu żywnością	1397	187	89	1056	189	152	15	2	4	7
Ogółem	15403	4385	2361	4775	5801	4827	256	4	348	31

W 2 obiektach obrotu żywnością kontrole wykazały uchybienia stanowiące zagrożenie dla zdrowia i życia ludzi, które były przyczyną unieruchomienia obydwu zakładów tj.: niewłaściwa jakość wody w obiekcie (woda pod względem parametrów mikrobiologicznych nie odpowiadała wymaganiom zawartym w rozporządzeniu Ministra Zdrowia z dnia 7 grudnia 2017r. w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi (Dz. U. z 2017r. poz. 2294).

Ponadto unieruchomiono 1 sklep z uwagi na nieprawidłowy stan sanitarno-higieniczny i techniczny pomieszczeń i wyposażenia oraz 1 magazyn hurtowy – ze względu na brak czystości bieżącej i obecność gryzoni.

W 11 obiektach wydano decyzje zakazu wprowadzenia produktów do obrotu :

- 1 decyzję zakazującą wprowadzania do obrotu jako środka spożywczego ziarna rzepaku importowanego z Ukrainy, przeznaczonego na cele techniczne
- 1 decyzję zakazującą wprowadzania do obrotu sezamu surowego zakwestionowanego z uwagi na stwierdzenie obecności *Salmonella spp.* w 25 g w 2 z 5 pobranych próbek
- 3 decyzje zakazujące wprowadzania do obrotu produktów jako środków spożywczych specjalnego przeznaczenia medycznego z uwagi na nieprawidłową kwalifikację
- 1 decyzję nakazującą wycofanie z obrotu suplementu diety ze względu na zawartość manokolin ze sfermentowanego ryżu na poziomie 10 mg w zalecanej do spożycia dziennej porcji produktu oraz brak informacji dot. formy chemicznej koenzymu Q10
- 1 decyzję zakazującą wprowadzania do obrotu truskawki mrożonej z uwagi na przekroczenie NDP pozostałości pestycydów: chlorotalonilu i propargitu
- 4 decyzje czasowego wstrzymania wprowadzania do obrotu suplementów diety ze względu na:
 - niewłaściwą formę umożliwiającą precyzyjne odmierzenie określonej substancji czynnej,
 - deklarowaną przez przedsiębiorcę zawartość siarczanu chondroityny na poziomie 1000 mg w zalecanej do spożycia dziennej porcji produktu,
 - zawartość w zalecanej porcji do spożycia w ciągu dnia 420 mg ekstraktu z korzenia *Valeriana officinalis L.*, 420 mg ekstraktu z ziela *Passiflora incarnata L.* oraz 420 mg ekstraktu z ziela *Melissa officinalis L.*
 - sposób dawkowania, który uniemożliwia precyzyjne odmierzenie porcji tak, aby nie przekroczyć maksymalnej dawki biotyny w zalecanej dziennej porcji.

Stan sanitarny sklepów, kiosków i magazynów spożywczych ulega systematycznej poprawie z uwagi na prowadzenie na bieżąco prac modernizacyjnych oraz wprowadzanie zasad dobrej praktyki higienicznej i systemu HACCP.

Zasady GHP/GMP wdrożyło **15 284** obiektów obrotu żywnością (**99,2%**), natomiast system HACCP – **9 545 (62%)**.

W wyniku działań podjętych przez organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej w związku ze stwierdzonymi nieprawidłowościami (ogółem **256** decyzji administracyjnych, w tym **171** decyzji nakazowych), pomieszczenia i wyposażenie obiektów obrotu żywnością zostały doprowadzone do właściwego stanu sanitarno-technicznego, zapewniono w nich odpowiednie warunki do mycia rąk i sprzętu pomocniczego, wyposażono urządzenia chłodnicze w termometry do monitorowania temperatury w ramach kontroli wewnętrznej, zapewniono prawidłowe warunki przechowywania żywności nieopakowanej, zabezpieczono zakłady przed dostępem szkodników oraz wyegzekwowano prowadzenie na bieżąco rejestrów w ramach GHP/GMP i systemu HACCP oraz prawidłowe oznakowanie żywności nieopakowanej i identyfikację żywności.

Na skutek zastosowanych sankcji karnych (**349** mandatów karnych na kwotę **84 900 zł**) wyegzekwowano także usunięcie uchybień dot. bieżącego stanu czystości i porządku oraz nieprawidłowości dot. warunków przechowywania środków spożywczych.

ZAKŁADY ŻYWIENIA ZBIOROWEGO OTWARTE

W 2022 r. zewidencjonowano **4 836** zakładów, skontrolowano - **1533**, oceniono na podstawie arkusza oceny zakładu – **892**, zakwalifikowano do kategorii niskiego ryzyka – **716**, średniego ryzyka – **2339**, wysokiego ryzyka – **1781**.

Zasady GHP/GMP wdrożyły **4832** obiekty (**99,99%**), natomiast system HACCP – **3327 (68,8%)**.

W **8** zakładach stwierdzono uchybienia stanowiące zagrożenie dla zdrowia i życia ludzkiego będące przyczyną ich unieruchomienia tj. niewłaściwy stan sanitarno-higieniczny i techniczny pomieszczeń, urządzeń i wyposażenia, obecność szkodników, niewłaściwa jakość wody wykorzystywanej w produkcji potraw, brak ciepłej wody bieżącej przy wszystkich punktach wodnych, brak zabezpieczenia lamp w pomieszczeniach produkcyjnych przed rozpryskiem szkła.

Z uwagi na stwierdzone nieprawidłowości tj. niewłaściwy stan sanitarno-higieniczny pomieszczeń i urządzeń, nieprawidłowe warunki przechowywania żywności, brak zachowania ciągłości łańcucha chłodniczego, brak segregacji asortymentowej żywności w urządzeniu chłodniczym, brak zabezpieczenia żywności nieopakowanej przed zanieczyszczeniami, wykorzystywanie surowców po upływie terminu przydatności do spożycia lub daty minimalnej trwałości, brak warunków do higienicznego mycia i osuszania rąk, brak ciepłej wody bieżącej, brak warunków do dezynfekcji jaj, wykorzystywanie pomieszczeń niezgodnie z przeznaczeniem, brak prawidłowego zabezpieczenia zakładu przed szkodnikami, brak prowadzonych rejestrów w ramach realizacji zasad GHP/GMP i HACCP, brak aktualnych orzeczeń lekarskich do celów sanitarno-epidemiologicznych osób mających kontakt z żywnością nałożono **199** mandatów karnych na sumę **62 750,00 zł**.

W wyniku działań podjętych przez organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej (**135** decyzji administracyjnych, w tym **92** decyzje nakazowe) w znacznej części zakładów żywienia zbiorowego otwartego wyegzekwowano: poprawę stanu sanitarno-technicznego ścian, sufitów, podłóg, drzwi w pomieszczeniach zakładu, urządzeń oraz sprzętu, zapewnienie urządzeń do mycia rąk oraz drobnego sprzętu, zabezpieczenie zakładu przed dostępem gryzoni, prawidłowe warunki przechowywania żywności, a także prowadzenie systematycznych rejestrów w ramach GHP/GMP i HACCP.

ZAKŁADY ŻYWIENIA ZBIOROWEGO ZAMKNIĘTE

W **2022 r.** zarejestrowano **2708** zakładów żywienia zbiorowego zamkniętego (m.in. **70** bloków żywienia w szpitalach, **9** kuchni niemowlęcych, **195** stołówek w żłobkach i domach małego dziecka, **47** stołówek w domach dziecka i młodzieży, **720** stołówek szkolnych, **33** stołówki w bursach i internatach, **813** stołówek w przedszkolach, **35** stołówek w zakładach specjalnych i wychowawczych, **159** bloków żywienia w domach opieki społecznej, **118** bufetów przy zakładach pracy, **79** stołówek pracowniczych, **283** inne zakłady żywienia).

Skontrolowano **1539** zakładów. Na podstawie arkusza oceny zakładu oceniono **1255** zakładów. Zakwalifikowano do kategorii ryzyka niskiego – **211** zakładów, średniego – **1749**, wysokiego – **748**.

W **2705** obiektach zostały wdrożone zasady Dobrych Praktyk Higienicznych i Dobrych Praktyk Produkcyjnych, natomiast w **2234** - system HACCP.

Przeprowadzono **1810** kontroli i rekontroli, w tym **44** interwencyjne. Interwencje dot. m.in. niewłaściwego stanu sanitarno-higienicznego i technicznego w zakładach, wykorzystywania do produkcji potraw środków spożywczych po upływie terminu przydatności do spożycia lub daty minimalnej trwałości, obecności w produkcji garmażeryjnym zanieczyszczeń fizycznych, niewłaściwej jakości zdrowotnej serwowanych potraw, podejrzenia zatrucia pokarmowego po spożyciu posiłku, nieprzestrzegania zasad higieny przez personel zakładu, nieprawidłowego działania wentylacji w pomieszczeniu produkcyjnym.

W wyniku kontroli stwierdzono, iż w **9** zakładach działalność prowadzona była bez uprzedniego złożenia wniosku o zatwierdzenie zakładu lub niezgodnie z decyzją zatwierdzającą, brak było informacji dla konsumentów dot. składników alergennych występujących w potrawach albo prowadzona była sprzedaż dzieciom i młodzieży środków spożywczych nieodpowiadających wymaganiom określonym w rozporządzeniu Ministra Zdrowia z dnia 26 lipca 2016 r.

W **3** obiektach (stołówka w domu pomocy społecznej i **2** stołówki w przedszkolach) produkcja odbywała się w niewłaściwych warunkach sanitarno-higienicznych, stwierdzono brak wydzielonych stanowisk do przygotowywania posiłków, nieprawidłowe prowadzenie procesów mycia i dezynfekcji naczyń stołowych. Z uwagi na fakt, iż ww. uchybienia stwarzały zagrożenie dla zdrowia i życia konsumentów przedmiotowe zakłady zostały unieruchomione.

Na skutek wydanych **91** decyzji administracyjnych (w tym **55** decyzji nakazowych) oraz nałożonych kar pieniężnych (**9**) wyegzekwowano:

- poprawę stanu sanitarno-technicznego pomieszczeń produkcyjnych i magazynowych,
- wymianę zniszczonych urządzeń i sprzętu produkcyjnego,
- zapewnienie punktu wodnego do mycia drobnego sprzętu produkcyjnego,
- prawidłowe prowadzenie procesów mycia i dezynfekcji naczyń stołowych,
- zapewnienie umywalki do mycia rąk w kuchenkach oddziałowych,
- skuteczną wentylację w pomieszczeniach produkcyjnych,
- prawidłowe zabezpieczenie obiektu przed dostępem szkodników.

Podczas kontroli sanitarnych zastosowano działania represyjne (nałożono **55** mandatów karnych na kwotę **16 700,00 zł**), w wyniku których zostały usunięte nieprawidłowości dot. bieżącego stanu sanitarno-higienicznego w pomieszczeniach produkcyjnych i magazynowych, wprowadzania do obrotu środków spożywczych po upływie terminu przydatności do spożycia lub daty minimalnej trwałości, warunków przechowywania surowców i półproduktów, identyfikacji środków spożywczych, wykorzystywania stanowisk pracy niezgodnie z przeznaczeniem, a także uchybienia dot. braku segregacji asortymentowej żywności w urządzeniach chłodniczych oraz rozdziału prac czystych i brudnych, braku wydzielonego miejsca do obróbki wstępnej warzyw i owoców, braku aktualnych orzeczeń lekarskich do celów sanitarno-epidemiologicznych osób zatrudnionych w kontakcie z żywnością oraz prowadzenia zapisów z działań w ramach kontroli wewnętrznej.

W 2022 r. w zakładach żywienia zbiorowego zamkniętego pobrano do badań laboratoryjnych **69** próbek żywności i wymazów sanitarnych, z których **1** próbka (wymaz z łyżki cedzakowej) została zakwestionowana z uwagi na ponadnormatywną liczbę bakterii tlenowych mezofilnych.

Ogółem w zakładach żywienia zbiorowego zamkniętego oceniono **1122** jadłospisy, w tym **13** uznano za nieprawidłowe z uwagi na brak w posiłkach wystarczającej ilości warzyw lub owoców oraz białka pełnowartościowego.

Przeprowadzono **8** ocen sposobu żywienia i w **6** przypadkach stwierdzono nieprawidłowości tj. za wysoki udział energii pochodzącej z tłuszczu oraz nieprawidłowości w realizacji składników pokarmowych (m.in. wapnia i witaminy C).

NADZÓR NAD SUPLEMENTAMI DIETY, ŻYWNOŚCIĄ SPECJALNEGO PRZEZNACZENIA I ŻYWNOŚCIĄ WZBOGACANĄ

W 2022 r. zarejestrowano **22** producentów suplementów diety, skontrolowano **20** wytwórni. Stan sanitarno-techniczny oraz higieniczny w omawianych wytwórniach nie budził zastrzeżeń. We wszystkich zakładach zostały wdrożone zasady GHP/GMP, natomiast system HACCP w **21** obiektach.

Ponadto w 2022r. zarejestrowano **1** producenta żywności specjalnego przeznaczenia. Stan sanitarno-techniczny oraz higieniczny w omawianym zakładzie nie budził zastrzeżeń. W ww. wytwórni zostały wdrożone zasady GHP/GMP oraz system HACCP.

W 2022 r. organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej woj. łódzkiego kontynuowały nadzór nad znakowaniem, prezentacją i reklamą wprowadzanych do obrotu suplementów diety, żywności specjalnego przeznaczenia oraz środków spożywczych wzbogacanych. Przeprowadzono ogółem **814** kontroli w zakładach produkcji i obrotu ww. produktami.

Dokonano oceny pod względem składu, znakowania oraz prezentacji i reklamy ogółem **1 301** omawianych środków spożywczych (z czego **108** produktów oceniono w zakładach produkcji, **1 193** – w obiektach obrotu).

Ponadto organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej woj. łódzkiego prowadziły monitoring stron internetowych pod kątem zgodności z obecnie obowiązującym prawem żywnościowym, w szczególności pod kątem obecności w ofertach sprzedaży produktów zawierających nieautoryzowane składniki, stwarzających zagrożenie dla zdrowia człowieka oraz pod kątem prawidłowości prezentacji i reklamy. Ogółem sprawdzono **358** produktów (m.in. suplementy diety, żywność specjalnego przeznaczenia oraz żywność wzbogacona).

Nieprawidłowości stwierdzono w przypadku łącznie **50** produktów (**3%** ogółu ocenianych). Informacje o stwierdzonych niezgodnościach z przepisami prawa żywnościowego zostały przekazane do państwowych powiatowych inspektorów sanitarnych właściwych terenowo ze względu na siedzibę producenta/dystrybutora tych produktów.

Najczęściej stwierdzanymi nieprawidłowościami były:

- nieprawidłowe znakowanie, prezentacja i reklama suplementów diety,
- nieprawidłowa kwalifikacja produktów zgłoszonych jako żywność specjalnego przeznaczenia,
- wprowadzanie do obrotu suplementów diety, żywności specjalnego przeznaczenia oraz żywności wzbogacanej bez złożenia powiadomienia do GIS o zamiarze wprowadzenia po raz pierwszy do obrotu na terytorium RP,
- przekroczenie maksymalnego dozwolonego poziomu substancji słodzącej dla suplementu diety,
- różnice pomiędzy deklarowanymi i stwierdzonymi w wyniku badań zawartościami witamin i składników mineralnych w zalecanej do spożycia dziennej porcji produktu,
- zastosowanie oświadczeń zdrowotnych odnoszących się do produktu, a nie do jego składników,
- zastosowanie nieuprawnionych oświadczeń zdrowotnych,
- zastosowanie oświadczeń zdrowotnych odnoszących się do ogólnych, nieswoistych korzyści, jakie przynosi dany składnik odżywczy lub dana żywność dla ogólnego dobrego stanu zdrowia i dla związanego ze zdrowiem dobrego samopoczucia, bez zamieszczenia towarzyszącego oświadczenia zdrowotnego znajdującego się w wykazie dozwolonych oświadczeń zdrowotnych z art. 13 lub 14,
- obecność w składzie produktów substancji niedozwolonych do stosowania w żywności (5-HTP, wyciągu z pieprzu metystynowego, johimbiny).

PPIS woj. łódzkiego wydali łącznie **17** decyzji administracyjnych w tym:

- **11** decyzji nakazujących wstrzymanie wprowadzania do obrotu handlowego produktów zawierających w swoim składzie: olej z nasion konopi siewnych, ekstrakt z kozłka lekarskiego w ilości 420 mg, siarczan chondroityny w ilości 1000 mg oraz produktów, których forma podania uniemożliwia precyzyjne odmierzenie określonej zawartości substancji czynnej (biotyny), kwalifikowanych jako suplementy diety, do czasu zakończenia postępowania wyjaśniającego prowadzonego przez Głównego Inspektora Sanitarnego,
- **3** decyzje zakazujące wprowadzania do obrotu produktów jako żywności specjalnego przeznaczenia z uwagi na nieprawidłową kwalifikację,
- **1** decyzję dotyczącą poprawy sposobu prezentacji i reklamy oraz oznakowania produktów sprzedawanych za pośrednictwem strony internetowej, zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa żywnościowego,
- **1** decyzję zakazującą wprowadzania do obrotu suplementu diety zawierającego m.in. 250 mg ekstraktu z fermentowanego ryżu (4% monakoliny K, co stanowi 10 mg monakoliny K) oraz 30 mg koenzymu Q10 (dla którego nie przedstawiono informacji dot. zastosowanej formy chemicznej) oraz nakazującą wycofanie go z obrotu,
- **1** decyzję zakazującą wprowadzania do obrotu kapsułek celulozowych, w których wykryto tlenek etylenu.

Ponadto, Łódzki Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny wydał:

- **3** decyzje utrzymujące w mocy decyzje organu I instancji zakazujące wprowadzania do obrotu produktów kwalifikowanych jako żywność specjalnego przeznaczenia medycznego,
- **2** decyzje uchylające decyzje organu I instancji zakazujące wprowadzania do obrotu produktów kwalifikowanych jako żywność specjalnego przeznaczenia medycznego.

Za nieprzestrzeganie przepisów w zakresie znakowania, prezentacji i reklamy suplementów diety oraz żywności specjalnego przeznaczenia medycznego, prowadzenie działalności w zakresie produkcji i/lub sprzedaży suplementów diety za pośrednictwem internetu bez złożenia wniosku o zatwierdzenie zakładu i/lub o wpis do rejestru zakładów podlegających urzędowej kontroli organów Państwowej Inspekcji Sanitarnej, Łódzki Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny wydał **10** decyzji o nałożeniu kary pieniężnej na przedsiębiorców na podstawie art. 104, art. 103 ust. 1 pkt 1b lit. c, art. 103 ust. 1 pkt 1, art. 103 ust. 1 pkt 4 ustawy z dnia 25 sierpnia 2006 r. o bezpieczeństwie żywności i żywienia.

Przedstawiciele PPIS woj. łódzkiego nałożyli **7** grzywien w drodze mandatu karnego za wprowadzanie do obrotu suplementów diety, żywności specjalnego przeznaczenia i żywności wzbogacanej bez powiadomienia GIS o wprowadzeniu po raz pierwszy do obrotu na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej przedmiotowych produktów.

Organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej woj. łódzkiego prowadziły również działania w związku z powiadomieniami w ramach systemu RASFF dotyczącymi m.in. stwierdzenia w suplementach diety: syldenafilu i tadalafilu, chlorowodoru johimbiny, kory lub ekstraktu johimby, liści lub ekstraktu z ephedry, fenyloetyloaminy i metylosynefryny, 1,3-dimetylamylamine HCL, DMAE, aminoisoheptane HCL, 2-aminoisoheptane, GW-501516 (cardarine), ibutamorenu (MK-677), ostarine (MK-2866), DMAA, DMBA, ligandrolu (LGD-40033), testolone (RAD-140), YK-11, chlorowodoru higenaminy, octopamine HCL, arimistanu, ekstraktu z *Huperzia Serrata* lub hupercyny A, *Mucuna pruriens*, *Rauwolfia Canescens*, 5-hydroksytryptofanu pozyskanego z *Griffonia simplicifolia*, niebezpiecznych poziomów THC w olejach CBD, tlenku etylenu, wysokiego poziomu piperyny i beta-alaniny, niedozwolonego składnika nowej żywności alfa glicerylofosforylocholino (GPC), przekroczenia najwyższego dopuszczalnego poziomu estrów glicydowych kwasów tłuszczowych wyrażonych jako glicyd (>10000µg/kg), przekroczenia najwyższego dopuszczalnego poziomu alkaloidów pirolyzdynowych (2306 ± 565 µg/kg) oraz wykrycia niedozwolonego napromieniania produktu ekologicznego pochodzącego z Indii.

**JAKOŚĆ ZDROWOTNA ŚRODKÓW SPOŻYWCZYCH KRAJOWYCH PRODUKOWANYCH
W NADZOROWANYCH ZAKŁADACH ORAZ ZNAJDUJĄCYCH SIĘ W OBROCI W OBIEKTACH
ZLOKALIZOWANYCH NA TERENIE WOJEWÓDZTWA ŁÓDZKIEGO**

W 2022 r. przeprowadzono badania laboratoryjne krajowych środków spożywczych, produkowanych w nadzorowanych zakładach oraz znajdujących się w obrocie w obiektach zlokalizowanych na terenie województwa łódzkiego:

- ogółem w zintegrowanym laboratorium WSSE w Łodzi zbadano **3258** próbek środków spożywczych, z czego zdyskwalifikowano - **65** tj. **2,0%** (w roku 2021 odsetek próbek zdyskwalifikowanych wyniósł **2,2%**).
- pod względem parametrów mikrobiologicznych zbadano **2040** próbek, zdyskwalifikowano - **38** tj. **1,9%** (w roku 2021 odsetek próbek zdyskwalifikowanych wyniósł **1,7%**).
- pod względem parametrów chemicznych zbadano **1108** próbek, zdyskwalifikowano **13** próbek, tj. **1,2%** (w roku 2021 odsetek próbek zdyskwalifikowanych wyniósł **1,2%**).

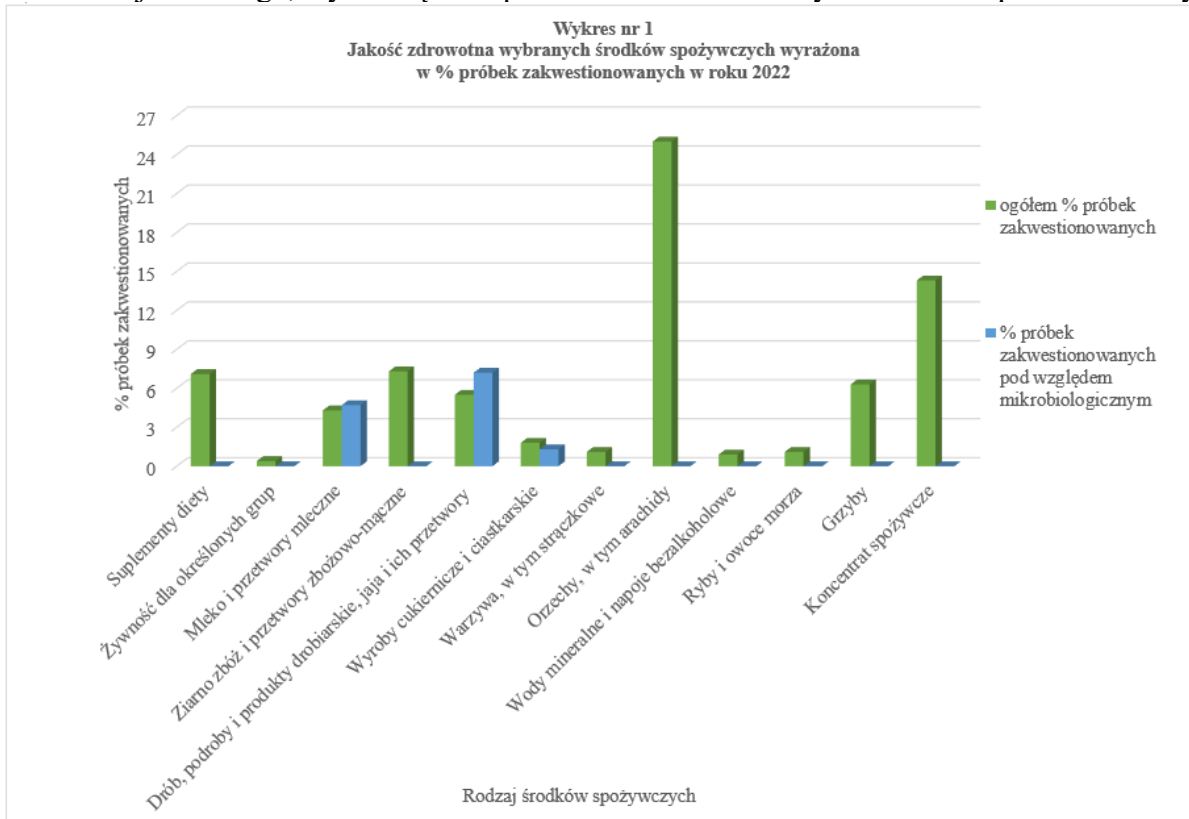
Oceniono **2729** próbek środków spożywczych krajowych pod względem cech organoleptycznych, które nie zostały zdyskwalifikowane (w roku 2021 odsetek próbek zdyskwalifikowanych wyniósł **0,06%**).

Oceniono **2028** próbek środków spożywczych krajowych pod względem znakowania. Aktualnym przepisom dotyczącym znakowania środków spożywczych nie odpowiadało **13** próbek tj. **0,6 %** (w roku 2021 odsetek próbek zdyskwalifikowanych wyniósł **0,8%**).

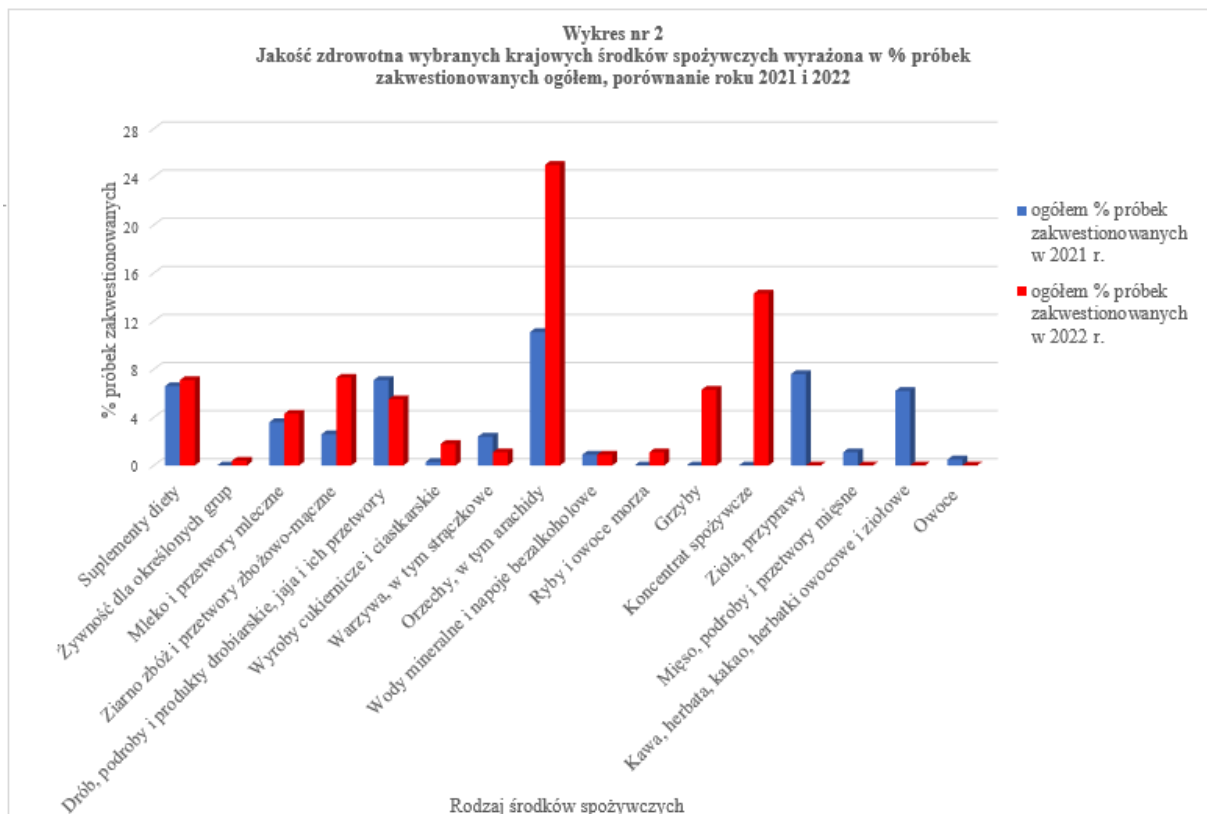
Grupy krajowych środków spożywczych według % próbek kwestionowanych oraz główne przyczyny zakwestionowania – 2022 rok

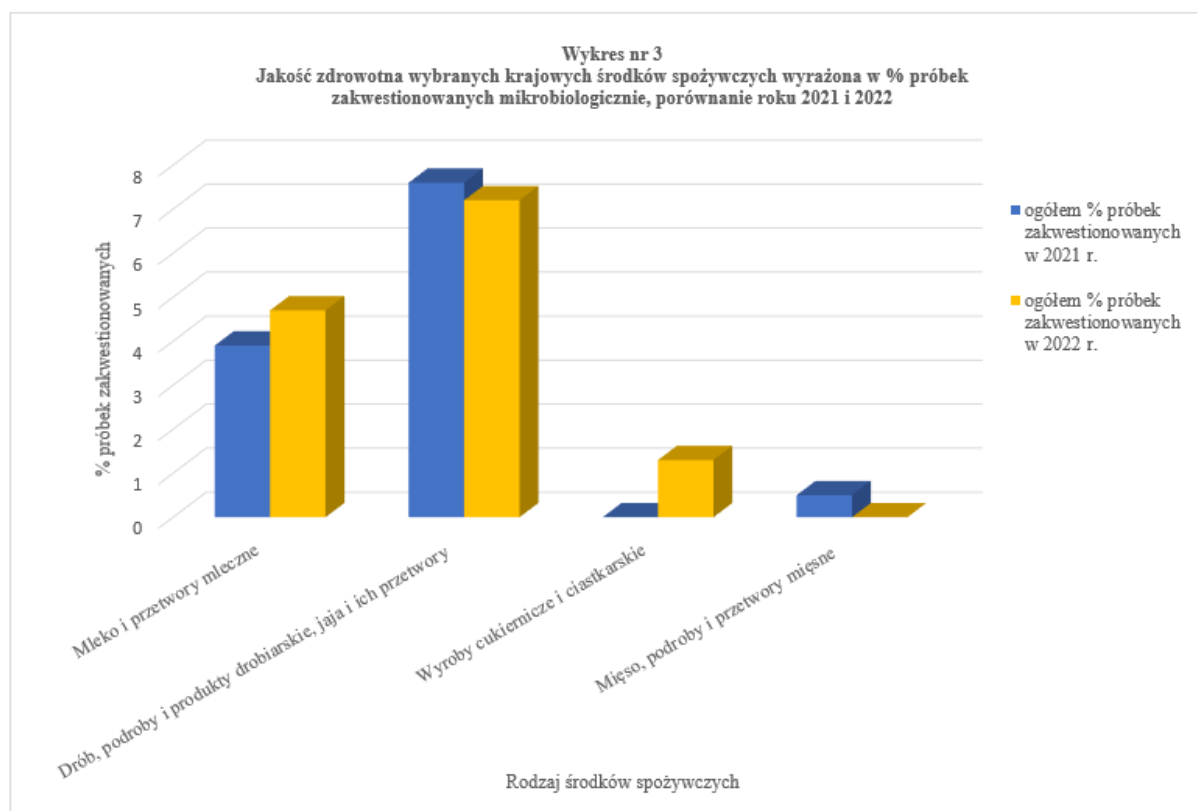
Lp.	Symbol wg Mz 48	Rodzaj/Grupa produktów	Ogółem			Mikrobiologicznie			Główne przyczyny zakwestionowania
			zbad.	zakw.	% zakw.	zbad.	zakw.	% zakw.	
1.	26	Suplementy diety	126	9	7,1	45	0	0	- przekroczenie maksymalnego poziomu substancji słodzącej acesulfamu K (E950) - nieprawidłowe znakowanie
2.	24	Żywność dla określonych grup	284	1	0,4	181	0	0	- nieprawidłowe znakowanie
3.	04	Mleko i przetwory mleczne	422	18	4,3	385	18	4,7	- nadmierne zanieczyszczenie bakteriami z rodziny <i>Enterobacteriaceae</i>
4.	05	Ziarno zbóż i przetwory zbożowo-mączne	55	4	7,3	0	0	0	- przekroczenie NDP ochratoksyny A, - obecność szkodników zbożowo-mącznych - stwierdzenie zawartości akryloamidu powyżej poziomu odniesienia 300 µg/kg
5.	02	Drób, podroby i produkty drobiarskie, jaja i ich przetwory	308	17	5,5	236	17	7,2	- obecność pałeczek <i>Salmonella spp.</i> w 25 g - obecność pałeczek <i>Salmonella Typhimurium</i> w 25g - obecność pałeczek <i>Salmonella Enteritidis</i> w 25 g - obecność pałeczek <i>Salmonella Infantis</i> w 25 g - obecność <i>Campylobacter spp.</i> w 10 g
6.	06	Wyroby cukiernicze i ciastkarskie	271	5	1,8	236	3	1,3	- stwierdzenie bakterii <i>Bacillus cereus</i> w ilościach: $1,6 \times 10^5$; $1,3 \times 10^5$; $1,6 \times 10^5$ w 1 g - nieprawidłowe znakowanie
7.	10	Warzywa, w tym strączkowe	538	6	1,1	155	0	0	- przekroczenie NDP pozostałości pestycydów – linuronu, protiokonazolu, imidakloprydu, acetamidpridu, tebuconazolu - przekroczenie dopuszczalnej zawartości kwasu sorbowego
8.	09	Orzechy, w tym arachidy	4	1	25,0	0	0	0	- przekroczenie NDP aflatoksyny B1 oraz sumy aflatoksyn B1, B2, G1, G2
9.	16	Wody mineralne i napoje bezalkoholowe	109	1	0,9	82	0	0	- niewłaściwe znakowanie
10.	03	Ryby i owoce morza	89	1	1,1	50	0	0	- przekroczenie NDP benzo(a)pirenu oraz sumy benzo(a)pirenu, benzo(a)antracenu, benzo(b)fluorantenu i chryzenu
11.	12	Grzyby	16	1	6,3	0	0	0	- przekroczenie NDP pozostałości pestycydu - tiametoksamu
12.	19	Koncentraty spożywcze	7	1	14,3	5	0	0	- nieprawidłowe znakowanie

Jakość zdrowotną wybranych krajowych środków spożywczych, wprowadzanych do obrotu na terenie woj. łódzkiego, wyrażoną w % próbek zakwestionowanych w 2022 r. przedstawia wykres Nr 1.

Jakość zdrowotną wybranych krajowych środków spożywczych, wprowadzanych do obrotu na terenie woj. łódzkiego, wyrażoną w % próbek zakwestionowanych ogółem i mikrobiologicznie w 2022 r. w porównaniu do 2021 r. przedstawiają wykresy Nr 2 i Nr 3.

WYTWÓRNIE MATERIAŁÓW I WYROBÓW PRZEZNACZONYCH DO KONTAKTU Z ŻYWNOŚCIĄ ORAZ MIEJSCA OBROTU TYMI PRODUKTAMI

W 2022 r. zewidencjonowano:

- **84** wytwórnie materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością
- **674** miejsca obrotu materiałami i wyrobami przeznaczonymi do kontaktu z żywnością.

Skontrolowano **42** wytwórnie, przeprowadzono **45** kontroli.

Nie stwierdzono nieprawidłowości w zakresie warunków przechowywania surowców i produktów gotowych, stanu sanitarno-higienicznego i technicznego pomieszczeń wytwórni, procesu technologicznego, wdrożonych zasad dobrej praktyki produkcyjnej, śledzenia drogi materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością, oznakowania wyrobów, deklaracji zgodności oraz dokumentacji potwierdzającej, że materiały i wyroby spełniają wymagania określone w *rozporządzeniu (WE) Nr 1935/2004 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 27 października 2004 r. w sprawie materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością oraz uchylającym dyrektywy 80/590/EWG i 89/109/EWG (Dz. Urz. UE L 338 z 13.11.2004 r, z późn. zm.)* oraz w *rozporządzeniu Komisji (WE) Nr 10/2011 z 14 stycznia 2011 r. w sprawie materiałów i wyrobów z tworzyw sztucznych przeznaczonych do kontaktu z żywnością (Dz. Urz. L 12 str. 1 z 15.01.2011r. z późn. zm.)* i w *ustawie z dnia 25 sierpnia 2006 r. o bezpieczeństwie żywności i żywienia (Dz. U. z 2022r. poz. 2132)*.

W **1** wytwórni materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością nałożono **1 mandat karny** w kwocie **100,00 zł** z uwagi na brak złożenia wniosku o wpis do rejestru zakładów podlegających urzędowej kontroli organów Państwowej Inspekcji Sanitarnej.

W 2022 r. na terenie województwa łódzkiego skontrolowano **120** obiektów obrotu materiałami i wyrobami przeznaczonymi do kontaktu z żywnością, w których przeprowadzono **173** kontrole.

W **4** obiektach stwierdzono prowadzenie działalności bez złożenia wniosku o wpis do rejestru zakładów podlegających urzędowej kontroli organów Państwowej

Inspekcji Sanitarnej.

Kontrole wykazały również nieprawidłowości tj.:

- brak deklaracji zgodności dla elementów z tworzyw sztucznych wchodzących w skład mobilnej dojarki do mleka,
- deklaracja zgodności (dla formy do pieczenia składającej się z dwóch warstw tj. papieru i tworzywa sztucznego) nie była zgodna z wymaganiami określonymi w obowiązującym *rozporządzeniu Komisji (WE) Nr 10/2011 z dnia 14 stycznia 2011 r. w sprawie materiałów i wyrobów z tworzyw sztucznych przeznaczonych do kontaktu z żywnością*,
- brak opracowania i wdrożenia zasad GMP/GHP, brak prowadzonych zapisów z zakresu GHP/GMP,
- niewłaściwy stan sanitarno-techniczny pomieszczeń zakładu.

Nałożono **4** mandaty karne na kwotę **1000,00 zł** m.in. za prowadzenie działalności bez złożenia wniosku o wpis do rejestru zakładów podlegających urzędowej kontroli organów Państwowej Inspekcji Sanitarnej oraz brak dokumentacji z zakresu GMP.

Zasady GHP/GMP zostały wdrożone w **84** wytwórniach i w **664** miejscach obrotu materiałami i wyrobami przeznaczonymi do kontaktu z żywnością.

W 2022 r. przebadano laboratoryjnie **64** próbki materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością, w tym **2** próbki pobrane w wytwórni materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością. Zakwestionowano **1** próbkę zestawu szklanek świątecznych zdobionych w obszarze obrzeża (pobraną z obiektu obrotu) z uwagi na podwyższony poziom migracji kadmu i ołowiu z obszaru obrzeża.

WNIOSKI

1. Stan sanitarny zakładów produkcji i obrotu żywnością ulega systematycznej poprawie z uwagi na prowadzenie na bieżąco przez przedsiębiorców, działających na rynku spożywczym, prac modernizacyjnych oraz wykonywanie obowiązków wynikających z decyzji administracyjnych wydanych przez organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej.
2. W wyniku podejmowanych działań przez organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej wyegzekwowano poprawę stanu sanitarno-technicznego pomieszczeń, urządzeń i sprzętu w zakładach żywienia zbiorowego, zapewnienie prawidłowego przebiegu procesów produkcyjnych oraz właściwej dezynfekcji termicznej naczyń stołowych.
3. Wykonanie obowiązków wynikających z decyzji administracyjnych przez właścicieli zakładów produkcji i obrotu żywnością przyczyniło się do poprawy warunków sanitarno-technicznych w obiektach, wymiany zniszczonego sprzętu, zapewnienia właściwych warunków do czyszczenia i dezynfekcji sprzętu roboczego oraz mycia rąk.
4. Na podstawie analizy wyników badań laboratoryjnych próbek środków spożywczych krajowych stwierdzono, iż % próbek zakwestionowanych w 2022 r. kształtował się na poziomie zbliżonym do 2021 r. i wynosił **2,0%** (w 2021 r. - **2,2%**).
5. W celu zapewnienia bezpieczeństwa żywności w 2023 r. będzie kontynuowany nadzór sanitarny szczególnie w zakresie:
 - zachowania łańcucha chłodniczego w przypadku środków spożywczych nietrwałych mikrobiologicznie,
 - warunków produkcji żywności RTE (gotowej do spożycia),
 - produkcji pierwotnej owoców miękkich i warzyw zielonych przeznaczonych do bezpośredniego spożycia oraz kiełków i nasion przeznaczonych do produkcji kiełków,
 - prawidłowości składu, oznakowania, prezentacji i reklamy suplementów diety, żywności specjalnego przeznaczenia oraz środków spożywczych wzbogacanych witaminami lub składnikami mineralnymi.

Przygotowała:

Bożena Kaczmarczyk
Kierownik Oddziału Nadzoru
Bezpieczeństwa Żywności i Żywienia WSSE

W ZAKRESIE HIGIENY RADIACYJNEJ

NADZÓR BIEŻĄCY

Pracownie rentgenowskie

Na terenie województwa łódzkiego znajdują się **1252** pracownie rentgenowskie użytkujące **1770** aparaty rentgenowskie. W narażeniu na promieniowanie X pracuje łącznie ok. 3101 osób. Ze względu na wprowadzony w marcu 2020 r. na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej stan epidemii w związku z zakażeniami wirusem SARS-CoV-2, oraz włączenie pracowników Oddziału Nadzoru Higieny Radiacyjnej do prowadzenia wywiadów epidemiologicznych przeprowadzono kontrole zaplanowane na 2022 w okresie od kwietnia do września 2022 r. (od października 2022 r. kontrole w zakresie bieżącego nadzoru nad pracowniami rentgenowskimi zostały czasowo wstrzymane, ze względu na uchylene z dniem 23 września 2022 r rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 18 lutego 2011 r. „w sprawie warunków bezpiecznego stosowania promieniowania jonizującego dla wszystkich rodzajów ekspozycji medycznej w celach medycznych” (Dz. U. z 2017 r. poz. 884)).

W minionym roku Łódzki Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny wydał **167** zezwoleń na uruchomienie aparatury rentgenowskiej wraz z medycznymi pracownikami rentgenowskimi (przy wydawaniu zezwoleń uwzględniano nowe wymagania w zakresie dokumentacji jednostek zgodnie z obowiązującymi przepisami) oraz **89** zgód na udzielanie świadczeń zdrowotnych z rentgenodiagnostyki, radiologii zabiegowej lub diagnostyki związanej z podawaniem pacjentom produktów radiofarmaceutycznych. W związku z wprowadzonym stanem epidemii w 2020 r. pracownicy Oddziału w minionym roku przeprowadzili łącznie **75** kontroli w **75** pracowniach rtg. Kontrole wykonywane i dokumentowane były zgodnie z obowiązującymi procedurami wprowadzonymi przez Głównego Inspektora Sanitarnego.

W trakcie przeprowadzonych kontroli sprawdzano i egzekwowano realizację wymagań w zakresie higieny radiacyjnej, wynikających z ustawy Prawo atomowe, dotyczących aparatury i personelu narażonego na działanie prom. X. Zwracano także uwagę na stan sanitarno-techniczny pomieszczeń pracowni rtg. Na podstawie przeprowadzonych kontroli, Łódzki Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny wydał **7** decyzji nakazujących usunięcie nieprawidłowości stwierdzonych podczas kontroli sanitarnych, oraz **54** decyzje karzące z uwagi na niedopełnianie przez jednostkę organizacyjną wymagań określonych obowiązującymi przepisami prawa. Podczas przeprowadzonych kontroli wykonano **838** pomiarów mocy dawek promieniowania X przy **105** stanowiskach rtg, sprawdzając stan osłon przed promieniowaniem oraz narażenie na stanowiskach pracy i w miejscach przebywania ludzi.

Zakłady stosujące urządzenia wytwarzające pola e-m 0-300 GHz

Na terenie województwa w 2022 r. znajdowało się **148** (wraz ze szpitalami, przychodniami) zakładów stosujących urządzenia wytwarzające pola elektromagnetyczne wysokiej częstotliwości. Ze względu na wprowadzony w marcu 2020 r. na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej stan epidemii w związku z zakażeniami wirusem SARS-CoV-2, oraz włączenie pracowników Oddziału Nadzoru Higieny Radiacyjnej do prowadzenia wywiadów epidemiologicznych przeprowadzono kontrole zaplanowane na 2022 w okresie od kwietnia do grudnia 2022 r. Pracownicy Oddziału przeprowadzili **42** kontrole w **42** zakładach. Podczas kontroli sprawdzano przestrzeganie zasad BHP przy stosowaniu urządzeń wysokiej częstotliwości, kontrolowano ważność protokołów pomiarowych natężenia pola w otoczeniu urządzeń oraz szkoleń i specjalistycznych badań lekarskich pracowników obsługujących urządzenia.

W 2022 r. nie stwierdzono nadmiernej ekspozycji pracowników na działanie pól elektromagnetycznych.

Monitoring skażeń promieniotwórczych środowiska i żywności na terenie województwa łódzkiego w ramach działania Placówek Pomiarów Skażeń Promieniotwórczych WSSE w Łodzi

W ramach Wojewódzkiej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Łodzi w roku 2022 działała 1 Placówka Pomiarów Skażeń Promieniotwórczych. Placówka prowadziła pomiary w zakresie monitoringu państwowego służącego do oceny sytuacji radiacyjnej kraju, oraz w ramach nadzoru nad bezpieczeństwem żywności. Pobierano próby a następnie prowadzono pomiary skażeń promieniotwórczych mleka i innych produktów żywnościowych jak: mięso, ryby, drób, jaja, warzywa, owoce, pasze oraz wodę powierzchniową przeznaczoną do spożycia z ujęć wodociągu łódzkiego. Łącznie pobrano **42** próbki.

Rodzaj zbadanych prób oraz otrzymane wyniki skażeń zawarto w zał. do sprawozdania. Wyniki pomiarów były przekazywane do Centrum ds. Zdarzeń Radiacyjnych Prezesa Państwowej Agencji Atomistyki. Placówka uczestniczyła w międzylaboratoryjnym badaniu porównawczym organizowanym przez CLOR.

W 2022 r nie stwierdzono wystąpienia zdarzenia radiacyjnego o zasięgu wojewódzkim.

Przygotowała:

Agata Majczak

Kierownik Oddziału Higieny Radiacyjnej WSSE

W ZAKRESIE ZAPOBIEGAWCZEGO NADZORU SANITARNEGO

Zapobiegawczy Nadzór Sanitarny - w strukturze Państwowej Inspekcji Sanitarnej - prowadzi działania profilaktyczne w ramach ustawowych zadań i obowiązków, których celem jest zapobieganie zagrożeniom bezpieczeństwa sanitarnego i szeroko pojęta ochrona zdrowia ludzi na poszczególnych etapach planowania przestrzennego oraz procesów inwestycyjnych (począwszy od etapu projektowania inwestycji poprzez jego realizację i dopuszczenie do użytkowania). W ramach działalności oddziału eliminuje się nieprawidłowości, które mogą mieć niekorzystny wpływ na zdrowie na różnych etapach inwestycyjnych. Opinie sanitarne wydawane w ramach zapobiegawczego nadzoru sanitarnego w zasadniczym stopniu wpływają na przyszły kształt dokumentów stanowiących podstawę dla realizacji procesów inwestycyjnych, a tym samym na poprawę i utrzymanie właściwego stanu sanitarnohigienicznego miast i gmin.

Pracownicy pionu zapobiegawczego nadzoru sanitarnego, opiniując w ramach strategicznej oceny oddziaływania na środowisko oraz oceny oddziaływania przedsięwzięcia na środowisko, uczestniczą w działaniach związanych z ochroną środowiska pod kątem identyfikacji zagrożeń dla zdrowia ludzi (emisji hałasu, promieniowania elektromagnetycznego, zanieczyszczenia wody, gleby oraz powietrza, w tym emisji odorów). Przedkładane do zaopiniowania programy tj.: ochrony środowiska, usuwania azbestu, ochrony przed hałasem oraz plany: m.in.: gospodarki niskoemisyjnej, zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe, transportu, rozwoju lokalnego czy rewitalizacji zawierają szereg planowanych zamierzeń w celu poprawy stanu środowiska m.in.: poprawa efektywności energetycznej oraz ograniczenie niskiej emisji; modernizacja i budowa dróg oraz budowa tras i ścieżek rowerowych; rekultywacja terenów zdegradowanych; wykorzystywanie odnawialnych źródeł energii; hermetyzowanie obiektów oczyszczalni ścieków; szeroko pojęta edukacja społeczeństwa oraz propagowanie zachowań motywujących ludność do racjonalnego gospodarowania surowcami i energią. Ponadto, w opiniowanych dokumentach, zwracano uwagę na zapisy dotyczące m.in.: zasad zagospodarowania stref stykowych obszarów produkcyjno-usługowych z funkcjami wrażliwymi, stref ochronnych w odległości 50 m i 150 m od granic cmentarzy, lokalizacji pasów zieleni izolacyjnej, ochrony akustycznej na terenach zabudowy chronionej, stosując prawidłową kwalifikację tej ochrony ze względu na funkcję terenu. Analiza projektów dokumentów w ramach strategicznej oceny oddziaływania na środowisko umożliwia ocenę w zakresie higienicznym i zdrowotnym przyjętych rozwiązań, m.in. w zakresie: gospodarki energetycznej, wodno-ściekowej, niskoemisyjnej czy gospodarki odpadami.

Opiniowaniu przez organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej podlegały także projekty planów remediacji w odniesieniu do oceny występowania znaczącego zagrożenia dla zdrowia ludzi (ŁPWIS) oraz w odniesieniu do zanieczyszczenia wody w ujęciach wody przeznaczonej do spożycia (PPIS). Remediacja istotna jest z tego względu, iż ma na celu rekultywację terenów zdegradowanych i prowadzenie działań naprawczych dotyczących usuwania toksycznych substancji ze środowiska (ziemi, gleby, wód gruntowych). Łódzki Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny, w powyższym zakresie, w 2022 r., zaopiniował m.in.: projekty planów remediacji dot. historycznych zanieczyszczeń powierzchni ziemi występujących w Łodzi: przy Alei Ofiar Terroryzmu 11 Września, przy ul. Srebrzyńskiej 10 i 12, przy ul. Widzewskiej oraz przy ul. 1 Maja, a także warunki przeprowadzenia działań naprawczych w związku z wystąpieniem szkody w środowisku w powierzchni ziemi w m. Dąbrowa nad Czarną, w gm. Aleksandrów, w powiecie piotrkowskim.

Organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej biorą również udział w procesie budowlanym związanym z opiniowaniem dokumentacji projektowej i odbiorem obiektów budowlanych powstających w oparciu o tę dokumentację. Działający na mocy upoważnienia Głównego Inspektora Sanitarnego rzeczoznawcy ds. sanitarnohigienicznych oraz organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej uzgadniają dokumentacje projektowe w zakresie wymagań higienicznych i zdrowotnych. W przyjętych rozwiązaniach projektowych zwraca się w szczególności uwagę na zagwarantowanie odpowiednich warunków sanitarnohigienicznych w zakładach pracy oraz w budynkach i pomieszczeniach przeznaczonych na pobyt ludzi poprzez m.in. zastosowanie: prawidłowego układu funkcjonalnego oraz warunków techniczno-użytkowych pomieszczeń, właściwych pod względem zdrowotnym materiałów budowlanych,

prawidłowej wentylacji w projektowanych pomieszczeniach, odpowiednich rozwiązań dotyczących instalacji wodnej i kanalizacyjnej, centralnego ogrzewania, właściwego oświetlenia, zabezpieczenia ludzi przed narażeniem na ponadnormatywny poziom czynników chemicznych, fizycznych i biologicznych. Uzgadnianie dokumentacji projektowych w zakresie spełnienia wymagań higienicznych i zdrowotnych ma na celu m.in. eliminację nieprawidłowości w zakresie rozwiązań funkcjonalnych, rozwiązań instalacji wodno-kanalizacyjnych, wentylacji i technologii. Obiektami szczególnie istotnymi, dla których pion zapobiegawczego nadzoru sanitarnego dokonał tego typu uzgodnień były m.in.: budowa i rozbudowa stacji uzdatniania wody w Jaksonku w gminie Aleksandrów, pow. piotrkowski oraz budowa zbiorników retencyjnych w ww. gm. Aleksandrów. Do obiektów budowlanych, mających istotny wpływ na poprawę zdrowia ludzi, w odbiorze których uczestniczyły organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej w 2022 r., należały m.in.: Stacje Uzdatniania Wody - w gminie Krzyżanów, powiecie sieradzkim i zduńskowolskim; stacja schładzania i uzdatniania wody geotermalnej w Poddębicach; rozbudowa Zakładowej Oczyszczalni Ścieków w gminie Zduńska Wola; pracownia rezonansu magnetycznego na terenie SP ZOZ w Opocznie oraz Centrum Badań Klinicznych w ramach projektu BRAIN na terenie CKD UM w Łodzi, budynek laboratorium biologicznego PROTEON PHARMACEUTICALS w Łodzi i Park Rozrywki Mandoria w Rzgowie. W ramach zapobiegawczego nadzoru sanitarnego uczestniczono również w działaniach z zakresu higieny radiacyjnej, m.in. dopuszczano do użytkowania stacje bazowe telefonii komórkowej, w przypadku których zwracano uwagę na dotrzymanie poziomów pól elektromagnetycznych w miejscach dostępnych dla ludzi w otoczeniu stacji bazowych, na podstawie stosownych sprawozdań z pomiarów, co ma istotny wpływ na zdrowie ludzi.

Ponadto, na podstawie przedkładanych do wglądu kart przedsięwzięć czy raportów oddziaływania na środowisko państwowi powiatowi inspektorzy sanitarni oraz Łódzki Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny analizowali m.in. rodzaj, skalę, usytuowanie przedsięwzięć; wielkość emisji, będącej skutkiem planowanych do realizacji przedsięwzięć oraz rozwiązania techniczne, mające na celu ochronę zdrowia ludzi. Wydawane opinie w 2022 r. dotyczyły m.in. farm i instalacji fotowoltaicznych, dróg, sieci kanalizacji sanitarnej, oczyszczalni ścieków, zakładów produkcyjnych. Ponadto, w 2022 r., na podstawie przedłożonej dokumentacji, zaopiniowano warunki realizacji m.in. takich przedsięwzięć jak: budowa linii kolejowych, budowa elektrowni i farm fotowoltaicznych w powiecie bełchatowskim i piotrkowskim; budowa elektrowni słonecznej 30 MW wraz z infrastrukturą towarzyszącą w gm. Rusiec; budowa biogazowni rolniczej o mocy do 2,499 MWe wraz z infrastrukturą towarzyszącą w m. Ostrów, w gm. Grabica; budowa kompostowni w gm. Rawa Mazowiecka, budowa kompostowni odpadów innych niż niebezpieczne oraz rozbudowa składowiska odpadów innych niż niebezpieczne oraz obojętne w powiecie kutnowskim.

Reasumując, realizacja zadań wykonywanych w ramach pionu zapobiegawczego nadzoru sanitarnego Państwowej Inspekcji Sanitarnej przyczyniła się w dużej mierze do poprawy bezpieczeństwa sanitarnego oraz polepszenia warunków życia i zdrowia ludności w województwie łódzkim w roku 2022. Działania podejmowane były wyłącznie na wniosek zainteresowanych podmiotów lub w związku z wystąpieniami organów prowadzących postępowanie główne. Ogólna liczba stanowisk w województwie łódzkim w 2022 r. kształtowała się na poziomie **ok. 4400**. Liczba stanowisk zajętych przez Państwową Inspekcję Sanitarną w ramach zapobiegawczego nadzoru sanitarnego zależy w dużej mierze od liczby przedsięwzięć planowanych i realizowanych w województwie w danym roku. Widoczny jest rozwój infrastruktury technicznej, powstają nowe obiekty budowlane oraz rewitalizowane są obiekty zabytkowe. Organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej, oprócz zadań bieżących, w związku z istniejącą nadal epidemią COVID-19, włączały się również w działania związane z przeciwdziałaniem COVID-19, które odgrywały istotną rolę w podniesieniu poziomu bezpieczeństwa zdrowotnego społeczeństwa.

Przygotowała:

Magdalena Frątczak

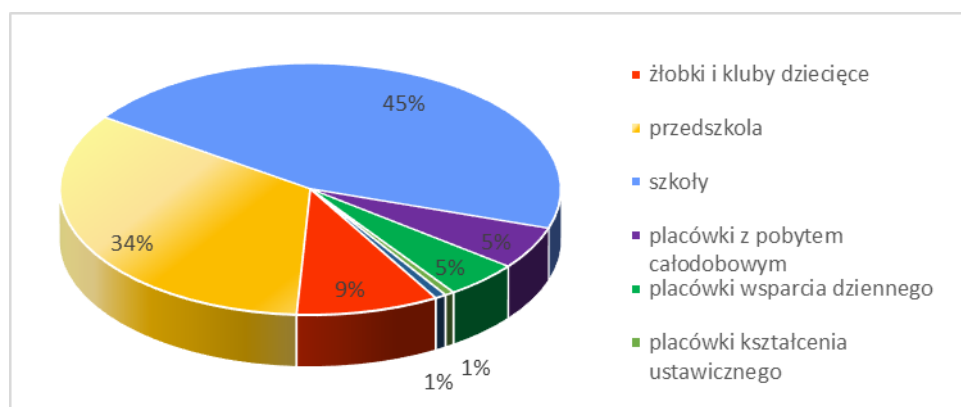
Kierownik Oddziału Zapobiegawczego Nadzoru Sanitarnego WSSE

W ZAKRESIE PROMOCJI ZDROWIA, KOMUNIKACJI SPOŁECZNEJ I HIGIENY DZIECI I MŁODZIEŻY

W ZAKRESIE HIGIENY DZIECI I MŁODZIEŻY

W 2022 roku pod nadzorem pionu higieny dzieci i młodzieży Państwowej Inspekcji Sanitarnej znajdowało się **2641** placówek stałych, w których przebywało ok. **330 tys.** dzieci i młodzieży oraz ok. **1300** turnusów wypoczynku.

Podział na poszczególne typy placówek nauczania i wychowania obrazuje poniższy wykres

Żłobki i kluby dziecięce

Na terenie województwa łódzkiego w 2022 roku funkcjonowało **275** (w 2021 r. – **253**) placówek zapewniających opiekę dzieciom do lat 3, w tym **226** żłobków i **49** klubów malucha. Większość stanowią placówki niepubliczne (**66%**). Stan higieniczno-sanitarny tych placówek nie budził zastrzeżeń, w kilku prowadzono prace remontowo-modernizacyjne, np. w Żłobku Miejskim „Wesoła łąka” w Kutnie, dzięki dofinansowaniu z Programu Rozwoju Instytucji Opieki Nad Dziećmi w Wieku do Lat 3 „MALUCH +” zwiększono liczbę miejsc o **35**.

Przedszkola

Na terenie województwa łódzkiego w 2022 roku funkcjonowało **856** przedszkoli i innych form wychowania przedszkolnego (w 2021 r. – **845**). Skontrolowano **665** placówek przedszkolnych (**78%**). Większość placówek mieści się w budynkach posiadających dobre warunki lokalowe, nieprawidłowy stan sanitarno-higieniczny stwierdzono jedynie w **3** przedszkolach, a w **10** w mieście Łodzi trwają postępowania administracyjno-egzekucyjne z uwagi na zły stan techniczny. Natomiast poprawę warunków lokalowych uzyskano dzięki rozbudowom, pracom remontowym oraz wybudowaniu nowych budynków, i tak.:

- wykonano termomodernizację budynku Przedszkola nr 7 w Piotrkowie Trybunalskim,
- przeniesiono do nowych budynków, np. Publiczne Przedszkole w Mierzycach (pow. wieluński), a Przedszkole Gminne w Strzelcach (pow. kutnowski), funkcjonujące wcześniej w budynku nieprzystosowanym, przeniesiono do budynku przy szkole podstawowej,
- oddano do użytku nową salę Przedszkola „Bajka” w Konstancynie Łódzkiej, w Przedszkolu nr 3 w Brzezinach oddano do użytku nowy plac zabaw.

Pracownicy PSSE dokonali ocen dostosowania mebli przedszkolnych do wzrostu dzieci w 388 oddziałach - tylko w 1 stwierdzono nieprawidłowości w tym zakresie.

Szkoły

W roku 2022 na terenie województwa łódzkiego nadzorowano **1107** szkół różnego typu (w 2021 r. – **1114**), w tym **253** zespoły szkół. Skontrolowano **80%** (**886** szkół).

Z uwagi na stan epidemii, w celu ograniczenia ryzyka rozprzestrzeniania się zakażeń koronawirusem SARS-CoV-2, w pierwszym kwartale 2022 r. szkoły, w których wystąpiły przypadki zakażeń wirusem SARS-CoV-2, po pozytywnym zaopiniowaniu przez właściwego Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego, przechodziły na kształcenie hybrydowe lub zdalne. Rozpatrzono ogółem **6878** wniosków dyrektorów szkół o zmianę trybu nauczania –większość (za wyj. **10**) zaopiniowana pozytywnie.

• Ocena stanu technicznego szkół

Stan techniczny budynków szkół ulega stopniowej poprawie, jednakże jest to proces powolny.

W okresie wakacyjnym w dużej części szkół prowadzone były prace remontowe. Generalne remonty związane były przede wszystkim z termomodernizacją budynków (wymiana dachu, docieplenie stropu i dachu, wymiana stolarki okiennej, wymiana grzejników, wymiana oświetlenia, wymiana pieców i instalacji CO), prace prowadzone były m.in. w.: SP w Bobrownikach (pow. łowicki), SP w Pleckiej Dąbrowie (pow. kutnowski), SP w Szydłowie, SP w Mierzynie (pow. piotrkowski), PSP nr 10 w Radomsku, SP w Regnowie (pow. rawski), SP nr 58 w Łodzi.

Rozbudowano o nowe zaplecze dydaktyczne: SP w Łękińsku (pow. bełchatowski), SP w Kwiatkowicach (pow. łaski), SP w Sroczku (pow. piotrkowski).

Inne generalne remonty, obejmujące przeważnie sale lekcyjne, ciągi komunikacyjne, sanitariaty, wymianę stolarki okiennej i drzwiowej wykonano m.in. w: SP nr 2 w Rawie Mazowieckiej, SP nr 1 w Kutnie, SP nr 13 w Zduńskiej Woli, SP w Golezszach Dużych (pow. piotrkowski).

W **10** szkołach zmodernizowano bądź otwarto nowe bloki żywieniowe, np. w SP w Wiewiórczynie (pow. łaski), SP nr 4 w Łowiczu, SP nr 4 w Kutnie, SP Nr 2 w Skierniewicach.

W większości szkół prowadzono również drobniejsze prace remontowo-konserwatorskie polegające m.in. na: malowaniu sal lekcyjnych i korytarzy, elewacji, modernizacji pomieszczeń sanitarno-higienicznych, renowacji podłóg, wymianie stolarki okiennej lub drzwiowej. Do nowego budynku została przeniesiona Szkoła Podstawowa w Woli Załężnej (pow. opoczyński).

Jednakże, w dalszym ciągu – z uwagi na ograniczone środki finansowe – problemem pozostaje wyegzekwowanie wykonania obowiązków zawartych w decyzjach administracyjnych dotyczących stanu sanitarno-technicznego w szkołach funkcjonujących na terenie miasta Łodzi, w związku z czym **24** łódzkich szkół objętych jest postępowaniem administracyjno-egzekucyjnym.

• Ocena warunków do utrzymania higieny osobistej

Szkoły na terenie województwa łódzkiego są podłączone do wodociągów (**1** posiada własne ujęcie wody), żadna nie posiada ustępów zewnętrznych, **23%** nie jest podłączonych do kanalizacji centralnej (**131** posiada bezodpływowy zbiornik, a **63** własną oczyszczalnię). W 2022 r. podłączono do kanalizacji m.in. Szkołę Podstawową w Sokołowie (pow. opoczyński.).

Wszystkie skontrolowane szkoły w pomieszczeniach sanitarnohigienicznych zapewniają dostęp do ciepłej bieżącej wody oraz do środków do utrzymania higieny osobistej.

W związku z sytuacją epidemiologiczną w Polsce podczas kontroli sanitarnych zwracano szczególną uwagę na opracowanie i stosowanie wewnętrznych procedur bezpieczeństwa na terenie placówek w celu zapobiegania zakażeniom wirusem SARS-CoV-2. W szkołach zapewnione były środki do dezynfekcji rąk i powierzchni, środki higieniczne, w widocznych miejscach zamieszczono instrukcje mycia i dezynfekcji rąk oraz zasady przestrzegania higieny.

Sytuacja w zakresie zachowania standardów dostępności do urządzeń higieniczno-sanitarnych dla uczniów pogorszyła się w porównaniu z latami ubiegłymi – uchybienia stwierdzono łącznie w **100** placówkach (**12%** skontrolowanych szkół, **8%** w ubiegłym roku).

Nadal często spotykanym problemem jest brak zaplecza sanitarnego oraz wydzielonych rozbieralni dla dziewcząt i chłopców przy bloku sportowym (jedynie **54%** skontrolowanych placówek posiadało czynne natryski). Dodatkowo uwagę zwraca mała częstotliwość wykorzystania natrysków po zajęciach W – F, w głównej mierze spowodowana krótkim czasem trwania przerw między lekcjami.

Zły stan techniczny pomieszczeń sanitarnych stwierdzono w **11** szkołach, jednakże zauważalna jest poprawa w tym zakresie dzięki pracom remontowo-modernizacyjnym, które w 2022 r. były prowadzone np. w: SP w Łopatkach (pow. łaski), SP w Babsku (pow. rawski), SP w Krzyworzece (pow. wieluński), SP nr 10 w Zduńskiej Woli.

- **Infrastruktura do prowadzenia zajęć z wychowania fizycznego**

Warunki do prowadzenia zajęć wychowania fizycznego ulegają stopniowej poprawie, głównie dzięki budowie sal gimnastycznych, hal sportowych oraz wielofunkcyjnych boisk, i tak: w 2022 r. oddano do użytku nowe hale sportowe, m.in. w: SP w Kwiatkowicach (pow. łaski), SP w Borzykowej – (pow. radomszczański), SP w Michowicach i SP w Białyninie (pow. skierniewicki), trwa budowa hal sportowych m.in. przy SP w Mogilnie (pow. pabianicki), PCKZU w Mroczkowie Gościnnym (pow. opoczyński). Wielofunkcyjne boiska sportowe powstały m.in. przy: SP w Dąbkowicach Dolnych i SP w Zielkowicach (pow. łowicki), SP w Szynczycach (pow. piotrkowski), SP w Jarostach (pow. piotrkowski), SP nr 8 i SP nr 10 w Tomaszowie Mazowieckim.

Jednakże, baza sportowa w szkołach do prowadzenia zajęć wychowania fizycznego w dalszym ciągu jest niewystarczająca – sal gimnastycznych nie posiada ok. **31%**, placówek, brak jakiegokolwiek sali do zajęć ruchowych odnotowano w **102** szkołach, a boiska nie posiada **163** szkół (**19%**).

W szkołach z niedostateczną infrastrukturą sportową uczniowie ćwiczą na korytarzach (**5%** skontrolowanych szkół) lub zajęcia prowadzone są w salach innych szkół, w okresie wiosenno/letnim – na świeżym powietrzu. Część placówek, mimo posiadania własnej infrastruktury sportowej, dodatkowo korzysta z basenu, stadionu miejskiego lub gminnego i hal sportowych.

Stan sanitarno-techniczny bloków wychowania fizycznego ulega sukcesywnej poprawie – wyremontowano bloki sportowe np. w Zespole Szkół w Łęczycy, I LO w Kutnie, SP nr 122 w Łodzi, Zespole Szkół Ponadpodstawowych w Białej Rawskiej, jednakże w części szkół stan był nadal niezadowalający (ściany i sufity brudne, ze śladami po zaciekach, ubytkami farby i tynku, podłogi ze szczelinami, miejscami ruchome, ze zdartym lakierem) np. w mieście Łodzi w **9** szkołach prowadzone są postępowania administracyjno-egzekucyjne w tym zakresie.

- **Warunki pracy ucznia**

Pracownicy pionu HDM zwracali uwagę na zapewnienie właściwych warunków higieny procesu nauczania – szczególnie na zapewnienie odpowiedniej temperatury pomieszczeń, właściwej wentylacji, oświetlenia, możliwość ochrony przed nadmiernym nasłonecznieniem oraz wietrzenie pomieszczeń.

Dokonano oceny dostosowania mebli szkolnych do zasad ergonomii w **786** oddziałach – nieprawidłowości dotyczące nieodpowiedniego zestawienia i dostosowania do wzrostu dzieci stwierdzono jedynie w **4** oddziałach.

Dokonywano również oceny tygodniowego rozkładu zajęć lekcyjnych w zakresie równomiernego ich rozłożenia na przestrzeni tygodnia (w **9673** oddziałach w **754** szkołach) – w **2%** skontrolowanych oddziałów stwierdzono nieprawidłowości, które dotyczyły głównie rozpoczynania zajęć w szkołach o różnych porach oraz przekroczenia liczby godzin lekcyjnych pomiędzy kolejnymi dniami tygodnia o ponad **1** godzinę.

Warunki do pozostawiania w placówce podręczników i przyborów szkolnych zapewniają prawie wszystkie szkoły (**97%**) – najczęściej stwarzały taką możliwość w indywidualnych szafkach zlokalizowanych na korytarzach, bądź w szatniach, czasami na półkach lub szafkach w salach dla uczniów danej klasy.

- **Substancje i preparaty chemiczne w szkolnych pracowniach**

W 2022 r. substancje chemiczne i ich mieszaniny posiadało **36%** skontrolowanych szkół (w 2021 r. – w **25%**). Były one odpowiednio przechowywane, oznakowanie. Uczniowie systematycznie zapoznawani byli z treścią kart charakterystyk ww. substancji, a w pracowniach chemicznych w widocznym miejscu znajdowały się regulaminy oraz instrukcje BHP, określające zasady bezpiecznego korzystania z wyposażenia. Przeteterminowane preparaty w miarę możliwości finansowych przekazywane są do utylizacji.

Warsztaty szkolne i centra szkolenia zawodowego

Na terenie woj. łódzkiego w 2022 r. nadzorowano **22** placówki kształcenia ustawicznego, tj: warsztaty i centra szkolenia zawodowego, funkcjonujące samodzielnie, a także **32** warsztaty szkolne, wchodzące w skład zespołów szkół ponadgimnazjalnych.

Stan sanitarno-techniczny większości z nich nie budził większych zastrzeżeń, za wyjątkiem 2 placówek w mieście Łodzi, które objęte są postępowaniami egzekucyjnymi.

Znaczną poprawę warunków natomiast uzyskano w pracowniach praktycznej nauki zawodu Zespołu Szkół Ponadgimnazjalnych i Placówek Opiekuńczo Wychowawczych nr 3 w Piotrkowie Trybunalskim, dzięki przeprowadzeniu termomodernizacji budynków oraz w pracowniach Zespołu Szkół Zawodowych nr 2 w Skierniewicach, gdzie wykonano generalne remonty i modernizacje pomieszczeń warsztatowych. Powstało **6** niepublicznych placówek kształcenia ustawicznego dla dorosłych w Radomsku.

Placówki z pobytem całodobowym

Na terenie woj. łódzkiego w 2022 r. funkcjonowały **142** placówki z pobytem całodobowym (skontrolowano **96**), do których zalicza się:

- **placówki opiekuńczo-wychowawcze, w tym domy dziecka i pogotowia opiekuńcze,**
- **domy studenckie,**
- **bursy i internaty,**
- **młodzieżowe ośrodki wychowawcze i socjoterapii,**
- **specjalne ośrodki wychowawcze i szkolno-wychowawcze.**

W 2022 r. funkcjonowało **48** placówek **opiekuńczo-wychowawczych**. Znajdowały się one w dobrym stanie sanitarno-technicznym, za wyjątkiem **2** placówek w mieście Łodzi, w których stwierdzono nieprawidłowości. Prace remontowe prowadzono w POW w Łasku – zmodernizowano łazienki, a w Domu Dziecka w Piotrkowie Trybunalskim rozpoczęto generalny remont. Do innego budynku została przeniesiona POW „Kamil” w Strzałkowie (pow. radomszczański) i utworzono jej filię „Kamil II” w Kodrebie. Powstała nowa placówka w pow. zgierskim – Dom Dziecka „Nad Lindą” w Jedliczu A.

Bursy i internaty – w woj. łódzkim **11** placówek funkcjonuje samodzielnie, a **21** wchodzi w skład zespołów szkół i ośrodków. Stan sanitarno-techniczny i higieniczny nie budził zastrzeżeń, chociaż placówki tego typu nadal wymagają przeprowadzenia prac remontowych oraz doposażenia w nowe meble.

W maju 2022 r. przeprowadzono kontrole sanitarne **domów studenckich** w mieście Łodzi pod kątem zakwaterowania w nich uczestników Europejskich Igrzysk Akademickich 2022. Nie stwierdzono nieprawidłowości.

Specjalne ośrodki wychowawcze i szkolno-wychowawcze zapewniają naukę i opiekę dzieciom niepełnosprawnym fizycznie bądź umysłowo, a zatem obiekty, w których funkcjonują, w większości są dostosowane do zindywidualizowanego trybu nauczania. Zły stan sanitarno-techniczny stwierdzono w SOSW w Łowiczu.

Stan sanitarno-techniczny i higieniczny **Młodzieżowych Ośrodków Wychowawczych i Socjoterapii** był zadowalający. Jednakże z uwagi na ciągle dewastacje sprzętu, wyposażenia i niszczenie pomieszczeń przez wychowanków konieczne jest częste ich odnawianie.

Placówki wsparcia dziennego

W 2022 r. pod nadzorem znajdowało się **110** placówek tego typu. W większości były to świetlice środowiskowe, a także ogniska wychowawcze, ośrodki dydaktyczno-rehabilitacyjne dla dzieci niepełnosprawnych, ośrodki adaptacyjne. W 2022 r. kilka placówek zakończyło działalność, np. świetlice środowiskowe: im. św. Jana Bosko w Piotrkowie Trybunalskim, nr 2 w Radomsku, „Dary Losu” w Sieradzu, „Przystanek Plus” w Łowiczu oraz **3** w pow. zduńskowolskim: w Prusinowicach, Krokocicach i Swędzieniejewicach. Powstały placówki wsparcia dziennego w Zalesiu (pow. łaski), w Wolborzu (pow. piotrkowski), w Lututowie (pow. wieruszowski). Stan sanitarno-techniczny generalnie nie budził zastrzeżeń.

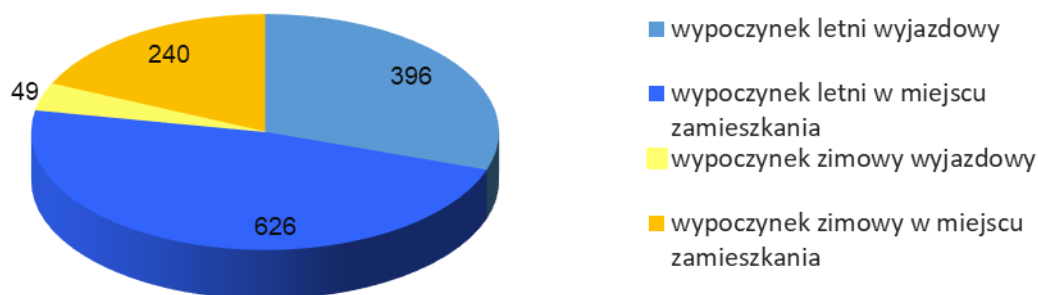
Placówki wychowania pozaszkolnego

W większości to: domy kultury i pałace młodzieży, ogniska pracy pozaszkolnej, pozaszkolne placówki specjalistyczne i inne. Placówki cieszą się dużym zainteresowaniem dzieci i młodzieży, które biorą udział w zajęciach artystycznych, rekreacyjno-sportowych, a także w działalności kulturalnej i imprezach okolicznościowych.

W 2022 r. z **93** placówek będących pod nadzorem Państwowej Inspekcji Sanitarnej skontrolowano **56** – znajdowały się w bardzo dobrym stanie sanitarno-technicznym. Powstała **1** placówka wychowania pozaszkolnego w mieście Łodzi.

Placówki wypoczynku letniego i zimowego

Na terenie woj. łódzkiego w 2022 r. do bazy MEiN zgłoszono **1311** turnusów wypoczynku (**1022** letnich, **289** zimowych).

Wypoczynek organizowano przeważnie (**66%**) w miejscu zamieszkania w formie półkolonii w świetlicach szkolnych i środowiskowych, domach kultury, salach sportowych itp., będących pod stałym bieżącym nadzorem Państwowej Inspekcji Sanitarnej.

Turnusy wyjazdowe odbywały się w postaci m.in.: kolonii, obozów: pod namiotami, sportowych, artystycznych i innego typu. Wypoczynek letni i zimowy zorganizowano prawidłowo, placówki zapewniły właściwe warunki sanitarno-higieniczne uczestnikom wypoczynku, za wyjątkiem pojedynczych przypadków, w których w następstwie zaleceń Państwowej Inspekcji Sanitarnej natychmiast podjęto działania naprawcze. W Ośrodku Szkoleniowo-Wypoczynkowym w Małczu, w którym organizowane są turnusy wypoczynku letniego dla dzieci i młodzieży, zrealizowano obowiązki decyzji PPIS w Tomaszowie Mazowieckim – doprowadzono do właściwego stanu sanitarno-technicznego ściany, sufity, podłogi, stolarkę drzwiową w domkach.

Podsumowanie

W placówkach oświatowo-wychowawczych systematycznie prowadzone są prace remontowe zmierzające do poprawy stanu sanitarno-higienicznego. Niemniej jednak, z uwagi na ograniczone środki finansowe, są one wciąż niedostateczne w stosunku do potrzeb, w związku z czym wiele szkół i przedszkoli (głównie w mieście Łodzi) znajduje się nadal w złym stanie sanitarno-technicznym.

Warunki do utrzymania higieny osobistej są dobre – w większości sanitariatów jest stały dostęp do ciepłej, bieżącej wody w każdym pomieszczeniu sanitarno-higienicznym przynajmniej przy 1 umywalce oraz środków do utrzymania higieny osobistej, a w przypadkach ich nie-zapewnienia wydawane są stosowne zalecenia pokontrolne.

Pomimo zwiększającej się liczby nowopowstałych obiektów sportowych w dalszym ciągu w wielu szkołach brak jest dostatecznej bazy do prowadzenia zajęć WF, głównie dotyczy to szkół podstawowych zlokalizowanych na terenach wiejskich.

Problemem obserwowanym od kilku lat jest wzrost przypadków występowania u dzieci uczęszczających do szkół i przedszkoli woj. łódzkiego wszawicy. Pracownicy podczas przeprowadzanych kontroli, a także w przypadkach otrzymywanych zgłoszeń o występowaniu tego problemu, przekazują do placówek informacje na temat zapobiegania i zwalczania wszawicy u dzieci i młodzieży.

W ZAKRESIE PROMOCJI ZDROWIA I KOMUNIKACJI SPOŁECZNEJ

1. Profilaktyka palenia tytoniu i używania papierosów elektronicznych**A. Przedszkolny Program Edukacji Antytytoniowej „Czyste powietrze wokół nas”**

W roku szkolnym 2021/2022 w województwie łódzkim zrealizowano XIV edycję programu. Uczestniczyło w nim **12177** dzieci z **370** przedszkoli, oddziałów przedszkolnych oraz innych form wychowania przedszkolnego i szkół podstawowych. Udział wzięło również **5997** rodziców i opiekunów dzieci z tych placówek.

B. Program Antytytoniowej Edukacji Zdrowotnej „Bieg po zdrowie”

W roku szkolnym 2021/2022 realizowano VI edycję Programu Antytytoniowej Edukacji Zdrowotnej „Bieg po zdrowie”. Program adresowany jest do uczniów IV klas szkół podstawowych. W tegorocznej edycji programu w województwie łódzkim wzięło udział **4937** uczniów oraz **3559** rodziców i opiekunów ze **198** szkół podstawowych.

C. Obchodzony 31 maja Światowy Dzień bez Tytoniu adresowany jest do dzieci, młodzieży i osób dorosłych. W 2022 roku towarzyszyło mu hasło „Tytoń – zagrożenie dla naszego środowiska” (ang. „Tobacco – Threat to our environment”). W ramach obchodów PSSE w Brzezinach, Kutnie, Łasku i Rawie Mazowieckiej zorganizowały sześć konkursów plastycznych dla dzieci i młodzieży szkolnej, w których łącznie udział wzięło **150** osób. Na ulicach Brzeziny i Opoczna odbyły się happeningi, w których uczestniczyło **229** uczniów szkół podstawowych. Zrealizowanych zostało **9** punktów informacyjno-edukacyjnych przez stacje powiatowe z Piotrkowa Trybunalskiego, Wielunia, Zduńskiej Woli, Zgierza, Łęczycy, Skierniewic, Pajęczna, Tomaszowa Mazowieckiego i Rawy Mazowieckiej: w Mediatece w Piotrkowie Trybunalskim, na pikniku rodzinnym w Zespole Szkolno-Przedszkolnym w Kraszkowicach, w budynku PSSE w Zduńskiej Woli, podczas festiwalu rękodzielniczego w Ozorkowie, na święcie rodziny w Strabowie, podczas targów rolno-ogrodniczych w Sulmierzycach, podczas dni sportu w Szkole Podstawowej w Glinniku, podczas dni Rawy i powiatowej majówki zdrowia w Łęczycy. Łącznie około **1960** osób było odbiorcami punktów i stoisk. PSSE w Łodzi, Kutnie, Poddębicach, Radomsku, Rawie Mazowieckiej i Tomaszowie Mazowieckim przeprowadziły warsztaty i zajęcia edukacyjne łącznie dla **648** osób: przedszkolaków z Uniejowa i młodzieży szkolnej ze szkół podstawowych w Łodzi, Tomaszowie Mazowieckim i Rawie Mazowieckiej, liceum w Białej Rawskiej, szkół ponadpodstawowych w Radomsku i wychowanków Młodzieżowego Ośrodka Socjoterapii w Żychlinie. Zorganizowane zostały dwie wystawy edukacyjne: przez PSSE w Poddębicach w swojej siedzibie i przez WSSE w Łodzi w Zespole Szkół Techniczno-Informatycznych w Łodzi – ich odbiorcami było **230** osób. Dodatkowo WSSE w Łodzi opracowała informacje tekstowe i grafiki, materiały edukacyjne w formie pdf-ów i animacji do kampanii medialnej, która została opublikowana na Facebooku WSSE w Łodzi i PSSE z terenu województwa łódzkiego.

D. W ramach obchodów Światowego Dnia Rzucania Palenia – 18 listopada, PSSE w Bełchatowie, Łowiczu, Opocznie, Pajęcznie, Piotrkowie Trybunalskim, Radomsku, Sieradzu, Wieruszowie, Zduńskiej Woli i Zgierzu oraz WSSE w Łodzi zorganizowały łącznie **14** punktów informacyjno-edukacyjnych. Profilaktyczne stoiska zorganizowane zostały w Ośrodku Doradztwa Rolniczego w Bełchatowie, Parku Miejskim w Łowiczu podczas imprezy „Parkrun”, Mediatece w Piotrkowie Trybunalskim, Urzędzie Gminy Klonowa, Cementowni Warta S.A., siedzibie PSSE w Sieradzu i Zduńskiej Woli, Centrum biznesowym Faktoria w Łodzi, sali obsługi interesantów NFZ w Łodzi, POZ w Radomsku, szkołach w Opocznie, Pajęcznie, Wieruszowie i Zgierzu. Łącznie odbiorcami wszystkich punktów było szacunkowo **1100** osób. Stacje w Brzezinach, Kutnie i Łasku zorganizowały na swoim terenie trzy konkursy adresowane do uczniów szkół podstawowych i ponadpodstawowych. PSSE w Brzezinach zorganizowała konkurs na spot promujący rzucanie palenia dla uczniów szkół ponadpodstawowych.

E. PSSE w Kutnie, przy współpracy ze Starostwem Powiatowym w Kutnie, zorganizowała powiatowy konkurs graficzny „Żyj kreatywnie – bez uzależnień”, adresowany do uczniów klas IV – VIII szkół podstawowych. PSSE w Łasku zorganizowała konkurs pod hasłem „Papierosów nie palimy, bo wolimy witaminy” na najlepszą sałatkę/surówkę i hasło antytytoniowe, który adresowany był do uczniów szkół podstawowych i ponadpodstawowych powiatu łaskiego. Łącznie w konkursach wzięły udział **72** osoby. Przeprowadzonych zostało **46** warsztatów, prelekcji i pogadań poświęconych profilaktyce używania tytoniu i wyrobów nikotynowych, przez powiatowe stacje sanitarno-epidemiologiczne w Brzezinach, Łasku, Łodzi, Poddębicach, Radomsku, Rawie Mazowieckiej, Sieradzu, Skierniewicach i Tomaszowie Mazowieckim. Uczestnikami tych spotkań były dzieci przedszkolne oraz uczniowie szkół podstawowych i ponadpodstawowych. W zajęciach łącznie wzięły udział **2092** osoby. Zespół Szkół Ponadpodstawowych nr 4 w Łowiczu i Szkoła Podstawowa w Wilamowie (w powiecie poddębickim), przy współpracy z PSSE w Łowiczu i Poddębicach, zorganizowały dla uczniów tych placówek szkolne happeningi. Wystawa „Cała prawda o papierosie”, składająca się z **12** plasz przedstawiających skutki zdrowotne używania tytoniu i narażenia na bierne wdychanie dymu tytoniowego oraz historię używania tytoniu, począwszy od czasów odkryć Kolumba, do zabiegów marketingowych koncernów tytoniowych z okresu 20-lecia międzywojennego, czasu II wojny światowej i lat 50 – 60 XX wieku, zaprezentowana została w siedzibie PSSE w Pabianicach, Zespole Szkół nr 1 w Zgierzu i Centrum biznesowym Faktoria w Łodzi. Łączna liczba odbiorców to szacunkowo **400** osób.

2. Profilaktyka otyłości wśród dzieci i młodzieży szkolnej oraz promocja aktywności fizycznej, prawidłowego odżywiania i zdrowego stylu życia

A. Program edukacyjny „Skąd się biorą produkty ekologiczne”, którego celem jest zwiększenie świadomości i wiedzy na temat rolnictwa ekologicznego oraz budowanie właściwych nawyków żywieniowych od najmłodszych lat. Adresowany jest do dzieci w wieku 5 – 6 lat uczęszczających do przedszkoli oraz ich rodziców i opiekunów.

W edycji programu zrealizowanej w roku szkolnym 2021/2022 na terenie województwa łódzkiego uczestniczyło **236** przedszkoli. W prowadzonych zajęciach edukacyjnych wzięło udział **9392** przedszkolaków i **3936** rodziców.

B. Ogólnopolski program „Trzymaj formę!” realizowany jest przez Państwową Inspekcję Sanitarną od 2006 roku. Jego adresatami są uczniowie klas V – VIII szkół podstawowych. Partnerami programu są Główny Inspektorat Sanitarny oraz Polska Federacja Producentów Żywności, w ramach realizacji strategii WHO dotyczącej diety, aktywności fizycznej i zdrowia. Celem programu „Trzymaj formę!” jest edukacja w zakresie kształtowania prozdrowotnych nawyków wśród młodzieży szkolnej poprzez promocję zasad aktywnego stylu życia oraz zbilansowanej diety.

W roku szkolnym 2021/2022 w województwie łódzkim zrealizowana została XVI edycja programu, w której uczestniczyło **21878** uczniów oraz **8390** rodziców i opiekunów z **264** szkół podstawowych.

C. Kampania „Wybieraj bezpieczną żywność” organizowana jest przez Europejski Urząd ds. Bezpieczeństwa Żywności – EFSA i Główny Inspektorat Sanitarny. W ramach realizacji tej inicjatywy pracownicy pionu Oświaty Zdrowotnej przeprowadzili na terenie województwa łódzkiego **96** działań edukacyjnych poświęconych znakowaniu żywności, suplementom diety i zasadom higieny żywności. W webinarach, prelekcjach, szkoleniach i wykładach uczestniczyło łącznie **4941** osób. Opublikowanych zostało również **229** postów w mediach społecznościowych i informacji na stronach internetowych, których odbiorcami było **16459** osób.

D. X Wojewódzki Konkurs Kulinaryny „Gotujemy smacznie, zdrowo, internetowo” był kontynuacją Konkursu Kulinarnego „Jem smacznie, zdrowo i kolorowo”, który z uwagi na pandemię został w 2022 roku zrealizowany w zmienionej formie. Konkurs kierowany był do uczniów szkół podstawowych klas V – VII województwa łódzkiego. Partnerem Konkursu był Krajowy Ośrodek Wsparcia Rolnictwa Oddział Terenowy w Łodzi. Zadaniem uczestników było przygotowanie dania obiadowego pod hasłem „Wzmacniamy odporność naszego organizmu”. Przebieg przygotowania posiłku i prezentacja efektu końcowego musiały mieć formę nagranych filmików, którego czas nie mógł przekroczyć 5 minut. Zgłoszenie musiało również zawierać ulotkę w formie elektronicznej, zawierającą takie informacje jak przepis, ilość składników potrzebnych do wykonania porcji dla 1 osoby, kaloryczność jednej porcji potrawy, wartość odżywcza dania, krótki opis przygotowania dania od podstaw oraz dwa zdania uzasadnienia wyboru dania ze względu na znaczenie przygotowanej potrawy dla zachowania zdrowia. Swoje prace przesłało 41 uczniów z 23 szkół podstawowych z 14 powiatów województwa łódzkiego. Wyłoniono 3 zwycięzców i przyznano 8 wyróżnień.

3. Profilaktyka HIV/AIDS

Wszystkie działania z zakresu profilaktyki HIV/AIDS Państwowa Inspekcja Sanitarna województwa łódzkiego realizuje w ramach **Krajowego Programu Zapobiegania Zakażeniom HIV i Zwalczenia AIDS na lata 2022 – 2026**.

A. 15 maja 2022 r. obchodzony był **Międzynarodowy Dzień Pamięci o Zmarłych na AIDS**. Informacje o tym dniu zostały opublikowane na stronie internetowej oraz portalu Facebook WSSE w Łodzi. Zamieściły je również na swoich stronach i profilach w mediach społecznościowych powiatowe stacje sanitarno-epidemiologiczne. Ponadto informacje były również przekazane do mediów lokalnych.

B. 1 grudnia obchodzony był **Światowy Dzień AIDS**. Informacje o tym dniu zostały opublikowane na stronie internetowej oraz portalu Facebook WSSE w Łodzi. Zamieściły je również na swoich stronach i profilach w mediach społecznościowych powiatowe stacje sanitarno-epidemiologiczne. Ponadto informacje były również przekazane do mediów lokalnych.

C. Państwowa Inspekcja Sanitarna z terenu województwa łódzkiego uczestniczyła w promowaniu, za pośrednictwem mediów elektronicznych, **kampanii Krajowego Centrum ds. AIDS „Jedyny taki test”**, której zadaniem jest upowszechnienie wiedzy dotyczącej testowania na HIV.

D. Wojewódzka Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna w Łodzi, przy współpracy z Regionalnym Centrum Polityki Społecznej w Łodzi, zorganizowała **VII Wojewódzką Olimpiadę Wiedzy o HIV/AIDS**. Wydarzenie adresowane było do uczniów szkół ponadpodstawowych z terenu województwa łódzkiego. Zadaniem uczestników było odpowiedzieć na 40 pytań testowych wielokrotnego wyboru. Do udziału w Olimpiadzie zgłosiły się 302 osoby z 74 szkół, natomiast prace napisało i oddało 258 uczestników. Komisja konkursowa wyłoniła laureatów I, II i III miejsca. Przyznano również 9 wyróżnień dla uczestników z największą liczbą punktów. Nagrody i wyróżnienia zostały zakupione przez Regionalne Centrum Polityki Społecznej w Łodzi. Wszyscy laureaci i wyróżnieni odebrali od Wojewódzkiej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Łodzi drobne upominki pozyskane z Krajowego Centrum ds. AIDS.

E. Powiatowa Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna w Piotrkowie Trybunalskim od 2007 roku realizuje **Lokalny Program Profilaktyczny „Profilaktyka zakażeń HIV/AIDS”** adresowany do uczniów szkół podstawowych. W roku szkolnym 2021/2022 w działaniach realizowanych w ramach programu udział wzięło 1527 uczniów VII klas z 39 szkół z powiatu piotrkowskiego oraz 823 rodziców i opiekunów.

4. Profilaktyka uzależnień

A. Program Wojewódzka Kampania Edukacyjna „Dopalaczom mówimy STOP – wybieramy zdrowie”

W roku szkolnym 2021/2022 kontynuowana była realizacja programu Wojewódzka Kampania Edukacyjna „Dopalaczom mówimy STOP – wybieramy zdrowie”, który adresowany jest do uczniów szkół podstawowych województwa łódzkiego oraz ich rodziców i opiekunów. W tegorocznej edycji programu wzięło udział **215** szkół podstawowych. W warsztatach profilaktycznych realizowanych w ramach programu uczestniczyło **15211** uczniów, a w spotkaniach edukacyjnych **6928** rodziców.

B. Program „ARS, czyli jak dbać o miłość?”

W roku szkolnym 2021/2022 zrealizowana została IX edycja programu „ARS, czyli jak dbać o miłość?”, którego głównym celem jest przeciwdziałanie uzależnieniu od alkoholu, tytoniu i innych środków psychoaktywnych. Program adresowany jest do młodzieży szkół ponadpodstawowych. W tegorocznej edycji programu wzięło udział **5642** uczniów z **77** szkół ponadpodstawowych z terenu województwa łódzkiego. W realizacji programu uczestniczyło również **2222** rodziców i opiekunów.

5. Profilaktyka chorób nowotworowych

A. W roku szkolnym 2021/2022 na terenie województwa łódzkiego zrealizowana została IV edycja programu edukacyjnego z zakresu profilaktyki czerniaka skóry „Znamię! Znam je?”. W tegorocznej edycji programu uczestniczyło **39** szkół ponadpodstawowych. W zajęciach edukacyjnych realizowanych w ramach programu wzięło udział **6361** uczniów oraz **1500** rodziców i opiekunów.

B. W roku szkolnym 2021/2022 na terenie województwa zrealizowana została II edycja programu edukacyjnego „Wybierz Życie – Pierwszy Krok”, który poświęcony jest profilaktyce zakażeń wirusem brodawczaka ludzkiego (HPV) i raka szyjki macicy. Skierowany jest do uczniów szkół ponadpodstawowych, a także ich rodziców i opiekunów oraz kadry pedagogicznej. Program został zrealizowany przez **70** szkół województwa łódzkiego. W zajęciach edukacyjnych uczestniczyło **7487** uczniów i **2446** rodziców.

C. Powiatowa Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna w Radomsku wspólnie z Radomszczańskim Klubem Amazonek, od 2018 roku realizuje lokalny program profilaktyki raka piersi pt. „Dbam o siebie – badam się”, który skierowany jest do uczniów oraz grona pedagogicznego szkół ponadpodstawowych. Jego głównym celem jest wzmocnienie postawy odpowiedzialności za własne zdrowie poprzez wykonywanie regularnych badań, podniesienie poziomu wiedzy na temat profilaktyki raka piersi oraz zapoznanie z czynnikami ryzyka zachorowania na raka piersi takimi jak styl życia, wpływ palenia papierosów na zdrowie. W ramach realizacji programu prowadzone są zajęcia edukacyjno-warsztatowe z zakresu profilaktyki raka piersi z użyciem profesjonalnych fantomów do nauki samobadania piersi. W roku szkolnym 2021/2022 program realizowało **217** uczniów z trzech radomszczańskich szkół ponadpodstawowych.

6. Profilaktyka Wirusowego Zapalenia Wątroby

W roku szkolnym 2021/2022 na terenie województwa łódzkiego zrealizowana została IV edycja programu edukacyjnego „Podstępne WZW”. Program realizowało **51** szkół ponadpodstawowych. Działania programu skupiały się na edukacji młodzieży z zakresu profilaktyki zakażeń wirusem wywołującym zapalenie wątroby typu A, B i C. W zajęciach edukacyjnych w ramach programu wzięło udział **5787** uczniów oraz **604** rodziców i opiekunów.

7. Promocja higieny wśród dzieci i młodzieży

A. Program edukacyjny „Czyste ręce mamy i o zdrowie dbamy” realizowany przez Powiatową Stację Sanitarno-Epidemiologiczną w Skierniewicach skierowany jest do dzieci przedszkolnych w wieku lat 5. Podczas zajęć prowadzonych w formie zabawy dzieci dowiadują się, jakie zagrożenia dla zdrowia stanowią drobnoustroje chorobotwórcze, poznają sposób, w jaki zarazki mogą być przenoszone przez brudne ręce, utrwalają nawyk mycia rąk w odpowiednich sytuacjach i prawidłowy sposób mycia rąk. W roku szkolnym 2021/2022 w zajęciach realizowanych w ramach programu uczestniczyło **730** dzieci z **9** placówek ze Skierniewic i powiatu skierniewickiego.

B. Program profilaktyki higieny jamy ustnej „Kryształowy uśmiech mam, bo o zęby dbam” realizowany przez Powiatową Stację Sanitarno-Epidemiologiczną w Tomaszowie Mazowieckim skierowany jest do uczniów klas I – III szkół podstawowych. Zajęcia realizowane w ramach programu podzielone są na trzy bloki tematyczne: „Ile zębów mam? Zbadam sam!”, „Jak o zęby dbam, że piękny uśmiech ciągle mam?”, „Próchnicy się nie boję i moje zęby co dzień przed nią bronie!”. W roku szkolnym 2021/2022 program realizowało **730** uczniów z **12** szkół.

8. Światowy Dzień Zdrowia WHO

Tegoroczne hasło przewodnie obchodzonego 7 kwietnia Światowego Dnia Zdrowia brzmiało „Nasza planeta, nasze zdrowie” („Our planet, our health”). Oddział Promocji Zdrowia i Komunikacji Społecznej WSSE w Łodzi przygotował kampanię medialną na temat zależności między środowiskiem a zdrowiem na podstawie informacji publikowanych przez Światową Organizację Zdrowia. Materiały kampanii (animacje i prezentacje) opublikowano na stronie internetowej oraz portalu Facebook WSSE w Łodzi. Zamieściły je również na swoich stronach i profilach w mediach społecznościowych powiatowe stacje sanitarno-epidemiologiczne. Informacje o Światowym Dniu Zdrowia przekazane zostały do mediów lokalnych, placówek szkolno-wychowawczych, medycznych i urzędów. W ramach obchodów odbyły się trzy konkursy: PSSE w Łęczycy zorganizowała konkurs plastyczny dla szkół ponadpodstawowych, a PSSE w Kutnie zorganizowała konkurs plastyczny dla klas IV – VI szkół podstawowych oraz konkurs multimedialny dla klas VI – VIII Szkoły Podstawowej w Gołębiewku.

Powiatowe stacje w Brzezinach, Kutnie, Łowiczu, Radomsku, Rawie Mazowieckiej i Tomaszowie Mazowieckim zrealizowały **14** prelekcji, pogadanek i spotkań edukacyjnych, w których uczestniczyło **682** uczniów szkół podstawowych i ponadpodstawowych, a także członkiń Kół Gospodyń Wiejskich z powiatu brzezińskiego.

9. Kampania informacyjno-promocyjna dot. szczepień przeciw COVID-19

Ze względu na sytuację społeczną i związane z nią zagrożenia w obszarze zdrowia publicznego Łódzki Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny przeprowadził w terminie 19.04.2022 r. – 2.05.2022 r. (który obejmował Europejski Tydzień Szczepień 2022) kampanię informacyjno-promocyjną dotyczącą szczepień przeciwko COVID-19. Kampania adresowana była do mieszkańców województwa łódzkiego oraz licznie przybyłej grupy uchodźców z Ukrainy. W ramach Kampanii odbyła się emisja spotów w języku polskim i ukraińskim w Radiu Łódź (**84** emisje) i Radiu Parada (**55** emisji) oraz wyświetlane były informacje na monitorach LCD w pociągach ŁKA (**198** monitorów) oraz MPK-Łódź (**220** autobusów, **70** tramwajów); przygotowano również infografikę do wykorzystania w mediach społecznościowych lub do wydruku w formie plakatu.

Na terenie powiatów województwa łódzkiego informacja promująca szczepienia na COVID-19 w języku polskim i ukraińskim wyświetlana była w **63** autobusach w Bełchatowie, Kutnie, Łowiczu, Skierniewicach i Zgierzu. W Piotrkowie Trybunalskim i Rawie Mazowieckiej w autobusach wyeksponowano **21** plakatów. Materiały promocyjne zostały wysłane do **289** placówek (placówek oświatowych, urzędów, zakładów opieki zdrowotnej, lokalnych sklepów, zakładów pracy, punktów pobytu uchodźców, aptek) oraz **7** lokalnych mediów i serwisów informacyjnych na terenie powiatu piotrkowskiego i radomszczańskiego.

Spoty zostały wyemitowane w 5 rozgłośniach radiowych w Bełchatowie, Piotrkowie Trybunalskim, Rawie Mazowieckiej, Skierniewicach i Tomaszowie Mazowieckim. Na stronach internetowych PSSE opublikowano 13 informacji o Kampanii. Liczba postów informujących o Kampanii w mediach społecznościowych wyniosła 22.

10. Bezpieczny wypoczynek letni i zimowy dzieci i młodzieży

W okresie wakacji i ferii zimowych pracownicy Oświaty Zdrowotnej powiatowych stacji sanitarno-epidemiologicznych zrealizowali pogadanki i spotkania edukacyjne skierowane do dzieci i młodzieży uczestniczących w zorganizowanych formach wypoczynku letniego i zimowego. Tematyka spotkań była zróżnicowana i dostosowana do wieku i potrzeb grup odbiorców. Skupiała się głównie na tematach związanych z zasadami bezpieczeństwa w czasie wolnym od szkoły, zasadach dbania o higienę, zasadach profilaktyki chorób zakaźnych i profilaktyki używania substancji psychoaktywnych, oraz roli aktywności fizycznej i zdrowego odżywiania się. Do organizatorów i wychowawców zimowisk, półkolonii, kolonii i obozów przekazano materiały informacyjno-edukacyjne w formie broszur, ulotek oraz w formie cyfrowej. Na stronach internetowych stacji i ich profilach w mediach społecznościowych zamieszczane były materiały dotyczące bezpieczeństwa dzieci i młodzieży w okresie ferii i wakacji, skierowane do społeczności lokalnej. Pod hasłem „**Bezpieczne wakacje**” zrealizowana została kampania edukacyjna, w ramach której opracowane zostały infografiki dotyczące zasad bezpieczeństwa w czasie letniego wypoczynku. Materiały zostały opublikowane na stronie WSSE w Łodzi i profilu Facebook Stacji. Przesłane zostały także do powiatowych stacji sanitarno-epidemiologicznych. Również w lokalnych mediach prezentowane informacje dotyczące bezpieczeństwa w czasie wolnym od szkoły. Łącznie odbiorcami wszystkich działań było ponad 80 tys. mieszkańców województwa łódzkiego.

11. Profilaktyka zatruc grzybami

WSSE w Łodzi przy współpracy z łódzkim NFZ we wrześniu 2022 r. w sali obsługi interesantów NFZ zrealizowała wystawę edukacyjną oraz spotkanie z grzyboznawcą. W październiku odbyła się wystawa wraz z poradami grzyboznawców na stoisku Państwowej Inspekcji Sanitarnej województwa łódzkiego w Mobilnej Strefie Zdrowia w Tomaszowie Mazowieckim w ramach projektu „Zdrowe Życie”. Stoisko odwiedziło 315 osób. Powiatowe stacje sanitarno-epidemiologiczne zrealizowały również pięć wystaw edukacyjnych: w siedzibie PSSE w Rawie Mazowieckiej, PSSE w Skierniewicach, hali OSiR w Skierniewicach, Kinoteatrze Polonez w Skierniewicach i w PSSE w Wieruszowie. W Pabianicach na monitorach umieszczonych w pojazdach komunikacji miejskiej wyświetlane były informacje dotyczące grzybów oraz zasad ich zbierania. W Skierniewicach na targowisku przez megafon ogłaszane były komunikaty dotyczące handlu grzybami. Na stronie internetowej WSSE w Łodzi oraz siedemnastu PSSE województwa łódzkiego zamieszczono informacje dot. bezpiecznego grzybobrania. Informacje te zostały przesłane do lokalnych mediów. Na stronach internetowych zamieszczano również materiały Głównego Inspektoratu Sanitarnego. W mediach społecznościowych Państwowej Inspekcji Sanitarnej woj. łódzkiego przeprowadzono kampanię medialną „Poznaj grzyby – unikniesz zatrucia”. Na profilach w portalu Facebook zamieszczono łącznie 41 postów (w tym infografik dot. m.in. podstawowych zasad bezpieczeństwa podczas grzybobrania, grzybów jadalnych i niejadalnych, danych kontaktowych grzyboznawców z terenu województwa łódzkiego oraz linki do materiałów ukazujących się w mediach). Udostępniano również posty dotyczące grzybobrania z profilu Głównego Inspektoratu Sanitarnego. Ponadto PSSE w Rawie Mazowieckiej oraz PSSE w Skierniewicach udzieliły informacji w lokalnych mediach (Radio Victoria w Rawie Mazowieckiej oraz lokalne radio i prasa w Skierniewicach).

12. Europejski Dzień Wiedzy o Antybiotykach oraz Światowy Dzień Wiedzy o Antybiotykach są inicjatywami odpowiadającymi na narastające zagrożenie związane ze zjawiskiem oporności drobnoustrojów na antybiotyki. Mają na celu zwiększenie świadomości na temat globalnej oporności na środki przeciwdrobnoustrojowe i zachęcenie ogółu społeczeństwa, pracowników ochrony zdrowia i decydentów do najlepszych praktyk, aby uniknąć dalszego pojawiania się i rozprzestrzeniania zakażeń lekoopornych.

Państwowa Inspekcja Sanitarna promowała racjonalne używanie antybiotyków za pośrednictwem swoich stron internetowych i profili w mediach społecznościowych oraz w lokalnych mediach i środkach transportu zbiorowego. Ponadto materiały w formie ulotek i plakatów zostały przekazane do placówek edukacyjnych, aptek i placówek opieki zdrowotnej.

Przygotowała:

Małgorzata Nowakowska-Dróżdż

Kierownik Oddziału Promocji Zdrowia,

Komunikacji Społecznej i Higieny Dzieci i Młodzieży WSSE

PODSUMOWANIE

DZIAŁALNOŚĆ PAŃSTWOWEJ INSPEKЦИИ SANITARNEJ WOJEWÓDZTWA ŁÓDZKIEGO W LICZBACH W ROKU 2022

W 2022 r. pracownicy Państwowej Inspekcji Sanitarnej, w ramach sprawowanego nadzoru, dokonali w obiektach zlokalizowanych na terenie województwa łódzkiego **235429** kontroli sanitarnych i wizytacji.

W związku ze sprawowanym nadzorem wydano **8588** decyzji administracyjnych (**PPIS -8166, PWIS – 422**) oraz **4919** decyzji płatniczych (**PPIS – 4913, PWIS – 6**).

W postępowaniu represyjnym stosowano karanie mandatowe. Nałożono **802** mandaty - na kwotę **222850 zł**. Nałożono **1150** kar pieniężnych na kwotę **352002 zł**.

W ramach postępowania egzekucyjnego w administracji wydano **508** tytułów wykonawczych celem przymuszenia do wykonania obowiązku.

Tabela poniżej ilustruje działalność w tym zakresie, w poszczególnych zagadnieniach:

Lp.	Zagadnienia	Decyzje				Postanowienia	Tytuły wykonawcze	Nałożone mandaty
		Merytoryczne		Płatnicze				
		PPIS	PWIS	PPIS	PWIS			
1.	epidemiologia	2492	0	62	0	232	495	8
2.	bezpieczeństwo żywności, żywienia i produktów kosmetycznych	3489	0	2969	0	286	1	715
3.	higiena komunalna	1457	0	377	0	514	5	74
4.	higiena pracy	434	0	229	6	204	3	3
5.	higiena dzieci i młodzieży	277	0	71	0	39	4	0
6.	ochrona radiacyjna	0	306	0	0	0	0	0
7.	zapobiegawczy nadzór sanitarny	16	116	1204	0	45	0	0
8.	nadzór nad środkami zastępczymi	0	0	0	0	1	0	0
9.	inne	1	0	1	0	0	0	2
	OGÓLEM:	8588		4919		1321	508	802

SPIS TREŚCI

Wstęp	2
Państwowa Inspekcja Sanitarna województwa łódzkiego	3
Badania wykonywane w zintegrowanych merytorycznie laboratoriach Państwowej Inspekcji Sanitarnej województwa łódzkiego	4
Akredytacja w zintegrowanej merytorycznie bazie laboratoryjnej Państwowej Inspekcji Sanitarnej województwa łódzkiego	5
W zakresie Epidemiologii	7
Sytuacja epidemiologiczna zakażeń i chorób zakaźnych w województwie łódzkim w roku 2022	7
Ocena wykonania szczepień obowiązkowych w województwie łódzkim w 2022 roku	9
Ocena stanu sanitarno-higienicznego podmiotów wykonujących działalność leczniczą w województwie łódzkim w roku 2022	10
W zakresie Higieny Środowiska	13
W zakresie Nadzoru Higieny Komunalnej	13
Jakość wody do spożycia w wodociągach zaopatrujących mieszkańców województwa łódzkiego	13
Ocena skolonizowania instalacji wody ciepłej bakteriami Legionella sp. w stacjonarnych podmiotach leczniczych oraz obiektach zamieszkania zbiorowego	14
Jakość wody w kąpieliskach	14
Ocena stanu sanitarnego obiektów użyteczności publicznej	15
Wnioski	16
W zakresie Nadzoru Higieny Pracy	16
Wnioski	20
W zakresie nad Chemikaliami	21
Nadzór nad substancjami i mieszaninami chemicznymi oraz detergentami	21
Nadzór nad wprowadzonymi do obrotu produktami biobójczymi	21
Nadzór nad prekursorami narkotyków, środkami zastępczymi i NSP	22
Nadzór nad kosmetykami	22
Wnioski	23
W zakresie Bezpieczeństwa Żywności i Żywnienia	24
Charakterystyka stanu sanitarnego zakładów produkcji i obrotu żywnością oraz materiałami i wyrobami przeznaczonymi do kontaktu z żywnością	24
Zakłady produkcji żywności	24
Obiekty obrotu żywnością	25
Zakłady żywienia zbiorowego otwarte	27
Zakłady żywienia zbiorowego zamknięte	28
Nadzór nad suplementami diety, żywnością specjalnego przeznaczenia i żywnością wzbogacaną	29
Jakość zdrowotna środków spożywczych krajowych produkowanych w nadzorowanych zakładach oraz znajdujących się w obrocie w obiektach zlokalizowanych na terenie województwa łódzkiego	31
Wytwórnice materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością oraz miejsca obrotu tymi produktami	33
Wnioski	34

W zakresie Higieny Radiacyjnej	35
Nadzór bieżący	35
Pracownie rentgenowskie	35
Zakłady stosujące urządzenia wytwarzające pole e-m 0-300 GHz	35
Monitoring skażeń promieniotwórczych środowiska i żywności na terenie województwa łódzkiego w ramach działania Placówek Pomiarów Skażeń Promieniotwórczych WSSE w Łodzi	36
W zakresie Zapobiegawczego Nadzoru Sanitarnego	37
W zakresie Promocji Zdrowia, Komunikacji Społecznej i Higieny Dzieci i Młodzieży	39
W zakresie Higieny Dzieci i Młodzieży	39
Żłobki i kluby dziecięce	39
Przedszkola	39
Szkoły	39
Warsztaty szkolne i centra szkolenia zawodowego	41
Placówki z pobytem całodobowym	42
Placówki wsparcia dziennego	42
Placówki wychowania pozaszkolnego	42
Placówki wypoczynku letniego i zimowego	43
Podsumowanie	43
W zakresie Promocji Zdrowia i Komunikacji Społecznej	44
Profilaktyka palenia tytoniu i używania papierosów elektronicznych	44
Profilaktyka otyłości wśród dzieci i młodzieży szkolnej oraz promocja aktywności fizycznej, prawidłowego odżywiania i zdrowego stylu życia	45
Profilaktyka HIV/AIDS	46
Profilaktyka uzależnień	47
Profilaktyka chorób nowotworowych	47
Profilaktyka Wirusowego Zapalenia Wątroby	47
Promocja higieny wśród dzieci i młodzieży	48
Światowy Dzień Zdrowia WHO	48
Kampania informacyjno-promocyjna dot. szczepień przeciw COVID-19	48
Bezpieczny wypoczynek letni i zimowy dzieci i młodzieży	49
Profilaktyka zatruc grzybami	49
Europejski Dzień Wiedzy o Antybiotykach oraz Światowy Dzień Wiedzy o Antybiotykach	50
Podsumowanie	51
Działalność Państwowej Inspekcji Sanitarnej województwa łódzkiego w liczbach w roku 2022	51